

poradnik BIBLIOTEKARZA

Październik

10/2001

- JÓZEF SZOCKI: Biblioteka szkolna w procesie edukacji medialnej i czytelniczej
- Organizacja bibliotek publicznych w wybranych krajach
- Skutki powodzi w bibliotekach
- Zrozumieć Norwida

Dodatek: Zasoby informacyjne Internetu dla nauczycieli bibliotekarzy

Miesięcznik Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich

INDEKS 369594

ISSN 0032-4752

NOWOCZESNE CENTRUM
INFORMACYJNE SZKOŁY

BIBLIOTEKA SZKOLNA MOL

JEDYNY KOMPUTEROWY PROGRAM BIBLIOTECZNY

*zalecany przez
Ministerstwo Edukacji Narodowej
dla bibliotek szkolnych*

*- w zestawie zalecanych
środków dydaktycznych nr 0140*

**WYKONANY SPECJALNIE
DLA BIBLIOTEK SZKOLNYCH**

**POSIADA WSZYSTKIE
FUNKCJE POTRZEBNE
W BIBLIOTECE
SZKOLNEJ**

**PONAD 1700 SZKÓŁ
KORZYSTA
Z PROGRAMU**

ZYSKASZ NA CZASIE - JUŻ ZACZNIJ PRACĘ Z "MOLEM"

MOL ^{Sp. z o.o.}

81-340 Gdynia
ul. Hryniewickiego 10
tel./fax (058) 661 15 83
tel./fax (058) 620 39 53
e-mail: mol@mol.com.pl

VULCAN

ZARZĄDZANIE OŚWIATĄ

51-657 Wrocław
ul. Kazimierska 15
tel. (071) 348 01 01
fax (071) 348 01 03

e-mail: vulcan@vulcan.edu.pl

ZASOBY INFORMACYJNE INTERNETU dla NAUCZYCIELI BIBLIOTEKARZY

Akty prawne dotyczące oświaty

- Internetowy System Informacji Prawnej: <http://www.sejm.gov.pl/prawo/prawo.html>
„Baza zawiera opisy aktów prawnych opublikowanych w Dzienniku Ustaw i Monitorze Polskim od roku 1918 oraz ujednolicone teksty ustaw”.
- Ministerstwo Edukacji Narodowej – Akty prawne: <http://www.men.waw.pl/>

Akty prawne dotyczące bibliotekarstwa i informacji naukowej

- Aktualny stan prawny. Wybrane akty prawne dotyczące funkcjonowania bibliotek pedagogicznych i szkolnych: <http://www.men.waw.pl/aktualoswiata/arch-99-2/k-bibl-1.html>
- Biblioteka wirtualna IBiIN UJ – serwis „Ważne ustawy dotyczące bibliotek, książek i nauki polskiej”: http://bilon.miks.uj.edu.pl/vb/inf_ustawy.html
- EBIB – serwis „Prawo – przepisy, regulacje”: <http://ebib.oss.wroc.pl/prawo/index.html>
- Internetowy System Informacji Prawnej: <http://www.sejm.gov.pl/prawo/prawo.html>

Awans zawodowy nauczycieli bibliotekarzy

- Awans nauczycieli – szanse i zagrożenia: <http://www.ipe.civ.pl/pyt/szanse.php>
- Awans nauczycieli: <http://www.men.waw.pl/>
- Awans zawodowy – dokumenty, formularze itp.: <http://www.oeizk.edu.pl/awans/wstep.html>
- http://biblioteka.zso5.gda.pl/awans_1.html
- <http://www.gimnazjum.pl/awans/awans.phtml>
- Plan rozwoju zawodowego nauczyciela-bibliotekarza (awans na nauczyciela dyplomowanego, staż 9-mies.): <http://www.profesor.pl/> [Materiały dla nauczycieli – Awans zawodowy – Plan rozwoju zawodowego]

Bibliografie, katalogi, bazy danych

- Bazy Biblioteki Narodowej: <http://www.bn.org.pl/>
- Polskie Towarzystwo Informacji Naukowej: <http://www.ptin.org.pl/> [linki do baz, bibliografii etc. – Odnośniki – Bazy danych]

Biblioteki w sieci

- Biblioteki polskie wg miast. Lista polskich bibliotek uczelnianych uszeregowana wg miast: <http://bg.uwb.edu.pl/adresy.htm>
- <http://www.wsp.krakow.pl/biblio/adresy.html>
- Informator o bibliotekach w Polsce: <http://www.bn.org.pl/>
- Linki – połączenia do sieciowych zasobów bibliotekarskich: <http://ebib.oss.wroc.pl/linki/index.html>

Biblioteki wirtualne – zawierają pełne teksty utworów literackich i innych

- Adam Mickiewicz. Projekt „Mickiewicz w sieci”: <http://www.oss.wroc.pl/mickiewicz/adam.html>
- Biblia Tysiąclecia: <http://www.pik-net.pl/biblia>
- Biblioteka Sieciowa: <http://biblioteka.poland.com/>
- Biblioteka wirtualna Opoki: <http://www.opoka.org.pl/biblioteka/>
- Lektury na co dzień i od święta: <http://polonista.w.interia.pl>
- Poezja w Sieci: <http://www.club.gs/poezja>
- Project Gutenberg: <http://www.promo.net/pg/>
- Skarbnica Literatury Polskiej: <http://www.literatura.zapis.net.pl>
- Staropolska on-line: <http://gimnazjum.com.pl/staropolska/>
- Wirtualna Biblioteka Literatury Polskiej: <http://monika.univ.gda.pl/~literat/books.htm>

Encyklopedie i słowniki

- http://katalog.onet.pl/kultura_i_sztuka/literatura/ksiazki/encyklopedie/
- Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych – Władysława Kopalińskiego: <http://www.sownik-online.pl/index.php>
- Wielka Internetowa Encyklopedia Multimedialna: <http://wiem.onet.pl/wiem/>

Fundacje i granty

- <http://www.gimnazjum.pl/fundacje/fundacje.phtml>
- Polskie Towarzystwo Informacji Naukowej: <http://www.ptin.org.pl/> [Odnosiłki – Informacja Europejska]
- Źródła informacji o fundacjach i grantach wspierających m.in. działalność bibliotek i ośrodków informacji: <http://ebib.oss.wroc.pl/granty/index.html>

Komputeryzacja szkół i bibliotek szkolnych

- Internet dla szkół: <http://www.ids.edu.pl/>
- Komputer w szkole. Serwis dla nauczycieli: <http://www.oeiizk.edu.pl/>
- Oprogramowanie dla bibliotek: <http://www.mol.com.pl/>

Organizacje bibliotekarzy, pracowników informacji, nauczycieli

- <http://www.gimnazjum.pl/fundacje/fundacje.phtml>
- Polskie Towarzystwo Informacji Naukowej: <http://www.ptin.org.pl/> [linki do polskich i zagranicznych organizacji: Odnosiłki – Organizacje]
- Stowarzyszenie Nauczycieli Technologii Informacyjnej: <http://www.snti.wroc.pl/>
- Towarzystwo Nauczycieli Bibliotekarzy Szkół Polskich: <http://strony.wp.pl/wp/tnbsp>

Portale i serwisy bibliotekarskie

- Biblioteczny serwis sieciowy: <http://www.wsp.krakow.pl/kbin/bss/index.html>
- Biblioteka Otwarta. Biuletyn Bibliotek Szkolnych i Pedagogicznych: <http://www.biblioteka.edu.pl/biuletyn/001/ie4/index.html>

- Biblioteki Pedagogiczne: <http://www.biblioteka.edu.pl/pbw/>
- EBIB. Serwis informacyjny dla bibliotekarzy i specjalistów informacji: <http://ebib.oss.wroc.pl/>
- <http://katalog.onet.pl/specjalne/bibliotekarze/>
- <http://www.bu.uni.torun.pl/i/linki.htm>
- IFLANET: <http://www.ifla.org/II/index.htm>
- Społeczna Edukacyjna Sieć Bibliotek: <http://www.biblioteka.edu.pl/>

Portale i serwisy edukacyjne

- Edukacja. Serwis Online: <http://www.stargard.edu.pl/>
- http://katalog.onet.pl/aktualnosci/wiadomosci/serwisy_edukacyjne/
- http://katalog.onet.pl/nauka_i_educacja/szkoly/
- <http://www.edu.home.pl/>
- <http://www.eduseek.ids.pl/>
- <http://www.gimnazjum.pl/>
- <http://www.hoga.pl/> [Katalog – Oświata i edukacja]
- <http://www.interklasa.pl/> ; <http://www.interklasa.pl/portal/index/strony>
- <http://www.liceum.pl/>
- <http://www.profesor.pl/>
- <http://www.szkola.net/>
- <http://www.szkoly.edu.pl/>
- Ministerstwo Edukacji Narodowej: <http://www.men.waw.pl/>
- Serwis „Edukacja” na stronie „Internet dla Szkół”: <http://www.ids.edu.pl/>
- Społeczna Edukacyjna Sieć Bibliotek: <http://www.biblioteka.edu.pl/>

Programy nauczania

- Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla sześciolletnich szkół podstawowych i gimnazjów (w tym edukacja czytelnicza i medialna): <http://www.men.waw.pl/> [Projekt i dokumenty reformy – Podstawa Programowa Kształcenia Ogólnego]
- Programy nauczania dla gimnazjum [w tym edukacja czytelnicza i medialna]: <http://www.gimnazjum.pl/przedmioty/programy.phtml>
- Programy nauczania: <http://www.men.waw.pl/>
- Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne Spółka Akcyjna. Programy nauczania i podręczniki do zreformowanej szkoły: <http://www.wsip.com.pl/serwisy/prnauucz/index.htm>
- Wydawnictwo M. Rożak: <http://www.mrozak.com.pl/>

Reforma oświaty

- Dokumenty reformy: <http://www.men.waw.pl/>
- <http://www.gimnazjum.pl/reforma.phtml> ; <http://www.gimnazjum.pl/dokumenty/dokumentyreformy.phtml>
- Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne Spółka Akcyjna. Reforma oświaty: <http://www.wsip.com.pl/serwisy/reforma/index.htm>
- Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne Spółka Akcyjna. Reforma oświaty: Słownik reformy: <http://www.wsip.com.pl/serwisy/reforma/slownik.htm>

Serwisy i strony dla dzieci (edukacyjne, rozrywkowe) oraz o dzieciach

- http://katalog.onet.pl/dzieci/serwisy_dla_dzieci/
- <http://www.alfy.com>
- <http://www.cnl.pl/Dzieci/>
- <http://www.cnl.pl/Dzieci/serwisy.htm>
- <http://www.cyberkids.com/>

- http://www.dzieci.bci.pl/baza/Strony_dla_dzieci/
- <http://www.dzieci.pl>
- <http://www.foxkids.pl>
- <http://www.kidsdomain.com>
- <http://www.kolorowestrony.pl>
- <http://www.yahooligans.com>
- <http://www.zabawy.pl>

Szkolenia, kursy, doskonalenie zawodowe

- Centralne i wojewódzkie instytucje oświatowe: <http://www.gimnazjum.pl/instytucje/instytucje.phtml>
- Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli: <http://www.codn.edu.pl/>
- Centrum Otwartej i Multimedialnej Edukacji: <http://www.come.uw.edu.pl/>
- Edukacja – kursy, programy studiów, serwisy edukacyjne: <http://ebib.oss.wroc.pl/edukacja/index.html>
- <http://vulcan.edu.pl/>

Współpraca międzynarodowa

- Europejska SCHOOLNET: <http://www.ids.edu.pl/schoolnet.htm>
- Społeczeństwo Informacyjne – punkt kontaktowy: <http://www.kbn.gov.pl/gsi/index.html>

Wydawcy

- Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe: <http://www.gwo.com.pl/>
- Oficyna Pedagogiczna Jarosława Pytlaka: <http://www.pytlak.com.pl/>
- Oficyna Wydawnicza G&P: <http://www.gmp.poznan.pl/>
- Wydawnictwa edukacyjne i hurtownie: <http://www.gimnazjum.pl/wydawnictwa/wydawnictwa1.phtml>
- Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne: <http://www.wsip.com.pl/>
- Wydawnictwo BEA-BLEJA s.c.: <http://www.beableja.komp.pl/> [edukacja czytelnicza i medialna]
- Wydawnictwo Debit: <http://www.wydawnictwo.debit.itatis.pl/>
- Wydawnictwo Dydaktyk: <http://www.amar.com.pl/>
- Wydawnictwo Edukacyjne: <http://www.we.pl/>
- Wydawnictwo eMPi² Mariana Pietraszewskiego s.c.: <http://www.empi2.poznan.pl/index.htm> [edukacja czytelnicza i medialna]
- Wydawnictwo INNOWACJE: <http://www.innowacje.com.pl/>
- Wydawnictwo KLEKS: <http://www.kleks.pl/>
- Wydawnictwo M. Rożak: <http://www.mrozak.com.pl/>
- Wydawnictwo Naukowe PWN: <http://www.pwn.com.pl/>
- Wydawnictwo SBP: <http://ebib.oss.wroc.pl/sbp/wydaw.htm>
- Wydawnictwo Szkolne PWN: <http://www.wszpwn.com.pl/start.asp>

SABINA CISEK

Instytut Bibliotekoznawstwa
i Informacji Naukowej
Uniwersytetu Jagiellońskiego

Poradnik BIBLIOTEKARZA nr 10 (619), 2001

W NUMERZE

- 2 Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich do American Library Association

PROBLEMY • DOŚWIADCZENIA • OPINIE

Świat bibliotek

Grażyna Bilka

Józef Szocki

Barbara Dobryniewska

- 3 Organizacja bibliotek publicznych w wybranych krajach
7 Biblioteka szkolna w procesie edukacji medialnej i czytelniczej
10 Punkt wyjścia

Poznajemy swoje organizacje zawodowe

Hanna Łaskarzewska

- 11 Polskie Towarzystwo Bibliologiczne

RELACJE

Barbara Budyńska

Wanda Matras

- 13 Forum Czytelnicze w Cedzynie – po raz ósmy
15 Edukacja akademicka nauczycieli bibliotekarzy dla potrzeb zreformowanej szkoły

RECENZJE

- 19 Książki, które pomogą w pracy, które warto przeczytać!
(oprac. J. Chruścińska)

KSIAŻKA

Świat książki dziecięcej

Lidia Błaszczyk

- 20 Pożegnanie Tove Jansson

Kalejdoskop

Bogdan Klukowski

- 21 Kłopoty bibliotek niemieckich

Salon Pisarzy

Barbara Kołodziejczyk

Jadwiga Chruścińska

- 22 Ślady minionych światów
23 „Biblioteki publiczne końca XX wieku” – promocja książki
Lucjana Bilińskiego

BIBLIOTEKA • ŚRODOWISKO

Krystyna Kuźmińska

Teresa Mućka

- 25 Skutki powodzi w bibliotekach
26 Trzy jubileusze Biblioteki Miejskiej w Grudziądzu

WARSZTATY CZYTELNICZE

Olga Gruchacz, Anna

Leksowska

Agnieszka Steć, Beata Sawosz

- 29 Zrozumieć Norwida
29 Montaż słowno-muzyczny z okazji 180 rocznicy urodzin Cypriana Kamila Norwida

Z żałobnej karty

Izabela Nagórska

- 33 Zofia Nadolna (1939-2001)

INFORMACJE • KOMUNIKATY • DONIESIENIA 33

Dodatek

Sabina Cisek

Zasoby informacyjne Internetu dla nauczycieli bibliotekarzy

Spisy treści „Poradnika Bibliotekarza” dostępne w Internecie pod adresem <http://ebib.oss.wroc.pl/czasopi-sma/czas2.html> „Elektroniczny Biuletyn Informacyjny Bibliotekarzy”.
Informujemy również naszych Czytelników, że mogą korzystać z adresu poczty e-mail: sbp@ceti.pl

DRODZY CZYTELNICY!

Wrześniowe wydarzenia bibliotekarskie zostały zdominowane hołdową wieścią o ataku terrorystów na najwyższe gmachy w Nowym Jorku – World Trade Center oraz gmach Pentagonu w Waszyngtonie w dniu 11 września 2001 r. Pod gruzami lub w pożarze w ciągu zaledwie kilkunastu minut zginęło ok. 6 tys. osób. Zniszczone zostały także biblioteki specjalne i ich zbiory (80 placówek w Nowym Jorku i Waszyngtonie). Reakcja Polski i Polaków była spontaniczna, pełna współczucia i solidarności z narodem amerykańskim. Świadczyły o tym kwiaty, znicze, kondolencje, słowa otuchy – składane przed Ambasadą Amerykańską w Warszawie. Również i bibliotekarze polscy identyfikowali się z tragedią Ameryki. Przewodniczący Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich – Jan Wołosz wystosował w imieniu polskich bibliotekarzy pismo do Stowarzyszenia Bibliotekarzy Amerykańskich z wyrazami bólu, smutku i współczucia. Poniżej drukujemy tekst tego pisma oraz odpowiedź Johna W. Berry – przewodniczącego The American Library Association – w tłumaczeniu na język polski.

Do stałej rubryki zarezerwowanej dla redaktora powróć w numerze 11.

JADWIGA CHRUŚCIŃSKA

Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich do American Library Association

Drodzy Przyjaciele

Z bólem i smutkiem przyjmujemy tragiczne wiadomości o zbrodni dokonanej na Narodzie Amerykańskim w dniu 11 września br.

Łączymy się z Wami w nieszczęściu tak, jak czynią to najlepsi przyjaciele. Nasza bibliotekarska rodzina ma w pamięci liczne, serdeczne więzi z amerykańskimi Koleżankami i Kolegami.

Haniebny czyn terrorystów traktujemy jako zamach na wolność i demokrację, które stanowią podwaliny pomyślności i rozwoju współczesnych społeczeństw. Jednoczymy się z Narodem Amerykańskim w jego walce ze złem, które chce zniszczyć stabilność świata opartą na wartościach, o które walczyły pokolenia Polaków.

Dzisiaj kierujemy do Was słowa współczucia, bólu i zarazem wiary, że zło i brutalny fanatyzm nie zniszczy fundamentalnych wartości naszej kultury.

Z wyrazami poważania

Przewodniczący
Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich
Jan WOŁOZS

American Library Association do Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich

Drogi Janie i drodzy Koledzy

Bardzo dziękujemy za zycielwe słowa wsparcia od Ciebie i od Twoich kolegów z Polski. Przyjaźń naszych kolegów na całym świecie jest źródłem wielkiej otuchy, ponieważ my próbujemy w pełni zrozumieć to, co się stało i dać sobie rękę z wieloma wyzwaniem, które teraz napotyamy. Wasz list przekazaliśmy do naszych kolegów, którzy są także wdzięczni za Wasze zainteresowanie i wsparcie.

W czasie ataku zostało zniszczonych ok. 80 bibliotek specjalnych w Nowym Jorku oraz Biblioteka Wojskowa w Pentagonie. Amerykańska społeczność bibliotekarska pracuje nad oceną najskuteczniejszych sposobów pomocy w odbudowie tych bibliotek.

Dowiedzieliśmy się także, że niektórzy terroryści przy komunikowaniu się korzystali z Internetu za pośrednictwem publicznie dostępnych komputerów, w tym prawdopodobnie komputerów w bibliotekach co najmniej w dwóch stanach. Nie jest to szczególnie zaskoczeniem, gdyż ok. 98% amerykańskich bibliotek publicznych oferuje nieodpłatny, przeznaczony dla ogółu dostęp do Internetu, co jednak stanowi obecnie dodatkowe wyzwanie. Myślmy, że bylibyście zainteresowani wspólną deklaracją w odpowiedzi na wydarzenia ostatniego tygodnia.

Deklaracja społeczności bibliotekarskiej w sprawie wolności słowa i dostępu do informacji

Spoločność bibliotekarska Ameryki pogrąża się w smutku nad ofiarami ostatnich ataków terrorystycznych. Ślemy nasze najgłębsze wyrazy współczucia do ich rodzin, przyjaciół i innych, którzy przeżyli. My także wyrażamy nasze uznanie i serdeczne wsparcie dla tysięcy policjantów, strażaków, ochotników i innych osób z personelu ratowniczego w Nowym Jorku, Waszyngtonie i Pensylwanii, którzy poświęcili tak wiele, aby pomóc innym.

Tak jak nasz naród i cały świat idzie naprzód w czasie żałoby i przychodzenia do siebie, tak biblioteki w dalszym ciągu służą informacją i usługami bibliotecznymi wielu różnorodnym społecznościom w ramach naszego narodu. Te usługi są świadectwem wyznawanych przez nas wszystkich przekonań o wolności słowa i powszechnym dostępie do informacji. Utrzymując codziennie równowagę między dostępem do informacji, prawami naszych użytkowników do prywatności oraz odpowiedzialnością, aby współpracować z instytucjami wprowadzającymi prawo w życie, biblioteki stale stanowią kulturalne i żywe symbole wolności, którymi się cieszymy.

Jak stwierdził tak wymownie Abraham Lincoln w liście do starego przyjaciela z Illinois w ostatnich dniach wojny domowej: „wolność nie jest jakimś arbitralnym prawem, którym się nas obdarza z powodu prawej natury naszego narodowego charakteru. Jest to prawo, które musimy chronić i bronić zarówno w czasach zagrożenia, jak i nadziei, jeżeli mamy pozostać na przyszłość tym, kim jesteśmy obecnie – wolnymi i honorowymi ludźmi.”

Stowarzyszenia bibliotekarskie wymienione poniżej popierają wysiłki przywódców naszego narodu zmierzające do ochrony i zachowania wolności, będące fundamentem naszej demokracji. Biblioteki są niezbędne dla społeczności, osób fizycznych i instytucji, oraz tych, dla których istotna jest potrzeba dostępu do informacji. Z zadowoleniem witamy stałe wykorzystanie bibliotek publicznych, uczelnianych, naukowych, specjalnych i szkolnych przez ogół społeczności.

American Association of Law Libraries
American Library Association
Association of Research Libraries

Z wyrazami wdzięczności i podziękowaniami za Wasze wyrazy współczucia i zainteresowania w tym trudnym okresie
John W. Berry, Prezes The American Library Association

Organizacja bibliotek publicznych w wybranych krajach

GRAŻYNA BILSKA

Zmiany organizacyjne w polskim bibliotekarstwie publicznym, powstająca nowa sieć bibliotek powiatowych, próby dekoncentracji i deprecjacji ukształtowanej od wielu lat tradycji bibliotekarstwa publicznego poprzez eliminację bibliotek jako autonomicznych instytucji kultury i włączanie ich do struktur innych niż biblioteczne, skłaniają do bliższego poznania problematyki zasad organizacji i funkcjonowania bibliotek publicznych na świecie. **Jaka jest pozycja bibliotek, jak są zorganizowane biblioteki w innych krajach, na jakich podstawach finansowych działają?** Na to pytanie warto znać odpowiedź, chociażby ze względu na „niebezpieczeństwo” pytań ze strony wójta, burmistrza, radnych, dziennikarzy, czy nawet czytelników zainteresowanych organizacją i finansowaniem bibliotek. Bibliotekarz w tym momencie nie może okazać się ignorantem. Musi znać przynajmniej najważniejsze zagadnienia dotyczące funkcjonowania bibliotek publicznych w innych krajach, zwłaszcza europejskich.

Tradycyjnie już największą dbałość o organizację bibliotekarstwa publicznego przypisuje się krajom europejskim, takim jak: Dania, Belgia, Finlandia, Norwegia, Holandia, Szwecja, Francja, Wielka Brytania, Niemcy. Kraje na południu Europy, takie jak: Włochy, Grecja, Portugalia – nie mogą pochwalić się tak dobrymi osiągnięciami. Jeszcze inne podejście do bibliotek publicznych charakteryzuje kraje za oceanem, np. Stany Zjednoczone Ameryki Północnej¹.

Bibliotekarze w Polsce zazdrośnie spoglądają na rozwiązania stosowane w krajach europejskich, głównie skandynawskich, w których mecenat państwa jest rzeczą naturalną, a systematyczne inwestowanie w biblioteki przez kilkadziesiąt lat, owocuje dziś wysokim poziomem usług bibliotecznych. Mając na uwadze perspektywę wejścia do Unii Europejskiej winniśmy czerpać i wprowadzać jak najlepsze rozwiązania, głównie dlatego, żeby za chwilę nie zmieniać wszystkiego i dostosowywać się do standardów w krajach stowarzyszonych w UE.

Już pod koniec lat osiemdziesiątych w uchwałach Wspólnoty Europejskiej przyjęto kierunek wyrównywania dysproporcji między różnymi krajami, zwłaszcza w Europie północnej i południowej. Za główny

cel uznano budowę „Europy bibliotek”, w której najważniejszy będzie dostęp do nowoczesnych usług bibliotecznych z wykorzystaniem najnowszych technologii w oparciu o określone normy, zasady ekonomii i wzajemną współpracę międzynarodową. Za priorytet uznano szeroki dostęp do informacji, uprzywilejowanie oświaty i nauki, co oznacza rezygnację z żądania opłat za korzystanie z informacji, którą dysponują instytucje utrzymywane z finansów publicznych. Bibliotekarzom przypisano obowiązek przeciwdziałania wszelkim próbom, ograniczania swobodnego dostępu do wiedzy, ponieważ w konsekwencji stanowi to naruszanie praw człowieka. Zalecenia Rady Europy sugerują tworzenie wspólnych płaszczyzn działania przez władze państwowe, ale też regionalne i lokalne. **Dla organizacji bibliotekarstwa polskiego ważne jest konkretne określenie ról, a raczej obowiązków administracji rządowej i samorządowej.** Jak więc zorganizowane jest bibliotekarstwo w innych krajach?

Podział zadań i obciążeń finansowych w zakresie funkcjonowania bibliotek publicznych przybiera w różnych krajach odmienną formę. Determinantami są głównie tradycje kulturalne, warunki społeczne i ekonomiczne, a ostatnio także gwałtowny rozwój technologii.

Wzorów godnych naśladowania jest wiele, na szczególną uwagę zasługują wprowadzone w Belgii, czy w Danii, gdzie gminy zobowiązane są do organizowania bibliotek i finansowania ich ze środków samorządowych, a umożliwienie wszystkim obywatelom dostępu do kultury i informacji uważa się od dawna za priorytetowe zadanie w polityce kulturalnej tych krajów.

Sieć bibliotek w Belgii stanowią biblioteki lokalne, gminne lub międzygminne (mniejsze gminy łączą się w związki w celu stworzenia księżnicy), obsługujące społeczność lokalną na mocy umowy oraz biblioteki centralne na poziomie prowincji, które pomagają bibliotekom niższego stopnia. Kontrolę nad siecią sprawują prowincjonalne komitety koordynujące. W skład bibliotekarstwa publicznego wchodzi także biblioteki specjalne dla chorych i niepełnosprawnych oraz biblioteki stowarzyszeń i instytucji prywatnych. Obok finansowania przez samorządy, belgijskie biblioteki mogą liczyć na wsparcie finansowe wspólnot, które zwykle pokrywają płace personelu bibliotek. Wysokość nakładów oblicza się w zależności od liczby czytelników oraz wypożyczanych zbiorów. Wspólnoty partycypują w kosztach budowy (60%) i wyposażenia placówek.

W Danii, w każdym powiecie działa biblioteka powiatowa finansowana z budżetu państwa i stanowi ona instytucję nadrzędną w stosunku do bibliotek

¹ Dane o organizacji bibliotek i wysokości środków finansowych pochodzą z opracowania Grażyny Lewandowicz – zob. poz. 2 bibliografii.

gmin. Mniejsze gminy mogą łączyć się w związki i prowadzić jedną bibliotekę. W każdej gminie nadzór nad biblioteką sprawuje rada wybierana przez radę miasta. Do sieci duńskich bibliotek wchodzi biblioteki regionalne, zwane centralnymi, które otrzymują subwencje państwowe i departamentalne. Zadaniem ich jest pomoc w doborze, selekcji i opracowaniu zbiorów, wypożyczeniach międzybibliotecznych oraz sporządzaniu bibliografii. Działalność bibliotek regionalnych nadzoruje rada złożona z przedstawicieli gminy. Aż 45% kosztów utrzymania bibliotek pokrywają gminy. Państwo finansuje m.in. krajową i zagraniczną współpracę bibliotek duńskich i wydawnictwa biblioteczne. Kontrolę nad bibliotekami publicznymi, koordynację, współpracę, wymianę informacji bibliograficznych między bibliotekami, przyznawanie subwencji bibliotekom centralnym, prowadzenie statystyki sprawuje Serwis dla Bibliotek Publicznych.

Obok bibliotek publicznych funkcjonują biblioteki szkolne, które są niezależne instytucjonalnie i współpracują jedynie z bibliotekami publicznymi. Państwo duńskie utworzyło Rządowy Fundusz Rozwoju Bibliotek Publicznych i Szkolnych, z którego finansowane są projekty biblioteczne.

Finlandia ma jedną z najlepiej funkcjonujących w Europie sieci bibliotek publicznych; blisko połowa Finów jest zapisana i uczęszcza regularnie do bibliotek publicznych. Rząd sprzyja programom rozwoju „społeczeństwa informacyjnego” i kieruje stosowne fundusze na wyposażenie bibliotek w niezbędny sprzęt oraz kształcenie personelu [BABiN² 1998 nr 2/3, poz. 85]. Finlandia licząca ponad 5 mln mieszkańców podzielona jest na 460 gmin, które finansują biblioteki publiczne, przy czym państwo zwraca im znaczną część wydatków. Opiekę merytoryczną nad placówkami bibliotecznymi sprawują biblioteki regionalne.

W **Holandii** sieć biblioteczna jest odzwierciedleniem struktury administracyjnej kraju, a obowiązek organizowania bibliotek publicznych spoczywa wyłącznie na samorządach, które też decydują o budżecie biblioteki. Zwykle gmina pokrywa 75-80% kosztów utrzymania biblioteki. Resztę uzyskuje się z dochodów biblioteki, m.in. opłat czytelników za niektóre usługi (ok. 9% wpływów), z działalności gospodarczej bibliotek (ok. 8% wpływów). Na poziomie centralnym działa Biblioteczny Serwis Informacyjny, który świadczy usługi fachowe, takie jak: zakup książek (95%), opracowanie, oprawa, dostarczanie gotowych opisów książek do wczytania do komputera, opracowanie zestawień tematycznych na aktualne tematy społeczne i kulturalne. Na poziomie prowincji swoje usługi oferuje centrum usługowe prowincji (*Biblioservice Gelderland*) dofinansowywane przez władze lokalne, z którego usług korzystają wszystkie biblioteki publiczne w miejscowościach

liczących poniżej 30 tys. mieszkańców. Kierownik biblioteki publicznej podlega dyrektorowi z bibliotecznego centrum usługowego. **Charakterystyczną formą organizacyjną w bibliotekarstwie holenderskim są rady nadzorcze**, które funkcjonują we wszystkich instytucjach i mają znaczne kompetencje jako społeczna reprezentacja interesów bibliotek we władzach lokalnych. Pieniądze niezbędne do działalności biblioteki określane są na podstawie 4-letniego planu strategicznego opracowywanego przez dyrektora Bibliotecznego Centrum Usługowego, we współpracy z kierownikiem biblioteki i przydzielane są bibliotece publicznej w postaci usług i pensji dla pracowników. Bezpośredni nadzór nad biblioteką lokalną sprawuje dyrektor regionalnego centrum usługowego.

W **Szwecji** biblioteki publiczne utrzymywane są głównie przez lokalne samorządy, które pokrywają 95% wszystkich wydatków. W kosztach utrzymania partycypują też biblioteki okręgowe, które finansują 3% kosztów utrzymania oraz budżet centralny, który ma 2% udział w utrzymaniu bibliotek. Ustawa o bibliotekach z początku 1997 r. ustanowiła obowiązek istnienia biblioteki publicznej w każdym mieście oraz prawo do bezpłatnego do niej dostępu przysługujące każdemu obywatelowi. Władze miejskie finansują działalność bibliotek publicznych i szkolnych, a współfinansują – prowincjonalnych. Biblioteki publiczne mają promować czytelnictwo oraz prowadzić działalność edukacyjną i kulturalną. Zarówno parlament szwedzki, jak też i rząd, biorą udział w wyznaczaniu polityki i strategii rozwoju bibliotek i wprowadzaniu nowych technologii informacyjnych. W 1998 r. uchwalono prawo o pomocy państwa w uzupełnianiu zbiorów i począwszy od 1999 r. do bibliotek publicznych kierowane są egzemplarze szczególnie wartościowych książek, których wydawanie wspomaga budżet państwa.

W **Wielkiej Brytanii** biblioteki utrzymywane są z dwóch źródeł: ze środków władz lokalnych (ok. 1/3) i dotacji państwowych (ok. 2/3). Rząd określa kierunki polityki kulturalnej i przeznacza dotacje na konkretne zadania. Na poziomie centralnym funkcje doradcze pełni Rada Bibliotek i Informacji, która doradza rządowi i ministrowi sztuki we wszystkich sprawach związanych z bibliotekarstwem. Rozwojem bibliotek zajmuje się Biuro Sztuki i Bibliotek przy Ministerstwie Sztuki. **Biblioteki organizują wspólnoty terytorialne**, które reprezentuje powoływana Rada i to ona mianuje dyrektora, zatwierdza personel i ustala budżet.

We **Francji** – w 1986 r. zdecentralizowano biblioteki publiczne, co w założeniu miało ściślej związać je z władzami lokalnymi. Na szczeblu krajowym działa Rada Krajowa Bibliotek, która określa politykę biblioteczną państwa, a „Karta Bibliotek” (1992 r.), chociaż nie jest ustawą, normuje funkcjonowanie bibliotek oraz ustala podział zadań między administracją państwową a samorządami. Biblioteki miejskie powoływane są obligatoryjnie przez

² BABiN – Bibliografia Analityczna Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej, piśmiennictwo zagraniczne. – Dodatek do „Przeglądu Bibliotecznego”. Pod red. Aliny Nowińskiej.

samorządy lokalne, w budżecie których wydzielone są fundusze dla bibliotek. Gminy we Francji są małe i prowadzenie bibliotek bywa dla nich bardzo kosztowne, dlatego organizuje się obsługę czytelników z wykorzystaniem bibliobusu. Gminy mogą starać się o subwencje państwowe, departamentalne lub regionalne. We wszystkich 96 departamentach Francji funkcjonują – Departamentalne Biblioteki Wypożyczeń, finansowane i podporządkowane organizacyjnie tym jednostkom terytorialnym, które obsługują gminy do 15 tys. mieszkańców. Na szczelbu 22 regionów rozpoznawaniem potrzeb bibliotecznych poszczególnych regionów i pośrednictwem w staraniach o dotacje zajmuje się Regionalna Dyrekcja Spraw Kulturalnych, która jest rodzajem delegatury Ministerstwa Kultury. Na szczelbu centralnym inicjowaniem rozwoju oraz kontrolą bibliotek i czytelnictwa zajmuje się Departament Bibliotek, który działa w ramach Zarządu Książki i Czytelnictwa przy Ministerstwie Kultury. Państwo subsydiuje budowę nowych bibliotek publicznych i automatyzację już istniejących. We Francji można wyróżnić dwie grupy bibliotek: nowoczesne, dysponujące dużymi mediatekami i prowadzące różnorodną działalność kulturalno-oświatową oraz tradycyjne, nastawione wyłącznie na ochronę posiadanych zbiorów.

Niemcy są państwem podzielonym na landy (kraje związkowe), które stanowią prawo kulturalne nadzorowane przy rządzie federalnym przez Radę ds. Kultury. Bibliotekarstwo publiczne wzorowane jest na idei bibliotek Wielkiej Brytanii i Stanów Zjednoczonych. Po 1989 r. bibliotekarstwo wschodniemieckie zdecentralizowano i przystosowano organizacyjnie do obowiązujących norm w zachodniej części Niemiec. Większość bibliotek utrzymywana jest przez miasta i gminy. Biblioteki uzyskują osobowość prawną i mogą korzystać z kapitału prywatnego. Szczególnym zadaniem landów jest organizacja bibliotek w małych miasteczkach i wsiach w ramach systemu „Fachstellen”, powołanego specjalnie do pomocy małym bibliotekom, będących centrami kultury. Biblioteki miejskie nie są finansowane bezpośrednio z landów, ale mogą korzystać w uzasadnionych przypadkach ze środków przeznaczonych na działania ponadlokalne (budowę bibliotek, remonty zabytkowych budynków). Z kasy gminy, czy landu mogą także korzystać biblioteki stowarzyszeń i organizacji katolickich oraz świeckich.

Biblioteki publiczne we Włoszech nie mają zbyt mocnej pozycji, głównie dlatego, że brak jest ustawy bibliotecznej, koordynacji poczynań różnych bibliotek i instytucji na szczelbu krajowym, a fundusze zasilające budżety bibliotek są niewystarczające i nieregularne. Uprawnienia organizowania i prowadzenia bibliotek scedowane są na regiony, które same ustanawiają prawo regionalne w tym zakresie. Biblioteki nadzorują rady kultury regionu lub powołane biura bibliotek. Gminy ponoszą odpowiedzialność za utrzymanie, zatrudnianie i usta-

wiają budżet dla każdej placówki. Działania bibliotek rozszerzone są o różne formy pracy w środowisku, m.in. koncerty, występy teatralne, choć ostatnio coraz większą uwagę przywiązuje się do wzbogacania zbiorów. Dyrektor biblioteki odpowiada przed przewodniczącym rady kultury gminy. Biblioteki publiczne (8 tys.) tworzą konsorcja dysponujące ośrodkami komputerowymi i bazami danych (np. konsorcjum bibliotek publicznych Bolonii i 9 okręgów [BABIŃ 1998 nr 2/3, poz. 103]. Włoskie Stowarzyszenie Biblioteczne (AIB) postulowało przeanalizowanie i zmianę systemu finansowania bibliotek oraz ustalenie odpowiedzialności władz lokalnych za sytuację finansową bibliotek, a także przepisów prawnych gwarantujących bibliotekom dofinansowanie z budżetu centralnego i umożliwiających likwidację dysproporcji pomiędzy rejonami o lepszej i gorszej sieci bibliotek [BABIŃ 1994 nr 3/4, poz. 177].

W Grecji działają biblioteki regionalne, które są nadzorowane i finansowane przez Ministerstwo Edukacji oraz biblioteki miejskie, powoływane przez samorządy i przez nie finansowane. Podział środków finansowych następuje w radzie miasta. Budżety miast ustala Ministerstwo Spraw Wewnętrznych. Minister Kultury może dofinansować niektóre zadania.

Sieć bibliotek publicznych w Hiszpanii utrzymywana jest przez państwo oraz wspólnoty autonomiczne. Każda wspólnota autonomiczna podpisuje z gminami zasady tworzenia i utrzymywania bibliotek miejskich w miastach powyżej 5 tys. mieszkańców. W mniejszych ośrodkach funkcjonują filie biblioteczne, punkty lub bibliobusy. Nie jest to system jednolity i spójny. Biblioteki państwowe, utworzone w stolicach prowincji, w części dotyczącej utrzymania budynków są finansowane przez państwo, a koszty działalności ponosi wspólnota. Biblioteki te mogą niekiedy pełnić funkcję koordynacyjną wobec innych bibliotek na danym terenie i oferują bibliotekom takie usługi jak: zakup książek, katalogowanie, tworzenie katalogów centralnych, organizacja szkoleń i kursów. Na poziomie regionu może funkcjonować biblioteka państwowa, wówczas do jej zadań podstawowych dochodzi obowiązek wypożyczeń międzybibliotecznych, gromadzenia zbiorów regionalnych oraz opracowywania bibliografii regionalnej. Centra koordynujące pracę bibliotek mogą być usytuowane na poziomie prowincji, regionu lub na obu poziomach równocześnie. Siecią placówek w każdym regionie zarządza rada biblioteczna.

Na Węgrzech działa ponad 2800 bibliotek publicznych, które finansowane są przez władze lokalne, ale na specjalne zadania mogą uzyskać granty z budżetu państwa, np. na retrokonwersję katalogów. Wydatki na biblioteki stanowią 0,01% dochodu narodowego [BABIŃ 2000 nr 4, poz. 176]. Do 1990 r. biblioteki węgierskie były subsydiowane przez państwo. Po tym roku państwo określiło swój wkład finansowy na poziomie maksymalnie 25% budżetu biblioteki, a resztę finansowały władze lokalne

[BABiN 1998 nr 2/3, poz. 94]. W strukturze organizacyjnej bibliotekarstwa węgierskiego funkcjonują biblioteki powiatowe.

W sąsiadujących z nami Czechach z inicjatywy Głównej Rady Bibliotecznej opracowano „Strategię rozwoju bibliotek w Republice Czeskiej” (1999-2003), w której określono trendy rozwoju bibliotekarstwa czeskiego, zintegrowanego w system bibliotek i ośrodków informacji, sprzyjający współpracy bibliotek niezależnie od ich przynależności resortowej, a także postulującej włączenie Czech do współpracy międzynarodowej. Pomoc z krajów zachodnich (głównie Kanady i Niemiec) pozwoliła uzupełnić braki w piśmiennictwie zagranicznym oraz zorganizować wyjazdy zagraniczne bibliotekarzy, w celu zapoznania ich z nowymi trendami. Fundacja Mellona przyznała fundusze na sieć komputerową CASLIN (Czech and Slovak Library Network), wiele bibliotek mogło zakupić sprzęt i programy oraz utworzyć pracownie komputerowe dla młodzieży [BABiN 1995 nr 3/4, poz. 94]. Na początku lat dziewięćdziesiątych XX w. wprowadzono decentralizację administracji państwowej, w tym również bibliotekarstwa, czego przejawem było przekształcenie bibliotek powiatowych w miejskie, czyli przeniesienie obciążenia z tytułu prowadzenia usług bibliotecznych z placówek państwowych na podmioty powoływane przez samorządy miejskie lub powiatowe. Biblioteki miejskie pełnią funkcje regionalne, na które otrzymują dotacje finansową z Urzędu Powiatowego, czyli od państwa. Warunki działalności regionalnej określone są w umowie między Miejskim a Powiatowym Urzędem.

W Stanach Zjednoczonych biblioteki publiczne finansowane są w 70% z podatków lokalnych, wspierane przez dary i fundacje. Często współpracują z bibliotekami szkolnymi, większość prowadzi liczne filie. Do największych należy Biblioteka Publiczna Nowego Jorku. Coraz bardziej rośnie rola bibliotekarstwa publicznego. Amerykanie uważają, że korzystając z zasobów bibliotecznych wartych miliony dolarów, robią niezły interes, albowiem w sektorze prywatnym byłoby to niemożliwe. Zapytani przez redakcję „Library Journal” o najważniejsze wydarzenia XX w., które miały zasadnicze znaczenie dla bibliotekarstwa w Stanach Zjednoczonych, odpowiedzieli m.in., że jest to przejęcie finansowania bibliotek przez władze lokalne i federalne oraz program rozwoju bibliotek publicznych opracowany przez L. Martina, w którym za najważniejszą działalność uznano służbę bibliotek publicznych dla społeczności lokalnej, a główną zasadą jest: *myślę o tobie i pracuję dla ciebie* [BABiN 2000 nr 1/2, poz. 25].

Deklaracja sformułowana przez „Manifest bibliotek publicznych UNESCO” zobowiązuje rządy do ustalenia krajowej polityki informacyjnej oraz stworzenia takiego ustawodawstwa, które uwzględni szczególną rolę bibliotek publicznych w procesach demokratyzacji i rozwoju wiedzy. Właściwie bi-

blioteki publiczne we wszystkich krajach europejskich borykają się z niedostatkami finansowymi. W większości finansowane są przez władze lokalne. Wobec rosnących wydatków związanych z utrzymaniem, wzrostem cen i różnorodnością dokumentów gromadzonych przez biblioteki oraz koniecznością zakupu nowoczesnych urządzeń bibliotecznych, zmuszone są do kalkulowania wydatków, dokonywania oszczędności kosztem zbiorów oraz uciekania się do wprowadzania opłat za niektóre usługi biblioteczne. Biblioteki ratują się opracowując różne projekty, które finansują sponsorzy, firmy lokalne, ale szersze działania dofinansowują instytucje centralne.

Przedstawiony w tym artykule przegląd przeobrażeń organizacyjno-funkcjonalnych w innych krajach jest zaledwie krótkim zarysem i na pewno nie zmieni zasadniczo sytuacji jakiegokolwiek biblioteki publicznej w Polsce. Warto jednak mieć świadomość zaangażowania sił i środków państwowych i lokalnych w działalność bibliotek, które bezsprzecznie uczestniczą w rozwoju kultury lokalnej oraz pośredniczą w przekazywaniu osiągnięć światowych. Wiadomo, że na kształt i rozwój każdej biblioteki ma wpływ sytuacja polityczna i ekonomiczna danego kraju oraz prawna i finansowa, określająca i sytuująca biblioteki w strukturze państwowej. **W organizacji bibliotekarstwa najważniejsze są: sprzyjające prawo biblioteczne i udział państwa w budżecie bibliotek.** Negatywnie na sferę kultury w każdym kraju wpływają zawirowania polityczne i kryzysy ekonomiczne. W krajach UE struktury administracji państwowej są zdecentralizowane, co służy zbliżeniu władz lokalnych do problemów bibliotek; prowadzona jest lokalna polityka biblioteczna władz w powiązaniu z polityką biblioteczną państwa. Jak widać na przykładzie państw skandynawskich, tam gdzie inwestuje się w biblioteki, to czytelnictwo i korzystanie z coraz bogatszej oferty usług bibliotecznych obejmuje znaczną część społeczeństwa, a biblioteki publiczne mają swoje miejsce poświęcone tradycją bibliotekarską, gdyż są placówkami najbardziej powszechnymi i najczęściej odwiedzanymi. Udział państwa w rozwoju bibliotekarstwa w różnych krajach objawia się najczęściej w częściowym finansowaniu działalności bibliotecznej, dotowaniu programów krajowych i ponadlokalnych przedsięwzięć. Biblioteki publiczne mają prawne możliwości korzystania z darowizn i wspomagania sponsorów, tworzą w tym celu konkretne projekty i przedstawiają je fundacjom rządowym i pozarządowym, ale raczej znajdują się na marginesie zainteresowań potencjalnych sponsorów. Szukając wyjścia z trudnej sytuacji finansowej, w której nawet „pozytywna agresja” wobec władz lokalnych nie przynosi efektów, podejmowane są próby urynkowania niektórych usług i pogodzenia tradycji szerokiego, bezpłatnego dostępu do informacji z zasadami gospodarki rynkowej, często poprzez rozszerzanie zakresu świadczonych usług i dokonywanie zmian organizacyjnych. Biblioteki zrzekają się własnej niezależności na rzecz

działań grupowych, bardziej oszczędnych. Tym bardziej, że rozwój technologii zaciera granice funkcjonalne biblioteki i wszystkie rodzaje bibliotek zaczynają świadczyć podobne usługi. Odpowiedzialność za rozwój bibliotek i współpracę pozostaje w gestii poszczególnych krajów, a postępująca integracja krajów europejskich obliuguje rządy krajów, ale i bibliotekarzy do integracji europejskich usług bibliotecznych, stosowania ustalonych standardów i nowych technologii.

Upowszechnia się model biblioteki informacyjnej, preferującej szybki dostęp do aktualnej informacji, literatury fachowej oraz zewnętrznych baz danych. Dlatego wzajemne kontakty bibliotekarzy z krajów europejskich, współpraca, inicjowanie wspólnych programów przez związki i stowarzyszenia bibliotekarzy z Europy, stają się po prostu niezbędne w obecnych czasach. Biblioteki uczestniczą nie tylko w rozwoju kultury lokalnej, ale dzięki nowoczesnym technikom informacyjnym, takim jak Internet, służą upowszechnianiu całego światowego dziedzictwa kultury oraz sprzyjają rozwojowi wiedzy.

BIBLIOGRAFIA

1. Augustynowska Irena: *Biblioteki publiczne w Republice Federalnej Niemiec*. „Bibliotekarz” 2000 nr 3 s. 14-16.
2. *Biblioteki publiczne w krajach Unii Europejskiej: informator*. Oprac. Grażyna Lewandowicz. Warszawa: Cen-

- trum Edukacji Bibliotekarskiej, Informacyjnej i Dokumentacyjnej, 2000 s. 153.
3. Biliński Lucjan: *Finansowanie bibliotek publicznych*. „Prz. Bibl.” 2000 z. 1/2 s. 49-57.
 4. Kołodziejska Jadwiga: *Kto posiał, ten zbiera*. „Bibliotekarz” 2000 nr 11 s. 4-7.
 5. Lewandowicz Grażyna: *Biblioteki publiczne w wybranych krajach Europy Zachodniej – organizacja i podstawa prawne*. „Por. Bibl.” 1998 nr 9 s. 7-11.
 6. Ławrynowicz Roman: *Po naukę do Szwecji*. „Bibliotekarz” 1999 nr 5 s. 24-26.
 7. Malewska Anna: *Na kawę do biblioteki. O roli bibliotek publicznych w Holandii*. „Bibliotekarz” 2000 nr 10 s. 13-15.
 8. Ogonowska Anna: *Biblioteki w społeczeństwie informacyjnym na przykładzie Unii Europejskiej i jej państw członkowskich*. „Prz. Bibl.” 1998 nr 2/3 s. 135-146.
 9. Rydz Maria: *Z pobytu w holenderskich bibliotekach publicznych*. „Bibliotekarz” 1999 nr 7/8 s. 36-39.
 10. Stefańczyk Elżbieta: *Warsztaty w Pradze nt. ustawodawstwa bibliotecznego. (Relacje, doniesienia)*. „Bibliotekarz” 2000 nr 4 s. 25-27.
 11. Wotosz Jan: *Dobre bibliotekarstwo w państwie duńskim*. (Cz. 3). „Bibliotekarz” 1996 nr 5 s. 10.
 12. *Zasady ustalania przepisów prawnych i polityki bibliotecznej w Europie. (Kronika zagraniczna)*. „Prz. Bibl.” 2000 nr 4 s. 358.

Grażyna Bilka jest starszym kustoszem, instruktorem w Powiatowej i Miejskiej Bibliotece Publicznej w Kłodzku

Biblioteka szkolna w procesie edukacji medialnej i czytelniczej

Wybrane problemy

JÓZEF SZOCKI

Na początku niniejszych rozważań konieczne jest pewne uściślenie semantyczne określonych kategorii pojęciowych. Szczególnie takich, jak: edukacja medialna i edukacja czytelnicza.

Pierwszy termin rozumie się jako wyposażenie uczniów – przede wszystkim o nich tutaj chodzi – w wiadomości i umiejętności w zakresie korzystania z różnych rodzajów środków przekazu: książki, czasopisma, filmu, przezrocza, taśmy magnetofonowej, płyty, wideokasy i in., z różnych instytucji, gdzie te media znajdują się (np. biblioteki, ośrodki informacji naukowej), z urzędzeń przekazujących masową informację (radia i telewizji), wreszcie ze źródeł informacji (bibliografii, katalogów itp.).

Świat mediów, w tym przede wszystkim elektronicznych, stał się obecnie naturalnym środowiskiem ludzi.

Już małe dzieci kontaktują się z książeczką (mamy czytają im do snu bajeczki i baśnie), także z obrazem

telewizyjnym. Przedszkolaki i uczniowie szkół podstawowych są gorącymi odbiorcami wszelkiego rodzaju seriali filmowych. Starsza młodzież przepada za kasetami i innymi produktami fonograficznymi. Dlatego też tak ważna stała się edukacja medialna. Krótko mówiąc: obejmuje ona ogromny zespół wiedzy, który człowiekowi współczesnemu jest niezbędny, aby mógł on realizować się społecznie i indywidualnie.

Ciekawą periodyzację dziejów ludzkości z punktu widzenia znaczenia środków przekazu przeprowadził znany amerykański socjolog i ekonomista, Alvin Toffler. Według niego do chwili obecnej na kuli ziemskiej żyło osiemset pokoleń, z czego 650 spędziło życie w jaskiniach. Dopiero ostatnie siedemdziesiąt pokoleń tworzy cywilizację, co jest możliwe dzięki temu, że ludzie nauczyli się porozumiewać, komunikować ze sobą, przekazywać następnym pokoleniom swoje doświadczenia dzięki wynalezieniu pisma. Rozwój ostatnich sześciu pokoleń był znacznie szybszy niż wszystkich poprzednich, gdyż wynaleziono druk. W ciągu ostatnich czterech generacji ludzie nauczyli się mierzyć precyzyjnie czas, a zaledwie dwa ostatnie pokolenia posługują się na skalę masową energią elektryczną. Jednak przeważająca

większość wynalazków, w tym nowoczesnych środków przekazu, jest dziełem osiemsetnego pokolenia, które – obok druku – posługuje się radiem, filmem i telewizją jako nowymi i potężnymi środkami komunikowania się.

O jakie wiadomości i umiejętności w edukacji medialnej chodzi?

Głównie o te, które dotyczą procesów komunikacyjnych w triadzie: nadawca – tekst/komunikat – odbiorca. Mamy tu więc do czynienia z takimi kategoriami pojęciowymi, jak: znak, tekst, komunikat, systemy znakowe, systemy komunikacyjne, sytuacja komunikacyjna, nadawca, odbiorca, pośrednicy między nadawcą a odbiorcą, odbiór tekstu itp. Interakcja komunikacyjna zależy także od charakteru samego środka przekazu. Do zrozumienia tego problemu przydatny jest dokonany przez wybitną socjolog, Antoninę Kłoskowską, podział mediów na trwałe i nietrwałe (ze względu na samą substancję nośnika przekazu), na bezpośrednie i pośrednie (z punktu widzenia sposobu, w jakim przekaz wiąże nadawcę z odbiorcą). Przez skrzyżowanie obu kryteriów wyszczególniła ona **cztery grupy mediów:**

■ **nietrwałe i bezpośrednie** (język naturalny, rytuał spełniany za pomocą gestów, taniec itp.),

■ **nietrwałe i pośrednie** (audycje radiowe, telewizyjne i in.),

■ **trwałe i bezpośrednie** (np. oglądanie dzieła twórczonego przez rzeźbiarza w jego pracowni),

■ **trwałe i pośrednie** (pismo, książka, prasa itp.). Charakter środka przekazu kontynuuje styczności społeczne z nim. Dlatego też tak ważna jest orientacja w tym zakresie.

Wiedza o tym wszystkim staje się niezwykle skomplikowana. Tym bardziej, że świat mediów nie zatrzymał się w miejscu, rozwija się w sposób spontaniczny, powoduje powstawanie pewnego typu kultury masowej, a mianowicie **kultury medialnej**, absorbującej całą społeczność ludzką.

Zbliżona do niej jest **kultura czytelnicza**, którą pojmuję się jako standaryzację wyuczonych zachowań emocjonalno-motywacyjnych, instrumentalno-poznawczych i uprawianych kontaktów z takimi środkami przekazu, będącymi korelatami kultury, jak książka i czasopismo. Do zachowań emocjonalno-motywacyjnych zalicza się – potrzeby czytania, motywy i zainteresowania czytelnicze, przekonanie o wartości czytania, do instrumentalno-poznawczych – kompetencje czytelnicze w zakresie korzystania z różnych rodzajów dokumentów piśmienniczych i ze źródeł, gdzie się one znajdują oraz techniki pracy umysłowej, do uprawianych kontaktów z książką i czasopiśmem – aktywność czytelniczą, recepcję, interpretację i konkretyzację lektury. Jest to więc – patrząc z punktu widzenia psychologii – wielki konglomerat różnych procesów kształto-

wanych przez dom rodzinny, szkołę, biblioteki i in. Mimo różnorodności składników termin ten oznacza układ podlegający prawidłowościom swoistym, nie dającym się wydedukować z prawidłowości rządzących każdym z jego składników z osobna, a ponadto takim, iż owe składniki posiadają pewne własności istotne zdeterminowane faktem ich przynależności do owego układu. We współczesnej metodologii nauk używa się pojęcia całości rozumianej jako przeciwieństwo luźnej zbiorowości. W racjonalnej, poprawnej w sensie metodologicznym postaci, pojęcie całości zakłada uznanie właściwości owych składników i niesprawdzalności jednego do drugich. Ponadto dopuszcza ono możliwość pojmowania części jako pierwotnych wobec całości tak rozumianej. Dlatego też tak zdefiniowane pojęcie kultury czytelniczej nie powinno z punktu widzenia metodologii nauk budzić wątpliwości.

Edukację czytelniczną rozumie się tu jako kształcenie kultury czytelniczej.

Biblioteki szkolne jako wielopremiotowe pracownie i ośrodki informacji swych macierzystych instytucji, prowadzą ją stale w trakcie codziennych czynności: udostępniania zbiorów, udzielania informacji i pracy pedagogicznej. Powodzenie w tym zakresie zależy od pracy wychowawczej nauczyciela bibliotekarza, nad którą warto tutaj się zastanowić. Jej analizę przeprowadza się zwykle w kategorii roli, jaką spełnia bibliotekarz w procesie nauki szkolnej uczniów i zwykle sprowadza się jego działalność do aspektów instrumentalnych (praca pedagogiczna z czytelnikami: udostępnianie zbiorów, udzielanie informacji itp., prace organizacyjne, współpraca z uczniami, rodzicami itp.), co rzecz zrozumiała, budzić może wiele wątpliwości. Nie pamięta się, że o istocie wychowania decyduje przede wszystkim osobotwórczy wpływ pedagoga, jakim jest niewątpliwie bibliotekarz szkolny w kontaktach z uczniami czytelnikami. Innymi słowy, pedagog oddziałuje na swych wychowanków nie tylko przez działalność, jaką podejmuje wobec nich, lecz przede wszystkim przez to, kim jest on jako nauczyciel, bibliotekarz i człowiek. Nie trzeba nikogo przekonywać, że bibliotekarz, który sam nie czyta, nie odznacza się wysoką kulturą czytelniczą, nie posiada zainteresowań czytelniczych, nie może rozwijać czytelnictwa uczniów.

Pojęcie roli w socjologii traktowane jest jako względnie stały i wewnętrznie spójny system zachowań; raz wiąże się ją ze strukturą społeczną, kiedy indziej z rozwojem osobowości i w tym przypadku traktuje się ją jako komponent kulturalnego wyposażenia jednostki ludzkiej. Jeżeli uświadomimy sobie, że we współczesnej filozofii akcentuje się powszechnie podmiotowe ujmowanie człowieka jako osoby, zaś w psychologii, zwłaszcza humanistycznej, dominuje przekonanie o niezależności i niepowtarzalności osobowości, o nieustannym jej dążeniu do rozwoju, staje się zrozumiałe,

że właśnie te koncepcje znajdują się u podstaw wychowania podejmowanego przez nauczyciela bibliotekarza. Z tego wypływają takie zasady jego postępowania, jak:

- życzliwość i partnerstwo wobec uczniów czytelników,
- świadome i aktywne czytelnictwo ich udział w zajęciach bibliotecznych,
- podmiotowe traktowanie uczniów,
- indywidualna praca, zwłaszcza z uczniami słabymi i zdolnymi,
- zgodność treści z ich zainteresowaniami i potrzebami czytelniczymi, kształtowanie już istniejących oraz budzenie i rozwijanie wyższych aspiracji czytelnicznych.

Sytuację nauczyciela bibliotekarza określają z jednej strony ramy instytucjonalne macierzystej szkoły i biblioteki, w której jest on zatrudniony.

Charakteryzują ją następujące właściwości:

- określony status biblioteki szkolnej w całej strukturze szkoły: interdyscyplinarna pracownia szkolna, szkolny ośrodek informacji,
- spełnianie przez nią wielości celów: dydaktycznych, wychowawczych, opiekuńczych, kulturalnych, terapeutycznych, rozrywkowych,
- określona forma działania samej biblioteki szkolnej – pełnienie funkcji pedagogicznej przez książkę, czasopismo, dokument audiowizualny, informację itp.

Z drugiej strony na jego sytuację oddziałuje też status zawodowy, który cechuje się:

- wielofunkcyjnością, polegającą na tym, że będąc bibliotekarzem jest on zarazem nauczycielem, wykonującym swe zadania jako nauczyciel, pełnoprawny członek rady szkoły,
- specyficzną organizacją stanowiska nauczyciela bibliotekarza, który jest organizatorem pracy z książką, czasopismem i innymi dokumentami bibliotecznymi zarówno wśród uczniów, jak też nauczycieli.

Biblioteki szkolne w związku z reformą edukacji narodowej podlegają przekształceniom. Powstają obecnie cztery warianty rozwiązań organizacyjnych:

Pierwszy – idealny, docelowy – gdy szkoła podstawowa, gimnazjum i liceum mieszczą się w oddzielnych budynkach. W takim wypadku w każdej ze szkół funkcjonuje biblioteka szkolna. A więc zorganizuje się od podstaw w gimnazjum, albowiem w pozostałych zapewne funkcjonują dotychczasowe, z tym, że część księgozbioru będzie musiała biblioteka szkoły podstawowej przekazać nowo tworzonej w gimnazjum.

Drugi – przeciwieństwo pierwszego, a znając realia finansowe naszego państwa, najbardziej

powszechny, gdy w jednym budynku znajdują się wszystkie tego typu szkoły.

Trzeci wariant – to sytuacja, gdy w jednym gmachu będącym znajdować się szkoła podstawowa i gimnazjum. Wówczas dotychczas istniejąca biblioteka szkoły podstawowej jest zaadaptowana do potrzeb także gimnazjum.

Z czwartym wariantem organizacyjnym mamy do czynienia wówczas, gdy w jednym budynku znajdują się gimnazjum i liceum. Wtedy dotychczasowa biblioteka liceum musi przejąć obsługę czytelniczą gimnazjum.

Studia wyższe, także w zakresie bibliotekoznawstwa, stanęły wobec trzech wielkich wyzwań, które dotyczą w sposób szczególny naszego kraju, a także szkolnictwa. Po pierwsze, istnieje konieczność zwiększenia znaczenia edukacji, pojmowanej nie tylko jako system szkolny, lecz także permanentne kształcenie, ukierunkowane na wychowanie nowej jakości jednostki ludzkiej, zdolnej do samorozwoju i współżycia we wspólnotach lokalnych, regionalnych i międzynarodowych oraz funkcjonowania w warunkach demokracji. Drugie wyzwanie to cywilizacja informacyjna, w jakiej się znajdujemy, a która będzie niepomierne wzrastać. Edukacja powinna przygotować jednostkę zdolną do funkcjonowania w nowej cywilizacji informacyjnej, przygotowującą do posługiwania się nowoczesnymi mediami i technikami informacyjnymi, komunikującą się z otoczeniem, aktywną. Trzecie wyzwanie stwarza proces integracji z Europą.

Eksponując tutaj osobotwórczy wpływ nauczyciela bibliotekarza na ucznia czytelnika, trzeba pamiętać, iż nie we wszystkich bibliotekach szkolnych spotykamy pracowników o wysokich walorach fachowych. Około 20% kadry zmienia co roku pracę (fluktuacja jest zmartwieniem tych placówek), ponadto prawie jedna trzecia tej grupy zawodowej nie ma kwalifikacji bibliotekarskich. Gdy się do tego doda, że warunki lokalowe i materialne większości bibliotek są wprost katastrofalne, łatwo zauważyć, że to wszystko nie sprzyja rozwijaniu w pełni ich działalności wychowawczej.

W programach nauczania zreformowanych szkół występują dwa przedmioty, których treści znajdują się w programach studiów prowadzonych przez instytuty bibliotekoznawstwa i informacji naukowej, działające w uniwersytetach i w uczelniach pedagogicznych. Pierwszy z nich to **technologia informacyjna**, którą rozumie się jako zorganizowany zbiór metod, działań i środków, wykorzystywanych w bibliotekach w procesie gromadzenia, opracowywania, magazynowania, wyszukiwania i wykorzystywania informacji. Biblioteki szkolne i publiczne współcześnie stały się swoistymi bankami informacji dla szeroko pojętych środowisk oświatowych, uczniów i nauczycieli. Komputeryzacja tych placówek w sposób wyraźny usprawnia gromadzenie, opracowywanie oraz udostępnianie informacji.

Tradycyjne wykształcenie bibliotekarzy już nie wystarcza. Dlatego też zostały zorganizowane w Instytucie Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej Akademii Pedagogicznej w Krakowie – w 1999 r. Studia Podyplomowe Technologii Informacyjnej.

Drugi przedmiot to **edukacja medialna i czytelnicza**, której zadaniem jest wprowadzenie młodzieży szkolnej w świat mediów, nieustannie obecnych w naszym myśleniu, języku, gestach i codziennym zachowaniu. Szczególna rola w tym zakresie przypada czytaniu i czytelnictwu. Aby pomóc nauczycielom w prowadzeniu tego przedmiotu, zostały uruchomione w krakowskiej AP w lutym 2001 r. Studia Podyplomowe Edukacji Medialnej, Czytelniczkiej i Bibliotekarskiej.

Studia te przeznaczone są dla absolwentów szkół wyższych, bez względu na ukończony kierunek studiów, pracujących w szkołach, którzy chcieliby zdobyć kwalifikacje do prowadzenia edukacji medialnej, czytelniczkiej i bibliotekarskiej. Adresowane są one przede wszystkim do nauczycieli bibliotekarzy i polonistów.

Lp.	Nazwa przedmiotu (w kolejności alfabetycznej)	Liczba godzin	Forma zaliczenia
1.	Biblioteka szkolna jako centrum multimedialne i informacyjne	30	egzamin
2.	Edukacja medialna w zreformowanej szkole. Przegląd programów multimedialnych	30	egzamin
3.	Funkcja informacyjna dokumentów elektronicznych. Internet w edukacji	30	egzamin
4.	Funkcja informacyjna mediów	10	zaliczenie
5.	Funkcja poznawcza i dydaktyczna mediów. Literatura dla dzieci i młodzieży, adaptacje filmowe i teatralne	30	zaliczenie
6.	Język w komunikacji medialnej	30	zaliczenie
7.	Książka w komunikacji społecznej	25	zaliczenie
8.	Prawo oświatowe	10	zaliczenie
9.	Program nauczania ścieżki medialnej	10	zaliczenie
10.	Technologia informacyjna	45	zaliczenie
11.	Wybrane zagadnienia kultury czytelniczkiej dzieci i młodzieży	20	zaliczenie
12.	Wybrane zjawiska kultury masowej (film, literatura popularna, telewizja, radio)	20	zaliczenie

Prof. zw. dr hab. Józef Szocki jest pracownikiem naukowo-dydaktycznym Akademii Pedagogicznej w Krakowie

Punkt wyjścia

Polemika

BARBARA DOBRYNIEWSKA

Lektura artykułu Grażyny Szpulak pt. *Edukacja czytelnicza – szkolna fikcja?* („Poradnik Bibliotekarza” 2001 nr 6 s. 9-11) skłania do podzielenia się refleksją nad problematyką realizacji ścieżki edukacji czytelniczkiej i medialnej w szkole.

Głos Autorki artykułu osadzony jest w realiach konkretnej szkoły, stanowi program pracy i ambicji nauczyciela bibliotekarza. Propozycja nakłada na nauczyciela bibliotekarza – i tylko na niego – ogrom pracy, ale jednocześnie ogrom oczekiwań ze strony środowiska szkolnego. Stąd też apel Autorki w zakończeniu artykułu jest uzasadniony, ale przy jego niespełnieniu...

Uwagami, spostrzeżeniami i propozycjami dzielę się z perspektywy realizacji i koordynacji ścieżki czytelniczkiej i medialnej przez dwa kolejne lata w okresie mojego zatrudnienia w szkole podstawowej.

Jak rozległa – a nie zawsze klarowna – jest problematyka realizacji ścieżki edukacji czytelniczkiej i medialnej, wiedzą przede wszystkim ci nauczyciele, którym przypadło w udziale wdrażać i realizować – w wyniku reformy oświaty – podstawy programowe z tego przedmiotu. Przedmiotu?

W oparciu o dokumenty reformy istnieje dwutorowa możliwość realizacji ścieżki edukacji czytelniczkiej i medialnej. Wariant realizacji uzależniony jest od decyzji dyrektora szkoły, ta natomiast zależna jest od finansów placówki. Jednym ze sposobów

realizacji omawianej ścieżki jest metoda międzyprzedmiotowa. W praktyce oznacza to, że wszyscy nauczyciele II i III etapu kształcenia w obrębie jednej szkoły realizują problematykę ścieżki w swoim przedmiocie. I tu pojawiły się pierwsze pytania i wątpliwości niektórych nauczycieli, zwłaszcza tych, którzy nie czują się humanistami. Pokutuje ich negatywna i niewłaściwa opinia. Skoro w samym nazewnictwie ścieżki istnieje formuła czytelnicza – niejako eliminuje to ich z odpowiedzialności za realizację ścieżki. Jest to – zdaniem tych nauczycieli – zadanie dla bibliotekarza – bo związane z czytaniem książek, dla polonistów – bo najwięcej czasu poświęcają czytany tekstom. Myślenie czysto programowe, od którego odchodzimy na rzecz problemowego.

Zatem pytanie nauczyciela matematyki: czego ja mam w końcu uczyć – matematyki czy ścieżki? – nie powinno mieć miejsca. Pytanie mogłoby brzmieć: jak? Drugim sposobem możliwym do realizacji omawianej ścieżki jest wyodrębnienie edukacji czytelniczkiej i medialnej jako odrębnego przedmiotu. Kto posiada kwalifikacje do nauczania tego przedmiotu? Specjalista..., ale jaki? Skoro w przypadku realizacji ścieżki metodą międzyprzedmiotową uprawnieni są wszyscy nauczyciele, to w przypadku realizacji w obrębie jednego przedmiotu może pojawić się problem. Czy ten wątpliwy matematyk będzie osobą odpowiedzialną? Nauczyciel języka polskiego, języka obcego, plastyki, religii, bibliotekarz...? Komu przydzielić to zadanie? Czy kompetentnemu nauczycielowi po studiach lub innych formach doskonalenia w zakresie edukacji czytelniczkiej i medialnej, czy

temu, któremu brakuje kilka godzin do pełnego wymiaru zatrudnienia? Dylematy dyrektora, ale nie tylko.

Analizując dokumenty sprawdzające kompetencje ucznia po II i III etapie nauczania, śledząc wypowiedzi dyrektorów szkół na radach pedagogicznych, uczestnicząc w zajęciach szkoleniowych mamy i powinniśmy mieć świadomość odpowiedzialności – każdy z osobna – za kompetencje absolwenta szkoły (tzw. sylwetkę absolwenta szkoły). Każdy z nas, niezależnie od tego jakiego przedmiotu uczy, kształtuje i rozwija umiejętności ucznia w zakresie edukacji czytelniczej i medialnej. Zatem wszyscy nauczyciele muszą mieć pozytywny wpływ na:

- kształtowanie kultury czytelniczej ucznia,
- uczenie czytania ze zrozumieniem,
- kształtowanie postawy zapotrzebowania na czytanie,
- uczenie przy użyciu środków medialnych (książki, czasopisma, wideo, radio, telewizja, pomoce dydaktyczne),
- korzystanie z usług instytucji edukacyjnych (biblioteki, muzea, kino, teatr),
- poruszanie się w świecie informacji,
- tworzenie komunikatów medialnych.

Zaangażowanie nauczycieli wszystkich przedmiotów pozwoli osiągnąć cele (techniczny i humanistyczny) nauczanej i realizowanej ścieżki (za prof. Wacławem Strykowskiem, patrz tabela).

Realizacja ścieżki czytelniczej i medialnej metodą międzyprzedmiotową wykazuje wiele zalet i na pewno sprawdza się w szkole podstawowej i gimnazjum np.:

- każdy nauczyciel jest odpowiedzialny za realizację ścieżki,
- nauczyciele systematycznie współpracują ze sobą,

Cel techniczny	Cel humanistyczny
Nauczanie praktycznego posługiwania się mediami jako narzędziami pracy (np. aparatem fotograficznym, kamerą, komputerem)	Przygotowanie ucznia do świadomego i krytycznego odbioru komunikatów medialnych

– nauczyciele prezentują spojrzenie na problem z wielu punktów widzenia (zgodność z edukacją holistyczną),

– nauczyciele dążą do samorozwoju.

Natomiast nie da się dzisiaj jednoznacznie odpowiedzieć czy to rozwiązanie sprawdzi się w szkolnictwie ponadgimnazjalnym. Opublikowane i dostępne dzisiaj dokumenty reformy szkolnictwa ponadgimnazjalnego przewidują realizację edukacji medialnej. Czy każdy nauczyciel jest do tych zadań właściwie przygotowany? Czy pobieżna informacja bez praktycznego realizowania i metod warsztatowych będzie realizacją na właściwym poziomie?

Przykłady konkretnych rozwiązań realizacyjnych publikują czasopisma np. „Biblioteka w Szkole”, „Edukacja Medialna”. Warto sięgać do sprawdzonych, wartościowych scenariuszy lub tworzyć własne w oparciu o dobre wzorce i doświadczenia. Dlatego też dobrym punktem wyjścia jest uświadomienie nauczycielom podstawowych założeń edukacji czytelniczej i medialnej. A pytanie czego uczyć i w jaki sposób niech rozwije właściwa interpretacja podstawy programowej oraz rzetelna ocena własnego zaangażowania.

Barbara Dobryniwska jest nauczycielem bibliotekarzem w V Liceum Ogólnokształcącym w Zielonej Górze

Polskie Towarzystwo Bibliologiczne

Dotychczasowe dokonania i perspektywy

HANNA ŁASKARZEWSKA

W tym roku minie 12 lat od powstania Polskiego Towarzystwa Bibliologicznego i jego działalności w środowiskach zawodowych związanych z książką¹. Idea powstania specjalistycznego towarzystwa naukowego o zasięgu ogólnokrajowym dojrzała wśród polskich księgoznawców dość długo, dopiero jednak pod koniec lat osiemdziesiątych zaistniały warunki do jej realizacji. W dniu 01.08.1989 r. Sąd Wojewódzki w Warszawie zarejestrował Polskie

¹ Szczegółowe informacje na temat powstania i pierwszych lat działalności PTB zob. B. Bieńkowska: *Polskie Towarzystwo Bibliologiczne*. „Przegląd Biblioteczny” 1997 nr 2/3 s. 241-247.

Towarzystwo Bibliologiczne, a 8 listopada odbyło się w Bibliotece Narodowej pierwsze zebranie delegatów, na którym dokonano wyboru władz Zarządu Głównego PTB na 4-letnią kadencję. Prezesem została prof. Barbara Bieńkowska, wiceprezesami – Andrzej Mężyński i Krzysztof Migoń, sekretarzem – Hanna Łaskarzevska, skarbnikiem – Hanna Bojczuk. W krótkim czasie powstały oddziały terenowe Towarzystwa: Warszawski i Wrocławski (1989 r.), Łódzki², Lubelski, Krakowski (1990 r.), Katowicki (1993 r.)³.

² Stracił samodzielność w 1994 r. a jego członkowie należą do Oddziału Warszawskiego.

³ Skład władz Zarządu Głównego pozostaje niezmienny już przez trzecią kadencję. Prezesami oddziałów terenowych są obecnie: w Katowicach – Leonard Ogiernan, w Krakowie – Maria Kocójowa, w Lublinie – Jerzy Plis, w Warszawie – Paulina Pelcowa, we Wrocławiu – Małgorzata Komza.

Poznajemy swoje organizacje zawodowe

Członkowie Zarządu Głównego PTB (od prawej):
prof. dr hab. Barbara Bieńkowska – prezes, dr Janusz
Kostecki, prof. dr hab. Krzysztof Migoń – wiceprezes,
dr hab. Andrzej Mężynski – wiceprezes

W statucie PTB do najważniejszych zadań organizacji zaliczono m.in.:

- prowadzenie działalności naukowo-badawczej i wydawniczej w zakresie księgoznawstwa;
- organizowanie (samodzielne lub wspólnie z kooperantami) konwersatoriów i konferencji na istotne tematy związane z życiem książki w Polsce;
- uzgadnianie i formułowanie stanowisk fachowców wobec tych problemów;
- opracowywanie ekspertyz;
- podnoszenie poziomu wiedzy, etyki i kwalifikacji zawodowych członków, a także oddziaływanie w tym kierunku na całe środowisko pracowników książki;
- współdziałanie z właściwymi władzami, instytucjami, komitetami, towarzystwami naukowymi oraz organizacjami krajowymi i zagranicznymi w dziedzinach objętych działalnością PTB [6, s. 8]⁴.

Na przestrzeni minionych 12 lat działalności liczba członków PTB kształtowała się od 250 do 190 osób. Siedzibą Zarządu Głównego stała się Biblioteka Narodowa⁵.

Towarzystwo już od początku swej działalności podjęło „gorące” tematy przełomu lat dziewięćdziesiątych, jakimi były **problemy zbiorów przejętych i przemieszczonych** w wyniku działań wojennych i późniejszych zmian granic oraz odtworzenie i napisanie na nowo prawdziwej, odkłamananej **historii polskiego bibliotekarstwa lat powojennych** – czasów stalinizmu i dalszych lat PRL-u, jawiących się w dotychczasowej historiografii w sposób zafałszowany lub przemilczający niedogodne fakty i zdarzenia.

Tematyce zbiorów przejętych i przemieszczonych poświęcono dwa fora dyskusyjne w kwietniu i maju 1990 r. W trakcie obrad wypracowano i przyjęto

dwa ważne dokumenty: *Stanowisko Polskiego Towarzystwa Bibliologicznego w sprawie swobodnego dostępu do informacji i zbiorów przemieszczonych oraz przejętych* [4, s. 14-15] oraz *Program działań w zakresie informacji o zbiorach przemieszczonych i przejętych* [4, s. 15-16]. Zaproponowano m.in. powołanie placówki, która byłaby ośrodkiem badań, dokumentacji i informacji o księgozbiorach historycznych, w tym także przejętych i przemieszczonych. Efektem tych postulatów było utworzenie w BN 1.10.1990 r. Pracowni Dokumentacji Księgozbiorów Historycznych [4, s. 7-21].

Jasne określenie stanowiska środowiska bibliologicznego dotyczącego dokumentacji i opieki nad księgozbiorami historycznymi, bez względu na ich pochodzenie i charakter, zwróciło na PTB uwagę decydentów. Działający w ówczesnym MKiS od czerwca 1990 r. Pełnomocnik Rządu do Spraw Polskiego Dziedzictwa Kulturalnego za Granicą zaproponował PTB współpracę przy dokumentacji strat polskich bibliotek w czasie II wojny światowej, doradztwo i konsultacje – na potrzeby swego Biura. Nawiązane wówczas współdziałanie trwa do dziś i zaowocowało serią publikacji poświęconych m.in. losom bibliotek na ziemiach polskich w czasie ostatniej wojny⁶.

Drugi z proponowanych przez PTB na wstępie tematów, czyli wypełnienie białych plam w historiografii polskiego bibliotekarstwa lat powojennych, nie przyniósł tak obfitego pokłosia. Ślad po dyskusji prowadzonej na konwersatorium PTB pozostał w artykule Andrzeja Mężynskiego pt. *Bibliotekarstwo polskie w latach 1948-1956. Kłopoty historyków*⁷.

W ciągu minionych lat PTB zorganizowało samodzielnie lub wspólnie z innymi instytucjami ponad 10 ogólnokrajowych bądź międzynarodowych konferencji, poświęcając największej publikacjami [zob. wykaz]. Do ważniejszych należała sesja poświęcona wszechstronnej panoramie historycznych i współczesnych bibliotekarskich stosunków polsko-niemieckich [7]. Opracowano również kilka ekspertyz na zamówienie resortu kultury, bibliotek naukowych, posiadających cenne zbiory zabytkowe. Towarzystwo formułowało swe opinie na temat współczesnych problemów polskiego bibliotekarstwa, jak na przykład masowe likwidowanie bibliotek na początku lat dziewięćdziesiątych⁸.

Członkowie Towarzystwa aktywnie uczestniczyli w powołaniu nowej placówki bibliotecznej – Książnicy Cieszyńskiej, która powstała jako samodzielna instytucja 1.01.1994 r., po trzech latach starań i przygotowań⁹. Od tej pory PTB wspiera i współpracuje z Książnicą i władzami miasta w rozwoju biblioteki,

⁴ Odnośniki w nawiasach kwadratowych odsyłają do numerów wykazu publikacji PTB.

⁵ Adres Zarządu Głównego: 02-086 Warszawa, al. Niepodległości 213, pok. 1142. Tel./fax: 608-25-18, e-mail: prdokhist@bn.ogr.pl

⁶ Zob. „Poradnik Bibliotekarza” 2001 nr 4 s. 15 przyp. 3.

⁷ „Poradnik Bibliotekarza” 1990 nr 1/3 s. 19-23.

⁸ Materiały z sesji poświęconej tej tematyce oraz Stanowisko PTB i PTCZ dotyczące tej kwestii opublikował „Przegląd Biblioteczny” 1993 z 3/4 s. 219-271.

⁹ Książnica Cieszyńska powstała w wyniku usamodzielnienia się Oddziału Zabytkowego Miejskiej Biblioteki Publicznej.

chroniącej wielokulturowe i wieloetniczne dziedzictwo piśmiennicze Śląska Cieszyńskiego¹⁰, współorganizuje konferencje, szkoły letnie dla studentów bibliotekoznawstwa z Warszawy i Katowic, warsztaty poświęcone ochronie książki zabytkowej w regionie itp.¹¹, zdobywa fundusze na współfinansowanie przedsięwzięć naukowych i publikacji o charakterze ogólnokrajowym i regionalnym¹².

W ciągu ostatnich dwóch lat powoli następuje przesunięcie punktów ciężkości w dotychczasowych zainteresowaniach PTB z problematyki historycznej na rzecz aktualnej tematyki rynku książki w Polsce i jego odbiorców. Już w 2000 r. PTB włączyło się w organizację majowego cyklu imprez warszawskich pod wspólnym hasłem „Szal Czytania”, w tym roku współuczestniczyliśmy w „Szale” również współpracując międzynarodową konferencję pt. „Książka przyszłości kultury?” oraz pierwszą edycję konkursu dla warszawskich szkół średnich nt. wiedzy o książce. W przyszłości konkurs miałby przekształcić się w olimpiadę, której laureaci dostawaliby m.in. indeksy na studia bibliotekoznawcze.

PTB stara się modyfikować swoje oferty tematyczne i charakter działań oraz organizowanych imprez, kładąc obecnie nacisk m. in. na promocję i marketing książki.

¹⁰ Członkowie PTB uczestniczą w pracach Rady Programowej Książnicy – przez dwie kadencje przewodniczącą Rady była prof. B. Bieńkowska, a obecnie jest prof. Jan Pirożyński z UJ. Były burmistrz Cieszyna dr Jan Olbrycht został pierwszym i – jak do tej pory – jedynym członkiem honorowym PTB.

¹¹ *Z problemów ochrony, konserwacji i rejestracji regionalnego dziedzictwa piśmienniczego*. Pod red. J. Panica. Cieszyn 1994; *Ogólnopolskie seminarium i warsztaty na temat ochrony zbiorów zabytkowych w regionie*. Cieszyn, 20-22 września 1995. Materiały. Red. B. Bieńkowska, A. Nowicka. Cieszyn 1995; *Historyczne księgozbiory Cieszyna na tle śląskim*. Rola kulturowa i przedmiot badań. Red. R. Gładkiewicz. Cieszyn 1997.

¹² Na przykład na wystawę zorganizowaną w BN w 250 rocznicę otwarcia Biblioteki Załuskiej, bądź na publikację A. Wojtkowskiego: *Bibliografia historii województwa lubelskiego*. Wyd. M. Juda, A. Mateczuk przy współpr. A. Znajomskiego. Lublin 2000 [Wyd. Oddział Lubelski].

Wykaz publikacji ZG PTB i Oddziałów (wydanych samodzielnie bądź we współpracy z innymi instytucjami)

1. *Cieszyńskie księgozbiory historyczne*. Materiały z sesji naukowej. Cieszyn, 18-20 listopada 1991 r. Red. H. Łaskarzewska. Warszawa 1993.
2. M. Kocójowa: *Przewodnik po zbiorach rękopisów w Wilnie*. Kraków 1993. [Wyd. Oddział Krakowski].
3. *Modern libraries and librarianship in Poland*. Ed. M. Kocójowa, A. Altenberger. Kraków 1995. [Wyd. Oddział Krakowski].
4. *Symposia bibliologiczna*. Dokumentacja księgozbiorów historycznych, współpraca krajowa i międzynarodowa. Skutki II wojny światowej dla bibliotek polskich. Red. A. Mężyński, H. Łaskarzewska. Warszawa 1995.
5. *Libraries in Europe's post-communist countries: their international context*. Ed. M. Kocójowa, W. Zalewski. Kraków 1996. [Wyd. Oddział Krakowski].
6. *Polskie Towarzystwo Bibliologiczne*. Informator. Oprac. M. Mlekicka. Warszawa 1996. [Wyd. Oddział Warszawski].
7. *Bibliotekarskie kontakty polsko-niemieckie*. Red. H. Łaskarzewska, A. Mężyński. „Przegląd Biblioteczny” 1997 nr 1. [Zeszyt monograficzny].
8. *Ks. Leopold Jan Szersznik znany i nieznan*. Materiały z konferencji naukowej. Cieszyn, 6-7 listopada 1997 r. Red. H. Łaskarzewska, Anežka Bad'urová. Cieszyn.
9. *Problemy wydawnicze i marketing współczesnej książki naukowej i akademickiej*. I Krajowa Konferencja. Katowice, 19 listopada 1998 r. Red. L. Ogiernan. Katowice 1998. [Wyd. Oddział Katowicki].
10. *Materiały z konferencji PTB. Z badań nad Polskimi Księgozbiorami Historycznymi 1999 T. 19 s. 153-206*. [Część referatów z Forum PTB pt. „Z problemów ochrony europejskiego i narodowego dziedzictwa piśmienniczego”. Warszawa, 2 grudnia 1997 r.].
11. P. Lechowski: *Biblioteki Krakowa w okresie okupacji niemieckiej 1939-1945*. Kraków 1999. [Wyd. Oddział Krakowski].
12. *Wiedza o książce w nauce i dydaktyce*. Konferencja. Warszawa, 16-17 listopada 1999 r. Red. M. Kisilowska, J. Puchalski, D. Kuźmina. Warszawa 2000.
13. *Biblioteki naukowe w Generalnym Gubernatorstwie w latach 1939-1945*. Wybór dokumentów źródłowych. Wyd. A. Mężyński przy współpracy H. Łaskarzewskiej. Warszawa 2001 [w przygotowaniu].

Hanna Łaskarzewska jest kierownikiem Pracowni Księgozbiorów Historycznych w Bibliotece Narodowej

RELACJE

Forum Czytelnicze w Cedzynie – po raz ósmy

Spotkania w Cedzynie mają już swoją tradycję. Dla ich uczestników, w większości stałych gości, wiadomo, że jak co roku odbędzie się spotkanie z wydawcami, które jest doskonałą okazją zaprezentowania przez znane oficyny swych najnowszych ofert oraz szansą przeprowadzenia przez bibliotekarzy korzystnych transakcji; w kolejnych dniach będą zaś trwały obrady, które umożliwią

wysłuchanie interesujących referatów, zainspirują do dyskusji w małych grupach roboczych.

Tegoroczne VIII Forum Czytelnicze przebiegało zgodnie z przyjętym dotychczas porządkiem. Zorganizowane pod hasłem **Literatura – piśmiennosc – biblioteki** odbyło się w dniach 27-30 maja br. Spotkanie zorganizowało Polskie Towarzystwo Czytelnicze, przy wsparciu finansowym Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz aktywnej pomocy pracowników Wojewódzkiej Biblioteki Pub-

licznej w Kielcach. W konferencji udział wzięło blisko 60 osób, głównie bibliotekarze z bibliotek miejskich i miejsko-gminnych. Dużą grupę uczestników, podobnie jak w poprzednich latach, stanowili bibliotekarze z Warszawy i województwa mazowieckiego.

Podsumowaniem pierwszego dnia była promocja książki prof. Jadwigi Kołodziejkiej *Lokalność i uniwersalność bibliotek*. Publikację przedstawił, zrecenzował i zachęcał do ciekawej lektury prof. Stanisław Żak.

Referaty wygłoszone podczas VIII Forum Czytelniczego zgrupowano w dwóch blokach tematycznych. Pierwszy z nich poświęcono *Literaturze i jej społecznemu znaczeniu*. Wykłady zainicjował prof. Przemysław Czaplinski. W referacie o *Problemach współczesności i literaturze* autor zastanawiał się nad związkiem między tożsamością, małą ojczyzną i literaturą. Punktem wyjścia rozważań była próba odpowiedzi na pytania dotyczące wizerunku małej ojczyzny w literaturze lat pięćdziesiątych i sześćdziesiątych oraz jego przeobrażeń w latach dziewięćdziesiątych XX wieku.

Zdaniem referenta watek małej ojczyzny przewija się nieustannie w literaturze, choć wiadomo, że wpływ na jej postrzeganie, rozumienie, sposób opisywania i wyrażania emocji mają uwarunkowania zmieniające się w miarę upływu lat. Jak zatem stworzyć wizerunek małej ojczyzny lat dziewięćdziesiątych? Według prof. P. Czaplinskiego istnieją cztery możliwości obejmujące:

1. Wariant przodków – powrót do małej ojczyzny swoich rodziców (autor nigdy tam nie był),
2. Wariant ojczyzny przenośnej – rzadko zdarza się, aby dwa pokolenia mieszkaly w tym samym miejscu; w stuleciu tak poszarpanym przez historię ojczyzna nie jest elementem, który się dziedziczy,
3. Wariant ojczyzn wybranych – spośród wielu miejsc wybór pada na wybraną miejscowość, tam, gdzie jest np. szkoła, praca,
4. Wariant ojczyzn wykreowanych – tworzenie ojczyzn fikcyjnych, ale prawdopodobnych; sposób ten jest pewną potrzebą duchową.

Zdaniem prof. Czaplinskiego istnienie małych ojczyzn w dawnej postaci jest niemożliwe. Nie należy przekazać młodemu pokoleniu naszego państwa, ponieważ coraz trudniej porozumiewamy się ze sobą. Wzajemnym kontaktom nie sprzyja także unifikacja kultury – przenikające się elementy zabierają kulturze jej lokalność.

Przeszkodą w porozumiewaniu się jest także posługiwanie się różnymi językami. Prof. Jerzy Bralczyk w referacie *Co się dzieje z językiem polskim* skupił się na omówieniu różnych kategorii języka, które podporządkował poszczególnym grupom społecznym, a także określonym sferom życia. Posługujemy się językiem twardym, w którym istnieją ścisłe reguły między znakiem a rzeczą, ale także językiem miękkim, nieprecyzyjnym, w którym

wszystko może oznaczać wszystko (przypuszczam..., może..., mniej więcej...). Operujemy językiem otwartym, typowym dla przedstawicieli grup perswazyj (reklamy, polityki) oraz językiem zamkniętym, wykorzystywanym przez niewielkie kręgi społeczne np. specjalistów wąskich dziedzin wiedzy.

Zdaniem referenta język XX w. jest zaprzeczeniem języka używanego sto lat wcześniej, opartego na ścisłe obowiązujących zasadach i normach. Współczesny język charakteryzuje się skłonnością do olbrzymiej dowolności (deregulacji), łamania istniejących form, co utrudnia nie tylko jego rozumienie, ale również wpływa na sposoby porozumiewania się. „Luz językowy” sprawia – twierdzi prof. Bralczyk – że w wysokonakładowych pismach pojawiają się wulgaryzmy.

Łatwość porozumiewania się, ale także rozumienie ojczyźnego języka można osiągnąć poprzez kontakt z literaturą ojczyźną. Rolę literatury w kształtowaniu się społecznych wzorów zachowań różnych grup społecznych, przyjmowaniu określonych nawyków i wzorów kulturowych przedstawili w referatach prof. Stanisław Siekierski *Polaków czytania w XX wieku* oraz dr Grażyna Straus *Młody czytelnik wobec literatury*.

Drugi blok referatów organizatorzy VIII Forum Czytelniczego nazwali *Samorządy – państwo – biblioteki*. Wykłady rozpoczął prof. Jacek Kochanowicz, który mówił o *Państwie opiekuńczym w gospodarce rynkowej*. Jednym z założeń państwa opiekuńczego jest stworzenie programu usług, do których wszyscy mogą mieć dostęp bez względu na to, czy chcą z nich korzystać. W Polsce program ów obejmuje np. edukację oraz kulturę, a więc i biblioteki. Poziom i jakość usług świadczonych na rzecz społeczeństwa zależy od finansów państwa, a te z kolei od podatków płaconych przez obywateli. Ponieważ stanowią one zawsze punkt sporny – chcemy płacić jak najmniejsze podatki – możemy postawić pytanie: dlaczego to właśnie państwo ma utrzymywać wybrane instytucje? Zdaniem profesora do ważniejszych zaliczyć należy argument etyczny, solidarności społecznej, wedle którego państwo opiekuńcze stwarza możliwość dostępu np. do bibliotek wszystkim jego obywatelom. Wszyscy są pod pewnym względem równi i mogą korzystać z ofert instytucji finansowanych przez państwo.

Sytuację bibliotek w nowych warunkach społeczno-ekonomicznych Polski przedstawiła prof. Jadwiga Kołodziejka w referacie *Biblioteki wobec równości szans i różnicowań społecznych*. Według autorki zróżnicowanie bibliotek pogłębiło się po 1989 r., kiedy stały się one instytucjami utrzymywanymi przez samorządy lokalne. Polityka samorządowców bywa często krótkowzroczna, a podejmowane działania przynoszą efekty odwrotne od oczekiwanych – ograniczenie dotacji na funkcjonowanie bibliotek, likwidowanie ich, łączenie w różnymi instytucjami. Przedstawiciele samorządów zapominają, że inwestowanie w biblioteki jest elementem tworzenia społeczeństwa otwartego.

Opisaniem fragmentu bibliotekarskiej rzeczywistości zajęły się w kolejnym referacie *Komu są potrzebne biblioteki powiatowe* Barbara Budyńska i Małgorzata Jezierska. Z badań prowadzonych aktualnie przez Instytut Książki i Czytelnictwa wynika, że niezrozumienie przez władze sytuacji panującej w instytucjach kultury, brak współpracy między samorządowcami a bibliotekarzami uniemożliwia budowanie pośredniego poziomu w sieci bibliotek publicznych. Mimo iż reforma administracyjna kraju nałożyła na powiaty obowiązek utworzenia tych instytucji, do chwili obecnej nie powstała sieć bibliotek powiatowych. Według danych szacunkowych jedynie 40% powiatów wywiązało się z nałożonego na nie ustawowego zadania. W pozostałych samorządowcy świadomi łamania prawa w różnych powodów zwlekają z podejmowaniem stosownych decyzji.

Kolejny referent zachęcał bibliotekarzy do większej aktywności w działaniu, co niewątpliwie ułatwia prace, a znajomość sztuki negocjacji sprzyja pracy bardziej efektywnej. Dr Aleksander Nocuń radził *Jak rozmawiać z władzami*. Choć w teoretycznych schematach są różne warianty strategii negocjacji, zastosowanie ich w praktyce bywa z pewnością sztuką

niełatwą. Zalecaną przez referenta możliwością prowadzenia rozmów z władzami, czy rozwiązywania konfliktów jest strategia *wygrać – wygrać*, której celem jest: *wygrać, dbając o to, aby druga strona też wygrała*.

Słuchacze VIII Forum Czytelniczego zainspirowani wykładami mieli okazję do wypowiedzenia swoich sądów, przekazania doświadczeń w małych dyskusyjnych grupach roboczych. W tym roku grupę zainteresowaną *Literaturą* prowadził prof. Stanisław Żak, *Bibliotekami powiatowymi* – Małgorzata Jezierska, *Polityką biblioteczną* – prof. Jadwiga Kołodziej-ska.

Przebieg spotkania w Cedzynie zarejestruje specjalnie przygotowywana publikacja, która ukaże się jesienią br. Będzie to już ósme wydawnictwo Polskiego Towarzystwa Czytelniczego z serii «Forum Czytelnicze».

Zainteresowanych naszą publikacją prosimy o kontakt: Polskie Towarzystwo Czytelnicze, Al. Niepodległości 213, 02-086 Warszawa.

BARBARA BUDYŃSKA

Instytut Książki i Czytelnictwa Biblioteki Narodowej

Edukacja akademicka nauczycieli bibliotekarzy dla potrzeb zreformowanej szkoły

Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Akademii Pedagogicznej im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie oraz Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach zorganizowały w dniu 4 czerwca 2001 r. ogólnopolską konferencję nt. „Edukacja akademicka nauczycieli bibliotekarzy dla potrzeb zreformowanej szkoły”.

Wśród dużej liczby uczestników znaleźli się przedstawiciele 10 ośrodków akademickich i naukowych w Polsce, w tym z Bydgoszczy, Katowic, Kielc, Lublina, Poznania i Wrocławia oraz Centrum Edukacji Bibliotekarskiej, Informacyjnej i Dokumentacyjnej w Warszawie.

Obrodam przewodniczyli **prof. zw. dr hab. Jerzy Jarowiecki** (Instytut Bibliotekoznawstwa Akademii Pedagogicznej w Krakowie) i **prof. dr hab. Elżbieta Gondek** (Instytut Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach).

W konferencji wzięło udział ok. 50 osób, wśród których duży procent stanowili gospodarze sesji – pracownicy Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej AP w Krakowie – żywo interesujący się poruszaną problematyką.

Podczas obrad plenarnych wygłoszono 12 referatów, dotyczących kształcenia akademickiego nauczycieli bibliotekarzy w różnych ośrodkach naszego kraju.

Pierwotnym inicjatorem tej konferencji był Centralny Ośrodek Metodyczny Studiów Nauczycielskich w Krakowie. Prof. Jerzy Jarowiecki, długoletni dyrektor tego Ośrodka, rozpoczynając obrady zwrócił uwagę na konieczność podejmowania problemów kształcenia bibliotekarzy na poziomie wyższym. Środowiska akademickie winny szukać własnych dróg uatrakcyjniania studiów bibliotekoznawczych, aby dawać potencjalnym bibliotekarzom dodatkowe umiejętności i sprawności, odpowiadające potrzebom obecnego rynku pracy. Zmienia się w reformowanej szkole miejsce biblioteki, staje się ona pracownią bibliograficzno-informacyjną, centrum multimedialnym i interdyscyplinarnym. Dlatego należy wzbogacić programy studiów o nowe specjalizacje, poszerzające umiejętności przyszłych bibliotekarzy.

Podobne przesłanie przyświecało wystąpieniu **prof. dr hab. Józefa Szockiego** (AP Kraków) na temat bibliotek szkolnych w procesie edukacji medialnej i czytelniczej. W programach nauczania zreformowanych szkół występują dwa przedmioty, których treści znajdują się w ofertach studiów prowadzonych przez instytuty bibliotekoznawstwa, działające na uniwersytetach i w uczelniach pedagogicznych. Pierwszy z nich to „technologia informacyjna”, którą rozumie się jako zorganizowany zbiór metod, działań i środków, wykorzystywanych w bib-

liotekach w procesie gromadzenia, opracowywania, wyszukiwania i wykorzystywania informacji. Współczesne biblioteki winny stać się swoistymi bankami informacji dla szeroko pojętych środowisk oświatowych, uczniów i nauczycieli. Komputeryzacja tych placówek w sposób wyraźny usprawnia przekazywanie informacji. Tradycyjne wykształcenie bibliotekarzy już nie wystarcza. Dlatego też zostały zorganizowane w Akademii Pedagogicznej w Krakowie w 1999 r. Studia Podyplomowe Technologii Informacyjnej. Drugi przedmiot to „edukacja medialna i czytelnicza”. Zadaniem jego jest wprowadzenie młodzieży szkolnej w świat mediów, nieustannie obecnych w naszym myśleniu, języku, gestach i codziennym zachowaniu. Szczególna rola w tym zakresie przypada czytaniu i czytelnictwu. Aby pomóc nauczycielom w prowadzeniu tego przedmiotu, zostały uruchomione w krakowskiej AP w lutym br. Studia Podyplomowe Edukacji Medialnej, Czytelniczej i Bibliotekarskiej.

Z dużym zainteresowaniem spotkało się wystąpienie **prof. dr hab. Elżbiety Gondek**, która zreferowała przygotowane nauczycieli bibliotekarzy do pracy w zreformowanej szkole w świetle ankiety przeprowadzonej wśród studentów Uniwersytetu Śląskiego. Zawarte w ankiecie pytania miały umożliwić zorientowanie się, jaki jest stan zatrudnienia nauczycieli specjalistów z dziedziny informatyki w szkołach różnych poziomów, jak przebiega proces organizacji pracowni komputerowych, dostępu do Internetu, czy wskazywano bibliotekarzom potrzebę zmian polityki gromadzenia zbiorów bibliotecznych oraz czy pracują oni w bibliotekach wyposażonych w komputery. Pytano też o dostęp do niektórych czasopism metodycznych, o stan współpracy nauczycieli różnych przedmiotów ze szkolną biblioteką. Sygnałem właściwej pracy władz oświatowych i dyrekcji szkolnych winny być działania sugerujące dostosowanie polityki gromadzenia zbiorów do potrzeb nowoczesnej szkoły, zwłaszcza w zakresie kompletowania nowych mediów. Studentom bibliotekoznawstwa należy umożliwić większy kontakt z nowymi technologiami, przełamując ich naturalne obawy przed nieznanym, by łatwiej adaptowali się do nowej rzeczywistości. Właściwe przygotowanie zawodowe być może uchroni ich przed koniecznością odejścia z zawodu i utratą możliwości zatrudnienia w okresie niżu demograficznego. Na Uniwersytecie Śląskim programy studiów zostały już należycie ukierunkowane na stosowanie nowoczesnych technik komunikacji. Absolwenci będą mogli natychmiast przystąpić do wcielania w życie idei społeczeństwa z informatyzowanego, swobodnie posługującego się nowymi technologiami w szeroko pojętej komunikacji społecznej.

Poszerzenie oferty edukacyjnej nastąpiło również w innych ośrodkach akademickich. **Dr Jolanta Dziemiańska** oraz **dr Grażyna Gulińska** omówiły kształcenie kadry dla bibliotek szkolnych w zreformowanej szkole podstawowej i gimnazjum – na stu-

diach zaocznych i podyplomowych w Instytucie Bibliotekoznawstwa i Dziennikarstwa Akademii Świętokrzyskiej w Kielcach. Kształcenie bibliotekarzy na studiach zaocznych w tym ośrodku prowadzone jest już od 25 lat w trzech blokach przedmiotowych: ogólnohumanistycznym, przedmiotów kierunkowych oraz pedagogicznym. Szczególnie popularne są tutaj dwie specjalności: biblioteki szkolne i publiczne oraz dziennikarstwo z prasoznawstwem. Zgodnie z potrzebami środowiska, w którym funkcjonuje Akademia Świętokrzyska, Instytut kształci nie tylko bibliotekarzy, ale także osoby, które znajdują zatrudnienie w instytucjach wydawniczych, ośrodkach radiowych, telewizyjnych, archiwach, księgarniach, muzeach czy firmach prasowych.

Od roku akademickiego 1999/2000 oferuje się nauczycielom różnych specjalności zdobycie dodatkowych kwalifikacji na studiach podyplomowych, uprawniających do pracy w bibliotece szkolnej. Coraz częściej pracownicy oświaty są „zmuszani” do podejmowania studiów podyplomowych na różnych kierunkach, uczestnictwa w różnorodnych kursach, szkoleniach, seminariach. Ten „przymus” permanentnego doskonalenia jest efektem m. in. wdrażania reformy systemu oświaty, wymogów związanych z uzyskiwaniem stopni awansu zawodowego przez nauczycieli oraz zmiany na rynku pracy. Rośnie konkurencja, zwiększają się wymogi potencjalnych pracodawców, dotyczące niezbędnego zasobu wiedzy i umiejętności zawodowych, zmniejsza się natomiast poczucie bezpieczeństwa, pewności, stałości pracy – i co jest naturalną konsekwencją owego stanu rzeczy – komfortu pracy.

Z kolei, **dr Małgorzata Gorczyńska**, omówiła działalność Podyplomowego Studium Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Zostało ono utworzone w 1983 r. i od początku istnienia cieszy się dużym zainteresowaniem. Oferta adresowana jest do absolwentów różnych kierunków studiów magisterskich, nie mających kwalifikacji bibliotekarskich. Kształcenie ma charakter ogólny i umożliwia pracę w bibliotekach szkolnych, pedagogicznych, publicznych i naukowych. Wzrost zainteresowania tego typu studiami spowodował utworzenie dwóch grup zamiejscowych w Chełmie i Sandomierzu. Słuchaczami są często ludzie z dużym stażem zawodowym, którzy w obawie przed utratą pracy muszą się przekwalifikować. Podjęcie decyzji o rozpoczęciu studiów jest dla nich dużym wyzwaniem. Trudności spowodowane są wieloma czynnikami: odległością od ośrodka akademickiego, koniecznością uiszczenia wysokich opłat, sytuacją rodzinną, a niekiedy też negatywnym stosunkiem niektórych dyrektorów do podjętej przez nich decyzji.

Problemy edukacji czytelniczej i medialnej są również częstym tematem konferencji zagranicznych. **Dr Bogumiła Staniów** reprezentująca Instytut Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego, wygłosiła komunikat na temat 29 konferencji IASL

(International Association of School Librarianship czyli Międzynarodowego Stowarzyszenia Bibliotekarstwa Szkolnego) w Malmö, które odbyło się 6-10 sierpnia 2000 r. W konferencji tej wzięli udział przedstawiciele ponad 30 krajów z całego świata, a tematem przewodnim była umiejętność korzystania z informacji. Wygłoszono tam ponad 50 referatów, które w większości dotyczyły korzystania z Internetu, umiejętności wyszukiwania informacji w różnych źródłach i mediach, jej selekcji, krytycznej oceny oraz jej włączania do zasobu indywidualnej wiedzy. Tak ukształtowana umiejętność jest „kluczem do przyszłości”, a biblioteki szkolne z możliwością oferowania różnorodnych usług są – według uczestników konferencji – „jak most łączący ludzi, narody i kultury”. Za przygotowanie młodych ludzi do funkcjonowania w świecie informacji odpowiedzialni są w dużej mierze nauczyciele bibliotekarze. Taki model kształcenia informacyjnego, który w zasadzie, jeśli chodzi o zakres, odpowiada naszej edukacji czytelniczej i medialnej (paradoksem jest w tej sytuacji wycięcie z naszej nazwy określenia „informacyjnej”) od lat z powodzeniem funkcjonuje w Danii, Szwecji, USA i w Kanadzie.

Umiejętności informacyjnych pracowników i użytkowników szkolnych centrów informacyjno-dydaktycznych dotyczył również referat dr Hanny Batorowskiej z I BiłN AP w Krakowie. Kształcenie takich umiejętności jest podstawowym zadaniem edukacyjnym stojącym przed reformującą się szkołą polską. Istnieją trzy modele przekształcania biblioteki szkolnej w centrum informacji. Pierwszym modelem są powszechne w krajach zachodnich tzw. *media centres*. Księgozbiór jest wzbogacony o różnego rodzaju multimedia i edukacyjne programy komputerowe, które można wypożyczać lub zapoznawać się z ich zawartością w czytelni. W drugim modelu, nazwijmy go *centrum informacji multimedialnej i internetowej*, preferuje się oparcie działalności informacyjnej o zbiory dostępne w Internecie i na krążkach CD-ROM. W centrum odbywają się zajęcia głównie z edukacji czytelniczej i medialnej oraz z zakresu innych ścieżek i przedmiotów wymagających zastosowania komputerów. Trzeci model współczesnej biblioteki szkolnej to tzw. *dydaktyczne centrum informacji*, najbardziej przydatne do realizacji programu kształcenia ogólnego. W centrum takim prowadzona jest planowa polityka związana z zadaniami dydaktycznymi szkoły. Tak zwani *media-specialist* zobowiązani są do prowadzenia systematycznych szkoleń zarówno dla uczniów, jak i nauczycieli. Winni pomagać młodzieży w przygotowaniu się do lekcji, sprawdzianów, egzaminów, konkursów, olimpiad, w realizacji projektów grupowych, rozwoju zainteresowań, a dysponując pracownią multimedialną i zasobami informacyjnymi biblioteki zapewnić uczniom dostęp do różnych źródeł informacji.

Mgr Anna Strzebońska (Biblioteka Główna AP w Krakowie) zapoznała uczestników konferencji z ciekawymi wynikami ankiety przeprowadzonej

w Oddziale Informacji Naukowej Akademii Pedagogicznej w Krakowie wśród studentów przyjętych na pierwszy rok studiów. Celem ankiety było ustalenie przyczyn znacznego zróżnicowania stopnia umiejętności użytkowników w posługiwaniu się komputerem przy korzystaniu z katalogu elektronicznego. Z badań tych wynika, że 61% ankietowanych nie miało w szkole lekcji przysposobienia czytelniczego, a do braku umiejętności korzystania z katalogu tradycyjnego przyznało się aż 40%! Widać to niestety w codziennych kontaktach z użytkownikami, którym brak jest podstawowej wiedzy dotyczącej biblioteki i korzystania z niej. Wiedza ta powinna być wyniesiona ze szkoły, najpierw podstawowej a potem średniej. Obecna reforma edukacji również nakłada na szkoły obowiązek wszechstronnego przygotowania uczniów do dalszej nauki, studiów, pracy, do życia w społeczeństwie informacyjnym. Za parę lat, gdy do biblioteki naukowej na uczelni przyjdą uczniowie, którzy w 1998 r. zostali objęci reformą edukacji, będziemy mogli powiedzieć, czy spełniła ona swoje zadania i czy dzięki niej otrzymaliśmy wykształconych, świadomych i kompetentnych użytkowników informacji naukowej.

Dr Sabina Cisek (Instytut Bibliotekoznawstwa UJ) poświęciła swoje wystąpienie internetowym zasobom informacyjnym przydatnym w pracy oraz kształceniu nauczycieli bibliotekarzy. Jednym z narzędzi w doskonaleniu zawodowym, kształceniu i samokształceniu tej grupy zawodowej może być Internet i jego ogólnoswiatowe zasoby informacyjne. W wyniku analizy oraz oceny zawartości sieci, referentka sporządziła wykaz wybranych, adekwatnych stron WWW. Zostały one podzielone na następujące grupy: akty prawne dotyczące oświaty, bibliotekarstwa i informacji naukowej, awans zawodowy nauczycieli bibliotekarzy, bibliografie, katalogi, bazy danych, biblioteki w sieci, biblioteki wirtualne, encyklopedie i słowniki, fundacje i granty, komputeryzacja szkół i bibliotek szkolnych, organizacje biblioteczne, portale i serwisy biblioteczne, programy nauczania, reforma oświaty, szkolenia i kursy. Wykaz ten otrzymali wszyscy uczestnicy konferencji.

Oryginalną inicjatywą wykazał się mgr Stanisław Skórka (Akademia Pedagogiczna Kraków), który przedstawił możliwość zastosowania Internetu w edukacji studentów bibliotekoznawstwa. Wystąpienie było połączone z pokazem dwóch projektów powstałych pod jego opieką w Instytucie Bibliotekoznawstwa AP. Pierwszym z nich jest *Biblioteczny Serwis Sieciowy*, redagowany od trzech lat przy współpracy studentów dziennych Instytutu. Jego ambicją jest przekazywanie różnorodnych informacji przydatnych bibliotekarzom. Drugim projektem jest podręcznik *Wirtualna Historia Książki i Bibliotek* zawierający informacje w postaci syntez i opracowań z literatury przedmiotu historii książki. Przez pięć lat jego istnienia powstało 115 bogato ilustrowanych stron, służących studentom w przygoto-

waniu się do zajęć i egzaminów. Aby poszerzyć krąg ewentualnych współpracowników redakcja ogłosiła konkurs pt.: „Weź udział, redagujemy wspólnie Wirtualną Historię Książki i Bibliotek”, który trwa do października 2001 r.

Konferencję zakończyła gorąca dyskusja, w czasie której podsumowano spotkanie i wszystkie poruszone tematy. Wymieniono również informacje i doświadczenia związane z przygotowaniem instytucji

do akredytacji oraz innych aktualnych spraw, takich jak nabór absolwentów szkół średnich z nową maturą na studia w 2002 r.

Gospodarze planują wydanie materiałów konferencyjnych w postaci książkowej.

WANDA MATRAS

Instytut Bibliotekoznawstwa
Akademii Pedagogicznej w Krakowie

KURSY KOMPUTEROWE

W

Centrum Edukacji Bibliotekarskiej, Informacyjnej i Dokumentacyjnej

CEBID w Warszawie zaprasza na kursy doskonalące. Oferujemy szkolenia z zakresu systemów komputerowych oraz bieżących problemów bibliotekarskich:

**Internet – zastosowanie w zarządzaniu biblioteką
i pracach bibliotecznych**

System Windows

Obsługa programów multimedialnych

MAK – tworzenie i obsługa baz danych

MAK – administrator

Koszt uczestnictwa: 300-400 zł w zależności od rodzaju kursu. Zgłoszenia można przysyłać listownie, faksem, e-mailem lub wypełniając ankietę kursową znajdującą się na stronie CEBID. Nasz adres:

Centrum Edukacji Bibliotekarskiej, Informacyjnej i Dokumentacyjnej,
ul. Hankiewicza 1, 02-103 Warszawa

tel.: (0-22) 823-99-78

(0-22) 822-43-49

fax: (0-22) 822-43-46

e-mail: cebid@supermedia.pl

www.cebid.lis.uw.edu.pl

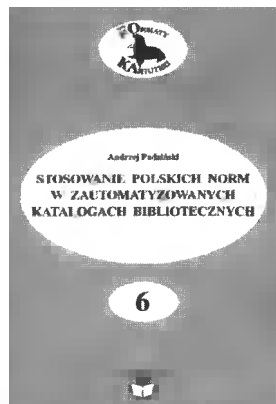
W następnym numerze m.in.:

- Elżbieta Barbara Zybert: *Biblioteki pedagogiczne w 2000 roku*
- Izabela Kula: *Bibliotekarz wobec zagrożeń współczesnej cywilizacji*
- Tomasz Kruszewski: *Książka w życiu osób uzależnionych od narkotyków*
- Gabriela Jarząbek: *My, dzieci z dworca ZOO [Warsztaty czytelnice]*

Książki, które pomogą w pracy, które warto przeczytać!

Andrzej Padziński: Stosowanie polskich norm w zautomatyzowanych katalogach bibliotecznych. Red. Maria Lenartowicz, Anna Paluszkievicz. Warszawa: Wydaw. SBP, 2000 – 112 s. Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich. Centrum Formatów i Kartotek Haseł Wzorcowych Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie. Formaty Kartoteki. 6.

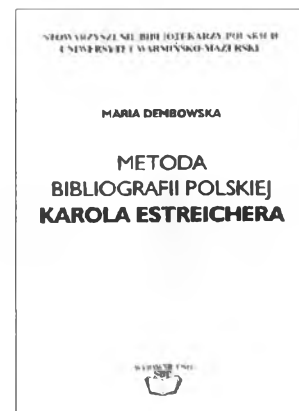
W polskiej literaturze zawodowej brakuje publikacji poświęconej przepisom katalogowania. Zasady katalogowania przedstawione są wyłącznie w *Polskich Normach*, które stosują biblioteki. Mają one charakter ogólny i nie mogą stanowić pomocy metodycznej dla katalogującego bibliotekarza. Taką funkcję w pewnym stopniu pełni niniejsza publikacja przeznaczona głównie dla bibliotekarzy katalogujących i wprowadzających dane do katalogu komputerowego oraz dla osób podejmujących decyzje dotyczące wyboru i wdrażania zautomatyzowanych systemów bibliotecznych. Na treść tej pozycji składa się 6 rozdziałów: 1) Wstęp, 2) Ujednolicenie zasad katalogowania, 3) Struktura danych w katalogach zautomatyzowanych, 4) Formaty USMARC, 5) Formaty USMARC a zasady katalogowania, 6) Stosowanie ujednoliconych zasad katalogowania oraz obszerna bibliografia z wykazem polskich i międzynarodowych norm.

Maria Dembowska: Metoda Bibliografii Polskiej Karola Estreichera. Wyd. 3 uzup. Red. meryt. Marianna Banacka. Warszawa: Wydawn. SBP, 2001 – 107 s. Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski.

Pierwsze wydanie książki ukazało się w 1954 r. – z inicjatywy Adama Łysakowskiego – znanego bibliografa i dyrektora Instytutu Bibliograficznego Biblioteki Narodowej.

Kolejna edycja tego wydawnictwa adresowana jest zwłaszcza do studentów studiów bibliotekoznawczych, bibliotekarzy bibliotek naukowych, bibliografów i pracowników informacji – studiujących bądź też obcujących „na co dzień” w pracy zawodowej z *Bibliografią Polską* Karola Estreichera. Olbrzymie, wielotomowe dzieło Estreichera, posiadające dosyć skomplikowaną budowę, wymagało i wymaga nadal odpowiedniego przewodnika metodycznego, ułatwiającego dotarcie do licznych opisów, zestawień specjalnych, odsyłaczy i indeksów. Publikacja ułatwia zatem korzystanie z tej epokowej, ale wciąż ważnej dla naszej kultury bibliografii, upowszechnia i popularyzuje wiedzę bibliograficzną.

Maria Borecka: Biblioterapia. Teoria i praktyka. Poradnik. Warszawa: Wydaw. SBP, 2001 – 144 s. Propozycje i Materiały. 46.

Biblioterapia ma zastosowanie w psychoterapii od wielu lat, ale od lat osiemdziesiątych XX w. poszerza się krąg osób zainteresowanych tą tematyką – nie tylko personelu medycznego i bibliotekarzy, ale również nauczycieli, bibliotekarzy szkolnych i samych rodziców.

Poradnik M. Boreckiej obejmuje wybrane zagadnienia dotyczące teorii i praktyki biblioterapeutycznej. Książka składa się z dwóch części: „Teoretycznych podstaw biblioterapii” (tu czytelnik znajdzie wiedzę nt. dziejów biblioterapii, celów, zadań, zastosowań, uczestników biblioterapii, zawodu biblioterapeuty, organizacji i przebiegu procesu biblioterapeutycznego) oraz „Biblioterapii w praktyce” (przykłady postępowań biblioterapeutycznych, programy i ich zastosowanie praktyczne). Publikacja w skondensowanej formie przekazuje czytelnikowi najważniejsze problemy współczesnej biblioterapii.

JADWIGA CHRUŚCIŃSKA

Świat książki dziecięcej

■ Pożegnanie Tove Jansson
(9 VIII 1914 – 27 VI 2001)

W czerwcu bieżącego roku zmarła wielka pisarka fińska Tove Jansson, twórczyni cyklu powieści o Muminkach. Śmierć ta zmartwiła miliony jej wiernych czytelników na całym świecie, którzy pokochali rodzinę Muminków od pierwszego spotkania. Tove Jansson nie tylko wymyśliła dom Muminków i gromadkę ich przyjaciół, ale również sama zilustrowała książeczki. I nastąpiło coś, co nie zdarza się często: idealne związanie ilustracji z tekstem. Czytelnicy nie umieliby już wyobrazić sobie mieszkańców Doliny wyglądających inaczej. Tove Jansson, jako córka rzeźbiarza i graficzki, odziedziczyła wszak po nich plastyczne uzdolnienia. Studiowała malarstwo w Helsinkach, Sztokholmie i Paryżu. Nigdy zresztą nie zrezygnowała z malowania.

Na cykl książek o Muminkach składają się następujące tomy: *W Dolinie Muminków*, *Lato Muminków*, *Zima Muminków*, *Opowiadania z Doliny Muminków*, *Tatuś Muminka i morze*, *Kometa nad Doliną Muminków*, *Pamiętniki Tatusia Muminka* i *Dolina Muminków w listopadzie*. W Polsce prezentację cyklu rozpoczęto w 1964 r. książką *W Dolinie Muminków*. Wydawcą była i pozostaje „Nasza Księgarnia”, a kolejne tomy tłumaczyły: Irena Szuch-Wyszomirska (pierwsze cztery), następnie zaś – Teresa Chłapowska.

Prawdziwym początkiem rodu Muminków była jednak nie *Kometa nad Doliną Muminków*, którą Tove Jansson opublikowała w 1946 r., ale wydana rok wcześniej pozycja *Małe trolle i duża powódź*. W Polsce poznaliśmy ją dopiero w pięćdziesiąt lat później. Już w tej książeczce, napisanej w czasie wojny, pojawia się Muminek. Postać tę wymyśliła Jansson i sygnowała nią rysunki satyryczne. I tak narodził się jeszcze jeden literacki ulubieniec dzieci. Cykl powieści o Muminkach, jak każda wybitna pozycja literatury dziecięcej, jest kochany nie tylko przez najmłodszych czytelników. Do książek tych zaglądają również ludzie dorośli, szczególnie ci, którzy – podobnie jak Jansson – nie zapomnieli, że sami kiedyś byli dziećmi.

Tych właśnie czytelników z pewnością zainteresuje wiadomość, że dwa lata temu ukazała się w Polsce autobiografia Tove Jansson zatytułowana *Córka rzeźbiarza*. Autobiografia? Raczej zbiór wspomnień z dzieciństwa ujętych w formę krótkich opowiadań. Każde z nich jest jakby spojrzaniem w głąb czasu, spojrzaniem dziecka, jakim była i jakim w pewnym sensie pozostała Jansson. Miłośnicy jej twórczości powinni *Córkę rzeźbiarza* przeczytać. Dzieciństwo widziane oczyma małej Tove jest okresem bezpieczeństwa, ale i fascynujących odkryć, krainą

miłości i czarów zarazem. Jest też niewątpliwie kluczem (a przynajmniej jednym z kluczy) do świata Muminków. Innym takim kluczem mogłaby być mała wysepka u wybrzeży Finlandii, na której Jansson spędziła wiele lat życia. Są to ważne tropy dla badacza twórczości Tove Jansson. Wydaje się jednak, że najważniejszą cechą świata Muminków jest połączenie tej szczególnej wrażliwości właściwej dziecku z pełnym wyrozumiałości dystansem, jaki może mieć do życia i jego problemów jedynie człowiek dorosły.

Jak to dobrze, że powstała kraina Muminków... Przyjazne miejsce, nasycone miłością i spokojem. Niebezpieczeństwa mogą czaić się gdzieś poza Doliną, niekiedy próbują atakować jej mieszkańców, ale nie mogą ich skrzywdzić. Przecież prawdziwy dom jest niezniszczalny; dom rozumiany jako grupa bliskich sobie ludzi, a nie jako budynek czy konkretne miejsce. Miejsce bowiem można opuścić i przenieść się gdzie indziej, budynek może uleć zagładzie, ale to, co najważniejsze, przetrwa wszelkie kataklizmy. Oto podstawowa mądrość, jaką posiadała rodzina Muminków i której trzeba się od niej nauczyć.

A czego jeszcze? Może tego, że nie warto szukać sobie powodów do zmartwień, lecz cieszyć się każdą chwilą; a również i tego, że należy być tolerancyjnym i otwartym na świat. Być może dla niektórych ludzi nie są to zalety, a wręcz przeciwnie; nigdzie jednak nie jest powiedziane, że wszyscy muszą kochać Muminki. I tak zdobyły sobie wystarczająco wielu przyjaciół. Tak wielu, że ich twórczyni otrzymała liczne nagrody literackie, łącznie z Medalem im. Hansa Christiana Andersena w 1966 r.; polskie dzieci zaś przyznały jej w roku 1975 Order Uśmiechu.

Dzięki Tove Jansson poznaliśmy całkiem nowy rodzaj trolla (bo Muminki to podobno trolle, mniej więcej odpowiednik naszych krasnoludków). Lecz trolle ze skandynawskich baśni i legend nie przypominają zbytbytno poczywionych polskich krasnali. Są to zazwyczaj brzydkie i złośliwe olbrzymy, których ludzie powinni się wystrzegać. Wielka czarodziejka słowa i na to znalazła radę. Z jej trollami łatwo się zaprzyjaźnić. Chociaż w Dolinie Muminków straszą niekiedy upiorne stwory w rodzaju Buki, denerwiają Filifonki, zanudzają Paszczaki, a Hatifnatowie wprowadzają niepokój, to przecież ów świat jest w gruncie rzeczy przyjazny. Świat, do którego tęsknią wszyscy ludzie i wszystkie Muminki.

Tove Jansson była nie tylko autorką Muminków. Pisywała też dla dorosłych. W Polsce oprócz *Córki rzeźbiarza* ukazała się jeszcze jej powieść *Lato* i dwa zbiory opowiadań: *Kamienne pole* i wybór z trzech różnych tomów zatytułowany *Podróż z małym bagażem*. Może poznamy inne jeszcze utwory tej niezwykłej pisarki?

Szkoda, że Tove Jansson nie napisze już żadnej książki, ale dziękujemy jej za te, które nam zostawiła.

LIDIA BŁASZCZYK

BOGDAN KLUKOWSKI

Kłopoty bibliotek niemieckich

Tak, Drodzy Państwo, ten tytuł jej prawdziwy! Nie tylko nas, będących ciągle na dorobku, dręczą niedobory pieniężne, które objawiają się spadkiem liczby nowych książek w bibliotekach.

Ubiegły rok niemieccy bibliotekarze i ludzie nauki nazwali czasem, w którym strukturalny kryzys bibliotek osiągnął swoje apogeum. Do bibliotek nie zakupiono bowiem ponad pół miliona potrzebnych tytułów, na ten cel zabrakło 24 milionów marek. Taka sytuacja, tyle że na mniejszą skalę, trwała już od kilku lat. Widać więc wyraźnie, że rozwojowi gospodarczemu zachodniego sąsiada nie towarzyszy zasobność bibliotek.

Trwoga dotyczy w najpoważniejszym stopniu bibliotek uczelnianych, które od ponad stulecia są oczkiem w głowie zasobnych państw europejskich. Do kłopotów w roku 2000 przyczynił się w pewnym stopniu niski kurs waluty euro, która systematycznie traciła siłę nabywczą w stosunku do dolara. Także w ciągu ostatnich kilku lat zaszły zmiany związane z techniką cyfrową, która budziła duże nadzieje bibliotek i wydawców. Okazało się jednak, że szczególnie w odniesieniu do cyfrowych wersji czasopism naukowych, które są głównym źródłem wiedzy i rozwoju nauki, wydawcy wpadli w pułapkę podatkową. Na te produkty elektroniczne obowiązuje w Niemczech podatek VAT w wysokości 16 procent i jest powszechnie stosowany wobec większości wszelkich produktów. Tak znaczna różnica między niezbyt wysokim VAT-em na publikacje ukazujące się drukiem (7 procent) a podatkiem od wartości dodanej na inne produkty, w tym także publikacje przygotowane na nośnikach elektronicznych, spowodowała, że cena tych ostatnich jest znacznie wyższa i stanowi poważną barierę w zakupach bibliotecznych. Do tego doszły znacznie wyższe koszty przygotowania wersji elektronicznych przez wydawców. Na przykład w dziedzinie nauk przyrodniczych i technicznych koszty wersji elektronicznych były wyższe od wersji tradycyjnych od 50 do 70 procent.

Nic dziwnego, że biblioteki przy planowanych stałych od kilku lat kosztach zareagowały znacznie obniżonymi zakupami, szczególnie zaś było to widoczne w spadku prenumeraty, która w przypadku czasopism naukowych spadła o 30 procent. Łuki w zakupach aktualnych czasopism dotyczyły w takim samym stopniu tytułów ze wszystkich dziedzin nauk humanistycznych,

a także książek naukowych i beletrystycznych. Wydawcy z kolei zaczęli się coraz częściej rozglądać za autorami rodzimymi, co spowodowało spadek wydań tytułów, których autorami są głównie obywatele z krajów anglosaskich. To zaś może za kilka lat doprowadzić do spadku atrakcyjności wyższych uczelni w Niemczech, gdzie studenci zagraniczni nie będą mogli znaleźć odpowiedniej literatury naukowej i fachowej.

Zaniepokojenie powstała i przewidywaną sytuacją wyrażają nie tylko organizacje reprezentujące bibliotekarzy, ale także towarzystwa twórców i pracowników informacji naukowej, reprezentanci niemieckiej akademii nauk, związku pisarzy i Instytutu Goethego.

Jest zawsze czymś zdumiewającym, że gdy idzie o taką sprawę, to znajduje się argumentację dotyczącą miejsca Niemiec na intelektualnej i kulturalnej mapie Europy, a nie wdaje się w niskie polemiki i kłótnie zbliżone do magła, jak to się dzieje u nas. W Polsce między polityką a interesem ogólnopaństwowym i ogólnonarodowym jest zbyt mała odległość i wszyscy – także politycy i dziennikarze – przechodzą nad tym do porządku. W Niemczech jest to odległość tak wielka, samodzielność władz uczelnianych i komunalnych tak duża, że nikogo z argumentujących nie można posądzać o realizację ukrytych celów politycznych. Gdy któryś z naszych ministrów kultury w latach poprzednich przeznaczał rocznie wdowie grosze (jeden lub kilka milionów złotych) na zakupy nowości dla bibliotek publicznych, od razu znalazło się wielu przeciwników takiej decyzji, uznających, że czyni to ze względu na podniesienie popularności jego zaopiecznia politycznego w opinii społecznej. W Niemczech przede wszystkim dokładnie obliczono roczne zapotrzebowanie na zakupy do bibliotek, zwolano następnie dużą konferencję prasową, gdzie przedstawiono pełną argumentację, która miała wspomóc decyzję rządu federalnego.

Przykład: jedna z większych i znanych w świecie bibliotek niemieckich – Państwowa Biblioteka Bawarii w Monachium, posiadająca 7 milionów tomów oraz 80 tysięcy rękopisów, posiada w 40 procentach już zautomatyzowane katalogi, dostępne w Internecie. Rozpoczęto także na szeroką skalę dygitalizację zbiorów, szczególnie tych cennych i atrakcyjnych. Szeroki program został jednak wstrzymany ze względu na brak środków finansowych.

Oczywiście, że nie należy się nadmiernie martwić kłopotami Niemców, przy ich zasobności i zaradności na pewno sobie poradzą. Ich problemy są innej skali finansowej i innego poziomu technicznego wyposażenia bibliotek niż nasze ubóstwo. Ale warto wiedzieć, jak się te sprawy traktuje i jakich używa argumentów. Przy tym pamiętajmy, że obecne problemy bibliotek niemieckich mamy na pewno przed sobą. ■

Ślady minionych światów

W świadomości czytelników i krytyków literackich **Włodzimierz Odojewski**, goszczący w *Salonie Pisarzy* Biblioteki Narodowej 8 maja br. to przede wszystkim autor tzw. cyklu podolskiego, przedstawiającego ludzkie losy na południowo-wschodnich kresach Rzeczypospolitej podczas drugiej wojny światowej. Prawie zapomniany jest jako twórca prozy obyczajowej (*Białe lato*, 1958) oraz opowiadań dla dzieci (*Żeglarze króla jegomości*, 1957), interesujący dramaturg (wybór *Punkt zwrotny*, 1964, *Pomyłki*, 1965), także krytyk, komentator współczesności (*Raptularz krytyczny*, 1994, *Notatnik półprywatny*, 1996).

W skład cyklu podolskiego wchodzi – oprócz debiutanckiej *Wyspy ocalenia* (czytanej odcinkami w Polskim Radiu, 1951, a wydanej dopiero w 1964 r.) – tom opowiadań *Zmierzch świata* (1962), powieść *Zasypie wszystko, zawieje...* (powstała w latach 1964-67, wydana w Paryżu w 1973 r.), kilka opowiadań rozsianych po innych zbiorach (m.in. w tomie *Kwarantanna*) oraz drukowana fragmentami w pismach emigracyjnych, nie ukończona jeszcze powieść *Odejsć, zapomnieć, żyć*. W utworach tych pokazany jest świat ogarnięty wojną, tragizm ludzkiej egzystencji uwikłanej w historię, zagłada wieloletniczej kultury zachodniej Ukrainy.

Włodzimierz Odojewski to pisarz wiele wymagający od czytelnika. Jak mało który z twórców współczesnych, jest natychmiast rozpoznawalny. Jego wielogatunkowa proza operuje różnymi punktami widzenia, wolna jest od przyczynowości i następstwa czasu, nie ogranicza się do jednej formy narracji. Cechuje ją zageszczony nastrój, wspaniałe opisy przyrody podolskiej.

Wbrew pozorom, Podole nie jest ziemią rodzinną pisarza, jego „małą ojczyzną” – jak dla Czesława Miłosza czy Tadeusza Konwickiego dzisiaj Litwa. Włodzimierz Odojewski pochodzi z Wielkopolski, na Podolu zaś spędzał w dzieciństwie wakacje. Nie jest więc ono losem twórcy, lecz jego wyborem, jego miłością.

O okolicznościach powstawania dzieł autora *Oksany* i ich recepcji czytelniczej, w tym krytycznej, mówił na spotkaniu w BN Krzysztof Masłoń, dziennikarz i krytyk literacki. Ze zdziwieniem i żalem zauważył, iż Włodzimierz Odojewski, choć jest pisarzem uznanym, pozostaje wciąż pisarzem nieznanym. Choć dostępne są już na polskim rynku wszystkie jego dzieła, choć doczekały się kilku ciekawych, kompetentnych omówień, nie zajmuje jeszcze należnego jej miejsca w polskim życiu literackim.

Utwory Odojewskiego przetłumaczono i ogłoszono drukiem w 20 językach, a samego pisarza uhonorowano wieloma nagrodami, m.in. Nagrodą Fundacji im. Kościelskich, Nagrodą Szwedzkiego Komitetu Katyńskiego, Nagrodą im. Stanisława Vincenza.

Zgromadzeni w *Salonie* mieli przyjemność poznać duży fragment nieukończonego jeszcze opowiadania, zatytułowanego roboczo: *Polowanie na lisa*. Pisarz niechętnie zdradzał swe dalsze plany. Obecny na sali reżyser Andrzej Wajda ujawnił, iż usilnie nakłania twórcę do napisania czegoś, co mogłoby się stać podstawą filmu o Katyniu.

Dyskusja, która rozgorzała (nie przesadzam) w drugiej części spotkania, tylko częściowo dotyczyła literatury. *Salon Pisarzy* zamienił się w salon polityczny. Literackie i historyczne Podole to w polskiej tradycji od wieków miejsce największych napięć i tragedii. Sprawy nierozliczone, przez lata przemilczane, nadal angażują nasze emocje. Padają więc z jednej strony oskarżenia o zadawniony polski paternalizm w traktowaniu nie tylko Ukraińców, ale i Białorusinów, Litwinów, o polską megalomanię, o polonocentryzm naszej polityki. Z drugiej strony – skarżono się na przemilczanie lub zamazywanie prawdy.

„Obowiązkiem artysty jest mówić prawdę. Albo mówi się prawdę, albo nie jest się artystą” – te słowa Tomasza Burka przywołał Krzysztof Masłoń na początku spotkania z Włodzimierzem Odojewskim. Jako emigrant polityczny (w tym czasie pracował w Rozgłośni Polskiej Radia „Wolna Europa”), był on wykluczony z krajowego życia literackiego. I zapewne to jest główną przyczyną niedostatecznej popularności pisarza.

Bibliografia **Marka Nowakowskiego** (ur. 1935), prozaika i autora scenariuszy filmowych oraz słuchowisk radiowych, goszczącego w drugim majowym (23.05) *Salonie Pisarzy* liczy około 70 pozycji. Od pierwszych utworów (*Ten stary złodziej*, 1958, *Benek kwiaciarz*, 1961) pisarz proponował odbiorcom swoje widzenie świata, naszej rzeczywistości, własny typ bohatera. Można jego pisarstwo lubić lub odrzucić, ale nie można pozostać wobec niego obojętnym.

Opowieść o korzeniach, z których wyrosło jego pisarstwo, zawarł Marek Nowakowski w posłowie (*Tak to się zaczęło*) do najnowszego zbioru opowiadań *Empire*, wydanego przez „Twój Styl” w 2001 r., a prezentowanego podczas *Salonu*. Tymi korzeniami było dzieciństwo spędzone w podwarszawskich wtedy Włochach; czas, w którym wartości zniknęły, dewaluowały się, powstawały nowe (często już pseudowartości), podróże do Warszawy, kontakty z ludźmi, którzy mogli imponować innością, siłą, tajemniczą przeszłością. Bohaterowie jego opowiadań to ludzie z marginesu, lumpy, złodzieje, oszuści, pokatni handlarze.

Przez krytykę został zaliczony do „małych realistów”; nazywano go epikiem polskiej powszedniości. Ta etykieta bywała pomocna w utarczkach z cenzurą, która nie rozumiała, iż ukazywana przez niego degradacja i degrengolada marginesu społecznego w PRL jest objawem pogłębiającego się ogólnego kryzysu, moralnej zapaści Polaków.

W połowie lat siedemdziesiątych Nowakowski zaangażował się w działalność opozycyjną. Występował przeciwko serwilistycznym zmianom w konstytucji, stawał w obronie represjonowanych robotników Radomia i Ursusa. Od 1977 współredagował pozacenzuralny kwartalnik „Zapis”, a w stanie wojennym pisywał pod własnym nazwiskiem w „Tygodniku Mazowsze”. Kilka miesięcy w 1984 r. spędził w więzieniu. Z tych powodów w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych twórczość Marka Nowakowskiego mogli poznawać głównie ci czytelnicy, którzy mieli dostęp do pism niezależnych, emigracyjnych (głównie paryskiej „Kultury”) i publikacji drugoobiegowych.

W okresie stanu wojennego stał się rejestratorem codziennej rzeczywistości. Efektem są dwa *Raporty o stanie wojennym* (przetłumaczone aż na 10 języków), *Notatki z codzienności*, zbiory opowiadań *Dwa dni z Aniołem*, Instytut Literacki w Paryżu, 1984 i *Grisza, ja тебе скажу*, Instytut Literacki, 1986.

Publikowane w ostatnich latach trzynomowe *Powidoki* to swoista encyklopedia Warszawy z lat pięćdziesiątych i sześćdziesiątych, przechowującej jeszcze wówczas relikty miasta wojennego i przedwojennego. Pytany przez uczestników spotkania o swoje „miejsca magiczne”, wymieniał włóczęne już do stolicy Włochy – jego małą ojczyznę, a także resztki starej Warszawy, jej śródmieście – okolice hotelu „Polonia”, fotoplastykon, stary Dworzec Główny, wreszcie Pragę z Bazarem Różycykiego. Ten świat bezpowrotnie odchodzi, pozostają emocje – powidoki.

Czas dzisiejszy też przynosi Nowakowskiemu wiele tematów. Nowy system polityczny nie zmienił natury człowieka. Stare przyzwyczajenia i nowe zasady będą jeszcze długo walczyć ze sobą. Uczestnicy *Salonu* mogli znaleźć tego potwierdzenie w jednym z najnowszych, przeczytanych przez samego autora, opowiadań. Może więc nie wszystko przemija?...

Marek Nowakowski jest laureatem wielu nagród, m.in. Fundacji im. Kościelskich, francuskiego PEN Clubu, Fundacji im. A. Jurzykowskiego (wszystkie otrzymał w latach osiemdziesiątych). Znany jest także z licznych występów w radiu i telewizji, która przed paru laty nadała wizualną wersję *Powidoków*.

BARBARA KOŁODZIEJCZYK

Instytut Książek i Czytelnictwa Biblioteki Narodowej

„Biblioteki publiczne końca XX wieku”

Promocja książki Lucjana Bilińskiego

Autor promowanej książki

Promocję nowej książki Lucjana Bilińskiego pt. *Biblioteki publiczne końca XX wieku* zorganizowała tradycyjnie Biblioteka Publiczna m. st. Warszawy – Biblioteka Główna Województwa Mazowieckiego 5.09.2001 r., otwierając tym samym sezon jesiennych spotkań bibliotekarskich w Warszawie. Jak na pochmurny, deszczowy dzień frekwencja dopisała; wśród ponad 60 osób, głównie bibliotekarzy warszawskich i województwa mazowieckiego obecne były władze Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich (prezisi Jan Wołosz i Stanisław Czajka), pracownicy Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dyrektorem Dep. Książki i Czytelnictwa Magdaleną Ślusarską, Biura ZG SBP (dyr. Mieczysław Szyszko), Wydawnictwa SBP (dyr. Janusz Nowicki), Centrum Edukacji Bibliotekarskiej, Informacyjnej i Dokumentacyjnej (dyr. prof. Marcin Drzewiecki, dyr. Mirosława Majewska), prezes Polskiego Towarzystwa Bibliologicznego (prof. Barbara Bieńkowska), przewodnicząca Krajowego Związku Bibliotekarzy Publicznych (Teresa Ślusarska) i osoby współpracujące przy powstaniu książki (Jadwiga Chruścińska, Ewa Kubisz, Anna Lis).

Na promocję książki przybyło wielu bibliotekarzy, przyjaciół i sympatyków autora

Zaproszonych gości oraz obecnych bibliotekarzy powitała dyrektor „Biblioteki przy Koszykowej” – Janina Jagielska. Najnowszą książkę Lucjana Bilińskiego zaprezentował prof. Marcin Drzewiecki, zwracając uwagę na jej funkcje poznawcze i edukacyjne. Książka, będąca kompendium wiedzy o bibliotekarstwie publicznym na przestrzeni od czasów II wojny światowej do przełomu XX i XXI wieku, wskazuje na istotne, ważne miejsce, jakie pełni biblioteka publiczna w środowisku. W 10 rozdziałach autor zaprezentował szeroki wachlarz zagadnień składających się na całokształt działalności bibliotek publicznych (prawo biblioteczne, organizacja, podstawowe procesy biblioteczne, ochrona zbiorów, działania w środowisku, czytelnictwo, komputeryzacja i budownictwo biblioteczne) – na przestrzeni ponad 50 lat trudnej i złożonej sytuacji tych placówek. Szeroki zakres treściowy publikacji jest dużym walorem poznawczym prezentowanej książki. Publikacja L. Bilińskiego to także wydawnictwo o charakterze edukacyjnym, przeznaczone nie tyle do czytania, ale raczej studiowania. Swoich odbiorców znajdzie z pewnością wśród osób studiujących na studiach bibliotekoznawczych i uczących się w bibliotekarskich szkołach pomaturalnych. Swoją wypowiedź prof. M. Drzewiecki uzupełnił konstatacją z ostatniego pobytu w Wielkiej Brytanii. Problematyka bibliotek publicznych jest doceniana przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Brytyjskich, które wydało w ostatnim okresie aż 14 pozycji nt. działalności tych placówek. Cieszy fakt, że i w Polsce ukazuje się coraz więcej publikacji na ten temat, czego ewidentnym przykładem jest monograficzne dzieło L. Bilińskiego.

O genezie powstania publikacji, toku prac wydawniczych mówiła Jadwiga Chruścińska (jako jedna

z redaktorek książki). Autor *Bibliotek publicznych końca XX wieku* złożył swoją obszerną, ponad 350 stronicową pracę w Wydawnictwie CEBID. Przyszłą publikację zrecenzowali: prof. Elżbieta Barbara Zyburt (IINiSB UW) i Andrzej Tyws („Biblioteka pod Atlantami” w Wałbrzychu). Prace redakcyjne rozpoczęły się latem 2000 roku. W tym czasie Centrum Informacji Bibliotekarskiej, Informacyjnej i Dokumentacyjnej prowadziło działania na rzecz pozyskania odpowiednich środków finansowych z puli Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego i poszukiwania sponsorów, kooperantów.

W rezultacie tych działań zredagowaną merytorycznie pracę L. Bilińskiego CEBID przekazał do dalszej „obróbki” edytorskiej Wydawnictwu SBP. Ostatecznie wydawcą książki jest SBP, a CEBID – instytucją sprawczą. To obszerne kompendium wiedzy o bibliotekach publicznych mogło ukazać się drukiem dzięki wsparciu finansowemu aż czterech instytucji: Stowarzyszenia Bibliotekarzy Pol-

Książkę zaprezentował prof. dr hab. Marcin Drzewiecki

skich, Centrum Edukacji Bibliotekarskiej, Informacyjnej i Dokumentacyjnej, Instytutu Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych UW oraz Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Kolejny głos zabrali – dr Stanisław Czajka – honorowy prezes SBP i obecny prezes – Jan Wołosz. St. Czajka stwierdził, iż książka L. Bilińskiego ukazała się w dobrym momencie na rynku książki zawodowej, wypełniając lukę wydawniczą w zakresie tej problematyki. Książka nie wymaga specjalnej rekomendacji: ważna jest tematyka pracy i autor, którego wkład w rozwój prawodawstwa bibliotecznego i bibliotekoznawstwa jest powszechnie znany. Te walory zadecydowały, iż SBP zainteresował się drukiem książki. Natomiast Jan Wołosz wskazał, iż promowana książka ma duże znaczenie kulturowe; przedstawia ciągłość rozwoju bibliotek publicznych od 1945 r. po obecne przemiany strukturalne i merytoryczne. Należy zastanowić się nad jej szerokim upowszechnieniem, nie tylko w środowiskach bibliotekarskich. Powinna dotrzeć zwłaszcza do decydentów – ludzi decydujących o losie bibliotek publicznych.

Jako ostatni wystąpił Lucjan Biliński – najważniejsza osoba tego spotkania – autor wielu wydaw-

nictw książkowych i ponad 1000 artykułów z zakresu prawa bibliotecznego, organizacji bibliotek, bibliografii i automatyzacji, historii książki, edytorstwa i innych dziedzin – mówiąc o motywach i celach, które przyświecały powstaniu tego dzieła. Autor podziękował zespołowi redakcyjnemu za nadanie książce kształtu edytorskiego, a także innym osobom, które miały istotny wpływ na jej wydanie (dyr. M. Drzewieckiemu, – „ojcu chrzestnemu” publikacji, dyr. Januszowi Nowickiemu – reprezentującemu Wydawnictwo SBP). Podziękował także dyrektor Janinie Jagielskiej za zorganizowanie w środowisku bibliotekarskim kolejnej promocji swojej publikacji.

Do miejsca, gdzie Lucjan Biliński podpisywał swoją najnowszą książkę pt. *Biblioteki publiczne końca XX wieku* ustawiała się długa kolejka czekających bibliotekarzy po autograf i dedykację autora.

Promocja w „Bibliotece przy Koszykowej” zakończyła się wznieśnieniem toastu z okazji ukazania się nowego, ważnego dla bibliotekarstwa polskiego wydawnictwa książkowego.

JADWIGA CHRUŚCIŃSKA

BIBLIOTEKI PUBLICZNE KOŃCA XX WIEKU

360 stron tekstu, ilustracje kolorowe i czarno-białe, tabele, zestawienia

10 rozdziałów: 1. Uwarunkowania formalnoprawne bibliotek publicznych, 2. Finansowanie bibliotek publicznych, 3. Zbiory bibliotek publicznych, 4. Czytelniczy bibliotek publicznych, 5. Udostępnianie zbiorów i działalność informacyjna bibliotek, 6. Działalność instrukcyjno-metodyczna oraz kulturalno-oświatowa i wydawnicza bibliotek publicznych, 7. Pracownicy bibliotek publicznych, 8. Pomieszczenia bibliotek, 9. Komputeryzacja bibliotek, 10. Szansa dla biblioteki publicznej XXI wieku.

Aneksy:

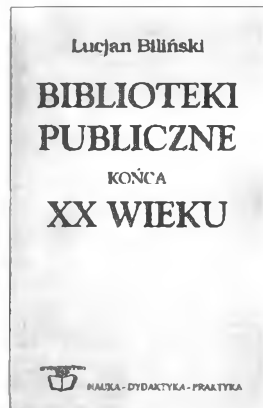
- 1) Kolekcje historyczne, literackie i regionalne w zbiorach bibliotek publicznych,
- 2) Bibliografie regionalne – dotychczasowy dorobek. Zestawienie tytułowe wydawanych bibliografii regionalnych,
- 3) Komputeryzacja bibliotek publicznych. Zmiany w komputeryzacji bibliotek po reorganizacji sieci bibliotecznej.

Teksty pomocnicze: Indeksy: osobowy, przedmiotowy, miejscowości.

Streszczenia obcojęzyczne: angielskie, niemieckie, szwedzkie.

Tę książkę powinna mieć w zbiorach każda biblioteka

44 zł

BIBLIOTEKA • ŚRODOWISKO

Skutki powodzi w bibliotekach

Tegoroczna lipcowa powódź spowodowała straty w instytucjach kultury szacowane na blisko 10 mln zł. W samorządowych instytucjach kultury szkody spowodowane podmyciem czy zalaniem budynków, silną wichurą, obliczone zostały na ponad 8 mln zł. Straty w muzeach wynoszą 540 tys. zł, w archiwach 500 tys. zł, w bibliotekach według wstępnego szacunku ok. 400 tys. zł. Najbardziej ucierpiały szkoły artystyczne – ponad 816 tys. zł oraz muzea podległe Ministerstwu Kultury i Dziedzictwa Narodowego – ponad 618 tys. zł¹.

¹ Z informacji MKiDN zamieszczonej w Internecie www.mkidn.gov.pl/nowosci/straty.html

Ustalenie pełnego wykazu zniszczeń budynków, sprzętu bibliotecznego, a także strat w księgozbiorach, nie było możliwe na początku sierpnia, kiedy przeprowadzono sondaż za pośrednictwem wojewódzkich bibliotek publicznych. Część miejscowości była na terenie rozlewisk, nie działały telefony, nie można było nawiązać kontaktu z bibliotekarzami. Straty w zbiorach są z pewnością większe niż wykazują wstępne szacunki, część wypożyczonych książek uległa zniszczeniu wraz z dobytkiem mieszkańców terenów objętych powodzią.

W woj. małopolskim straty w wyniku powodzi poniosły filie bibliotek gminnych w Budzowie (pow.

suski), Przytkowicach (pow. wadowicki), Radziszowie (pow. krakowski), Biblioteka Miasta i Gminy w Muszynie (zbiory Oddziału Dziecięcego); zalane pomieszczenia, regały z książkami.

W woj. podkarpackim znacznemu zniszczeniu uległa filia biblioteczna w Trześni (pow. tarnobrzeski). Strat nie można oszacować, budynek znajduje się na terenie rozlewiska i dostępu do niego strzeże wojsko; prawdopodobnie zniszczeniu uległo 4 tys. książek. Lokal biblioteki zalany był do wysokości 1/3 regałów. Budynek będzie wymagał generalnego remontu, wymiany regałów i wyposażenia.

W filii bibliotecznej w Glinniku Polskim zniszczeniu uległa podłoga, ściany, regały biblioteczne.

W siedzibie Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Gdańsku, przy Placu Rakowym zalaniu uległ księgozbiór zlikwidowanej filii, ok. 1000 woluminów. Duże straty poniosła filia WBP w Gdańsku-Oruni, jej lokal wymaga generalnego remontu. Zalany został lokal jednej z filii w Słupsku.

W Bibliotece Gdańskiej PAN, której zbiory są objęte Narodowym Zasobem Bibliotecznym, nastąpiło uszkodzenie fasad, ścian oraz dachu stuletniego budynku. Wymaga on natychmiastowych działań zabezpieczających. Bezpośrednio zagrożone są cenne czasopisma XIX-wieczne. Postępujące podsiąkanie zagraża pomieszczeniom magazynowym zbiorów specjalnych. Dyrekcje bibliotek wystąpiły o pomoc na prace remontowe, izolacyjne, osuszające, odgrzybienie do Polskiej Akademii Nauk oraz do Fundacji na Rzecz Nauki Polskiej.

W woj. świętokrzyskim wymienia się filię GBP w miejscowości Pokrzywianka, w której zalane zostało ok. 1000 książek. W woj. podlaskim huraganowy wiatr, oberwanie chmury zagroziły MBP w Augustowie. Zniszczony lokal, zalane ok. 1000 książek i kilkanaście oprawnych roczników czasopism.

W Łodzi w czasie burzy został uszkodzony dach siedziby Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej. Podobnie w Warszawie z gzymsem Biblioteki Publicznej m. st. Warszawy – Biblioteki Głównej, wichura zerwała miedzianą blachę długości 10 m.

Bibliotekarze włączyli się do akcji pomocy powodzianom, udostępniali pomieszczenia na magazyny darów, punkty żywienia powodzian, kwatery ekip ratunkowych: tak było w Łaziskach, Kamieniu i Józefowie, w woj. lubelskim.

Nie ucierpiały zbiory zabytkowe należące do skarbowi kultury narodowej, potwierdziły to sondáže przeprowadzone w bibliotekach publicznych objętych Narodowym Zasobem Bibliotecznym.

Usuwanie zniszczeń i szkód w bibliotekach, podobnie jak w innych samorządowych instytucjach kultury, należy do obowiązków organizatorów. W przypadku większych strat jednostki samorządu terytorialne zwracają się o dofinansowanie za pośrednictwem wojewodów do Biura ds. Usuwania Skutków Powodzi w Kancelarii prezesa Rady Ministrów.

KRYSTYNA KUŹMIŃSKA

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Trzy jubileusze Biblioteki Miejskiej w Grudziądzu

Obecna dyrektor Karola Skowrońska z Heleną Minkiewicz (szefową Biblioteki w latach 1946-1972) podczas uroczystości jubileuszowych 24.05.2001 r.

Biblioteka Miejska w Grudziądzu to instytucja, która od wielu lat należy do znaczących placówek kulturalnych w mieście. Rok 2001 jest wyjątkowy dla biblioteki, gdyż przyniósł jej aż 3 jubileusze:

- 90-lecie powstania gmachu,
- 80-lecie zorganizowania w gmachu Biblioteki Towarzystwa Czytelni Ludowych,
- 55-lecie otwarcia Biblioteki Miejskiej.

W 1911 r. niemieckie Towarzystwo Starożytności – „Altertumsgesellschaft” wybudowało przepiękny budynek, który służył instytucjom kultury. Swoją siedzibę znalazły tu: Muzeum, Archiwum Miejskie oraz niemiecka Biblioteka „Stadt Bibliothek Graudenz” – pozostałością po tej bibliotece jest kolekcja ok. 200 starodruków, którą czytelnicy mogą oglądać podczas bibliotecznych wystaw, prelekcji czy lekcji bibliotecznych. W 1921 r. po odzyskaniu przez miasto niepodległości gmach stał się siedzibą polskiej biblioteki założonej przez Towarzystwo Czytelni Ludowych. W okresie międzywojennym w tym samym budynku mieściła się również Pomorska Szkoła Sztuk Plastycznych prof. Wacława Szczebrowskiego oraz Polskie Towarzystwo Krajoznawcze, kierowane przez ks. dr. Władysława Łęgę.

II wojna światowa przyniosła bibliotece ogromne straty. Niemcy spalili cały polski księgozbiór łącznie

◀ Dział dziecięcy Biblioteki Głównej w Grudziądzu, ul. Legionów 28

▾ Filia biblioteczna nr 8, ul. Łęgi (osiedle Rządzą)

z rocznikami „Gazety Grudziądzkiej”, których mimo starań nie udało się odtworzyć w komplecie do dnia dzisiejszego. Wywieźli cenne zbiory muzealne oraz dokumenty archiwalne. Przez całą okupację działała w gmachu niemiecka biblioteka „Stadtbücherei Graudenz” oraz niemieckie muzeum i archiwum.

W 1945 r., kiedy walki o Grudziądz zmieniły prawie całe miasto w ruiny, budynek biblioteki ocalał i już w półtora miesiąca po zakończeniu działań wojennych zaczęto organizować bibliotekę. To zadanie powierzono Helenie Minkiewicz, która miała do wykonania niezwykle trudną pracę, gdyż zdobycie po wojnie polskich książek graniczyło wręcz z cudem, a księgozbiór biblioteczny trzeba było budować od podstaw. Trud i wysiłek H. Minkiewicz nie poszedł jednak na marne. Dnia 20 maja 1946 r. rozpoczęła swoją działalność Miejska Biblioteka Publiczna w Grudziądzu. W 1947 r. w pierwszym sprawozdaniu z działalności biblioteki podano następujące dane „Biblioteka posiada 1436 książek polskich, z których korzysta 1201 czytelników. Instytucja finansowana jest z budżetu Zarządu Miasta i pracują w niej 3 bibliotekarki.”

Pierwsza filia powstała w 1949 r. przy ul. Chełmińskiej, potem wraz z rozbudową miasta następował systematyczny rozwój sieci bibliotecznej.

Rok 1956 przyniósł poprawę warunków lokalowych, gdyż Muzeum przeprowadziło się do odrestaurowanego obiektu przy ul. Wodnej, co pozwoliło bibliotece zająć kolejne pomieszczenia i zorganizować czytelnice: dziecięcą i potem młodzieżową. Lata 1973-1975 to okres remontu i modernizacji budynku. Odbyna się on już pod nowym kierownictwem, dotychczasowa dyrektor Helena Minkiewicz odchodzi na emeryturę, a kierowanie tą szacowną

instytucją przekazuje Karoli Skowrońskiej, która jest dyrektorem do dnia dzisiejszego. W swojej 55-letniej działalności – przez 15 lat – biblioteka pełniła funkcję ponadlokalną, była Biblioteką Miasta i Rejonu Grudziądzkiego. Sprawowała nadzór merytoryczny nad bibliotekami 5 okolicznych gmin.

Obecna biblioteka, nosząca od 1996 r. imię wielkiego grudziądzanina Wiktora Kulerskiego, to Biblioteka Główna oraz 10 filii na terenie miasta, które starają się zaspokoić potrzeby czytelnice ponad stutysięcznego Grudziądzka.

W Bibliotece Głównej wśród zgromadzonych zbiorów na szczególną uwagę zasługują zbiory regionalne, a wśród nich tzw. grudziądzana, kolekcja Adama Wolnikowskiego, rękopisy, starodruki, archiwalne roczniki czasopism, mikrofilmy Kodeksów Grudziądzkich z XVIII wieku. Biblioteka jest systematycznie komputeryzowana, posiada swoje strony w Internecie (www.grudziadz.com/biblioteka-miejska), a czytelnicy mogą korzystać z Internetu w Czytelnicy Naukowej.

Wśród filii bibliotecznych są placówki specjalistyczne:

- filia nr 11 to biblioteka szpitalna prowadząca działalność biblioterapeutyczną,

- filia nr 13 i Ośrodek Czytelnictwa Niepełnosprawnych, posiadający zbiór tzw. książki mówionej dla niewidomych, materiały edukacyjne dla dzieci specjalnej troski, prowadzi edukację multimedialną a także niekonwencjonalne formy pracy kulturalno-

Biblioteka Miejska im. Wiktora Kulerskiego
Gmach Biblioteki Głównej, ul. Legionów 28

-oświatowej z czytelnikami dotkniętymi niepełnosprawnością intelektualną,

- filia pedagogiczna, z największym w mieście księgozbiorem pedagogicznym.

Zbiory Biblioteki Miejskiej w Grudziądzu stanowią: 220 925 książek, 6752 czasopism, 15 685 zbiorów specjalnych, z których skorzystało 21 155 stałych czytelników (dane z 31 XII 2000 r.).

Od 1990 r. Biblioteka ściśle współpracuje z Biblioteką Miejską w Gütersloh. Organizowane są wspólne konferencje, seminaria, wymiany wystaw zbiorów, uczestnictwo w życiu kulturalnym zaprzyjaźnionych miast.

Biblioteka Miejska w Grudziądzu to instytucja organizująca wiele przedsięwzięć kulturalnych: wystaw, konkursów, lekcji bibliotecznych, promocji książek, prelekcji, odczytów, projekcji filmów edukacyjnych i innych imprez. Od 1990 r. Biblioteka Miejska w Grudziądzu finansowana jest w całości przez samorząd miejski, budżet biblioteki pozwala co roku na bezpieczne prowadzenie statutowej działalności.

24 maja br. w Bibliotece Miejskiej w Grudziądzu odbyły się uroczystości związane z potrójnym jubileuszem instytucji. Na spotkanie przybyli m.in.: wicewojewoda Zbigniew Muchliński, wicemarszałek Jan Szopiński, prezydent Grudziądz – Bożesław Tafelski, Robert Malinowski – reprezentujący Zarząd Sejmiku Wojewódzkiego, przedstawiciele wielu bibliotek z różnych miejscowości w województwie kujawsko-pomorskim, przedstawiciele szkół i firm grudziądzkich oraz najaktywniejsi czytelnicy. Gośćmi specjalnymi były: Helena Minkiewicz, kierująca Biblioteką w latach 1946-1972 oraz Stanisława Antkowiak, czytelniczka od 1946 r.

W przepięknej scenerii ogrodu Biblioteki Miejskiej gości witały dzieci z Przedszkola Miejskiego „Tarpno”, przebrane w bajkowe postacie i wręczające każdemu specjalnie wydany na tę okazję *Informator Biblioteki Miejskiej w Grudziądzu*. Były nagrody, wyróżnienia, życzenia i upominki. Dyr. Karola Skowrońska otrzymała nagrodę marszałka Sejmiku Wojewódzkiego. Odznaką „Zasłużony działacz kultury” wyróżniono: Aleksandrę Boryń, Elżbietę Drużyńską, Grażynę Dunajską, Annę Kowalską, Violetę Tomaszewską oraz Teresę Nowak z Zespołu Szkół Technicznych. Dyrektor Karola Skowrońska wyróżniła pracowników Biblioteki Miejskiej; listy gratulacyjne i albumy o Grudziądzu otrzymali: Krystyna Bazyłuk, Aleksandra Boryń, Elżbieta Drużyńska, Grażyna Dunajska, Anna Kowalska, Mirosław Kowalewski, Danuta Krajewska, Danuta Laszkowska, Lilianna Majewska, Teresa Mazurkiewicz, Teresa Mućka, Irena Ochrymowicz, Regina Potęga-Magdziarz, Jadwiga Reder, Elżbieta Szczepaniak, Krystyna Szraga, Aleksandra Szymczyk i Violetta Tomaszewska.

Jubileuszowi towarzyszyły 4 ekspozycje:

Biblioteka Główna ul. Legionów 28:

- „Praski poranek” – wystawa fotogramów wykonanych przez Teresę Mazurkiewicz,

- „Biblioteka w oczach dziecka” – wystawa prac konkursowych,

- „Z historii Biblioteki Miejskiej” – wybór fotografii i dokumentów.

Filia nr 13 i Ośrodek Czytelnictwa Niepełnosprawnych ul. Mikołaja z Ryńska 1:

- „Kwiatowe marzenia” – wystawa fotogramów wykonanych przez Helgę Rethfeld z Gütersloh.

TERESA MUĆKA

Biblioteka Miejska im. W. Kulerskiego w Grudziądzu

Wkrótce

Biblioteki jutra. Organizacja przestrzenna i funkcjonalna biblioteki

Zamówienia: Centrum Edukacji Bibliotekarskiej, Informacyjnej i Dokumentacyjnej,
ul. Hankiewiczza 1, 02-103 Warszawa, tel. (0-22) 822-43-49

Zrozumieć Norwida

Rok
Norwidowski

*„Wielcy poeci... dopiero przychodzą,
Kiedy ich nie ma!...”*

Rok Norwidowski jest doskonałą okazją do przypomnienia sylwetki niezrozumianego i niemal zapomnianego za życia poety. Wartość dzieł Norwida doceniono dopiero pod koniec XIX w., przynajmniej trwałe miejsce wśród czołowych polskich twórców, takich jak Mickiewicz czy Słowacki.

Dostrzeżenie wielkości poezji Norwida, najpierw przez symbolistów, później przez znawców i krytyków literatury nie oznacza, że jest on znany szerokim rzeszom czytelników. Dzieje się tak dlatego, gdyż młodzież szkolna – gimnazjalna i licealna – ma okazję poznać na lekcjach tylko kilka jego wierszy, zaś program szkoły podstawowej w ogóle nie uwzględnia analizy utworów tego poety. Należy również zaznaczyć, że nie wszyscy poloniści lubią omawiać nietławą, pełną symboli i neologizmów poezję autora *Mojej piosnki*, uznawanego za bardzo trudnego i wymagającego.

Patrząc z perspektywy kilkunastoletnich doświadczeń nauczyciela-polonisty, stwierdzamy, że nie należy bać się pracy z tekstami Norwidowskimi. Trzeba potraktować je w sposób szczególny. Naszym zdaniem, kluczem do sukcesu jest omówienie biografii poety nie w wielkim skrócie (jak to często bywa), lecz w miarę szczegółowe prześledzenie jego życiorysu. Ważne jest zwrócenie uwagi na osamotnienie poety, jego tułaczkę, ubóstwo, nostalgię, niedocenienie przez współczesnych, niespełnioną miłość oraz swoiście rozumiany patriotyzm. Dodatkowa lekcja, którą poświęcimy na omówienie powyższych zagadnień, zaowocuje lepszym zrozumieniem interpretowanych wierszy.

Mamy świadomość, że wiele zależy od nas i od młodzieży, która musi podjąć twórczy wysiłek, aby zrozumieć twory Norwida, bowiem trudność w odbiorze jego poezji wiąże się z koniecznością samodzielnego dochodzenia prawdy przez czytelnika. Treść wierszy, pełna alegorii, niedomówień, symboli zmusza odbiorcę do wysiłku intelektualnego. Często punktem wyjścia do refleksji poety bywa precyzyjnie nakreślony szczegół, drobna obserwacja, które nieoczekiwanie przybierają sens symboliczny i wskazują na prawdę ogólną.

Należy zwrócić uwagę na fakt, że źródło oryginalności Norwida tkwi także w jego polemice z romantyzmem, którego światopoglądowe założenia poddał krytycznej refleksji lub kategorycznemu zakwestionowaniu. Poeta, dostrzegłszy potrzebę dobrze zorganizowanej współpracy całego społeczeństwa, w nim jedynie dopatrywał się przyszłości dla swej ojczyzny, nie zaś w lirycznej nostalgii typowej dla pozostałych romantyków. Było to powodem odzucenia go przez współczesnych. Tę postawę trzeba wyeksponować i uświadomić czytelnikom.

Ważne jest, by nie kojarzono Norwida tylko z patriotyzmem i ze słowami: „Ojczyzna – to wielki zbiorowy obowiązek”, ale dostrzeżono w nim człowieka niezłomnego, poetę-myśliciela i intelektualistę, wierzącego, że istotą człowieczeństwa jest odczuwać, cierpieć, kochać. Fatum, które nad nim zawisło, nie zachwiało w nim wiary w wielkość życia i jako wielki artysta trwał w swej niezachwianej dumie.

Twórczość C. K. Norwida jest potwierdzeniem tezy Pascala: „Człowiek wyraźnie stworzony jest do myślenia, to cała jego godność, zaś cała jego zasługa i obowiązek, to myśleć, jak się należy”.

Nie bójmy się więc czytać i rozumieć Norwida!

OLGA GRUCHACZ, ANNA LEKSOWSKA

Montaż słowno-muzyczny z okazji 180 rocznicy urodzin Cypriana Kamila Norwida

*Jestem z narodu, w którym od lat blisko stu, każda książka wychodzi za późno,
a każdy czyn za wcześniej*
(C. K. Norwid)

Narrator

„On był po prostu wielkim i właściwie niepowtarzalnym zjawiskiem, którego rodowód można było co prawda wyprowadzić z przeszłości i współczesności, ale które równocześnie rzutowało – a ściślej: mogło rzutować na przyszłość, należał bowiem

do rodu wielkich prekursorów mających w swoim dziele zaród rzeczy nowych i nieznanych.”

Juliusz W. Gomulicki

Recytator 1

I

Ten ton

nie fujarkowy, ale wznoszący się
do heroizmu,
to znaczy do stylu
prawdy,
Tobie zawdzięczam, Cyprianie Kamilu!

II

Na kartach,
które teraz wiatr tylko obraca
pospiesznie,
za rozdziałem rozdział,
igra słońce
i cicho szemrzą strony:
praca – praca –

III

Zatem czymże jest praca?
Co wiemy o pracy?
Prawda w obrazach ginie i źle się
tłumaczy jak głuchoniema.

IV

Gaśnie dzień,
tylko ciężko wzdycha z głębi ziemia
i jak woda bezmownie, szeleszczą glicynie.

V

Więc cicho karty szemrzą czy usta
za nimi:
praca jest, aby się powstało z ziemi.

(Dedykacja S. R. Dobrowolski)

Narrator

Cyprian Kamil Norwid, jako reprezentant drugiego pokolenia romantyków, urodził się 24 IX 1821 r. we wsi Laskowo-Głuchy pod Radzyminem. Wczesnie stracił rodziców – matka zmarła, gdy miał 4 lata, ojciec – gdy miał lat 14. Wychowywał się właściwie sam.

Lata szkolne i wczesną młodość spędził w Warszawie, gdzie uczęszczał do gimnazjum. Gdy nie otrzymał promocji do klasy VI przerwał naukę i podjął studia w szkole malarskiej.

Od 1840 r. zamieszczał poezję w czasopiśmie. Debiutem literackim był wiersz zatytułowany: *Mój ostatni sonet* adresowany do młodzieńczego ideału, kuzynki Brygidy Dynowskiej.

Recytator 2

(Na tle melodii Morricone *Chi mai*)

Bądź zdrowa! – tak ponury Bajron żegnał żonę,
Tak i niejedyn luby lubą swą niestałą,
Lecz mych pożegnań chwila będzie oniemiała,
Chociaż zawsze wymownie oczy wspomnienione.
Teraz więc, póki jeszcze Niebo jest łaskawsze,
Póki jasność Twych spojrzeń jeszcze dla mnie
świeci,
A zasłona przyszłości czarnych chmur nie wznieci,
Żegnam Ciebie, o luba, żegnam Cię na zawsze.
Na zawsze?... – może z żalem Twe usta powtórzą,
Może nawet Twe oko w rozstania godzinie
Uroni łezkę, kiedy wspomnienia się wzburzą.
Lecz żal ten, jak ślad łodzi płynącej, przeminie
I łąza oschnie, gdy losy radość Ci wywróżą,
I w pierzchliwej pamięci pamięć o mnie zginie.

(*Mój ostatni sonet* C. K. Norwid)

Narrator

Twórczość tego okresu zapewniła poecie uznanie krytyki i publiczności stolicy. W 1842 r. opuszcza Warszawę i po odwiedzeniu Krakowa udaje się do Berlina, by kontynuować studia rzeźbiarskie. Wyjeżdżając nie przypuszczał, że opuszcza kraj na zawsze. W marcu 1843 r. Norwid podróżuje po Włoszech: przebywa w Wenecji, odbywa wycieczkę do Weroni. Tu zwiedza domniemany grób Romea i Julii na Campo Fiera.

Recytator 3

(Na tle melodii Morricone *Chi mai*)

1

Nad Kapuletich i Montekich domem.
Spłukane deszczem, poduszone gromem,
Łagodnie oko błękitu –

2

Patrzy na grzyzy nieprzyjaznych grodów.
Na rozwalone bramy do ogrodów,
I gwiazdę zrzuca ze szczytu –

3

Cyprysy mówią, że to dla Julietty,
Że dla Romea ta łąza znad planety
Spada – i groby przecieka.

4

A ludzie mówią, i mówią uczenie,
Że to nie lzy są, ale że kamienie,
I – że nikt na nie nie czeka!

(W *Weronie* C. K. Norwid)

Narrator

W listopadzie Norwid osiedla się we Florencji, jest to okres bogaty w wydarzenia, które miały zaciążyć na późniejszym życiu poety. Dowiaduje się, że zerwała z nim naręczona. Do tego faktu nawiązuje wiersz *Pamiętka*.

Recytator 4

(Na tle melodii Vangelisa *La petite fille de la mer*)

Jeżeli kiedy płatne serca dzwonił
Leniwo zadrzą, echo porwie jęki
I do wesołych rzuci je salonów –
Ty westchnij! – smutek uzalotnia wdzięki...

A jeśli karta będzie pogrzebowa
Po rogach ulic czernić się, z nazwiskiem –
Ty odwróć oczy; wraz podąży nowa
Oczekiwany ciesząc widowiskiem...

A jeśli w cmentarz się zapuścisz głuchy,
Ku ziemi czoło chyląc zamyśłone,
I zerwiesz listek – niżli będzie suchy,
Pamiętaj, proszę, przegrać go w zielone.

Kto wygra – [niech ci] te powtórzy słowa,
Dla jakich miałem nieprzyjaciół wielu:
„Nie szukaj świata, kochaj, i... bądź zdrowa.
A za umarłych módl się – po weselu.”

(*Pamiętka* C. K. Norwid)

Narrator

W 1844 r. Norwid poznaje Marię Kalergis, która stanie się jego wielką nieszczęśliwą miłością.

Recytator 5

(na tle melodii Vangelisa *La petite fille de la mer*)

Nie bluźń, zem zranił Cię, lub jeszcze ranię,
Bom Ci ustąpił na mil sześć tysięcy;
I pochowałem lży me, w Oceanie,
Na pereł więcej!...

I nie myśl – jak Cię nauczyci w świecie
Świątecznych – uczuś ś w i ą t e c z n i – c z c i -
c i e l e –

I nie mów, ziemskie iż są marne cele –
Lecz żyj – raz – przecie!...

I myśl – gdy nawet o mnie mówić zaczyna,
Że grób to tylko, co umarłe chowa –
A mów... że gwiazda ma była rozpaczna,
I – bywaj zdrowa...

(Trzy strofki C. K. Norwid)

Narrator

We wrześniu 1845 r. wyrusza w podróż, której trasa przebiega przez Wiedeń, Morawy, Racibórz, Mikołów, Berlin. W Berlinie studuje jako wolny słuchacz, uczestniczy w życiu Polonii studenckiej.

Z próbą nielegalnego przekroczenia granicy związane jest aresztowanie poety na terytorium Wielkiego Księstwa Poznańskiego. Po przewiezieniu do Berlina przebywa w więzieniu śledczym. Spędza tam blisko miesiąc, efektem czego jest częściowa głuchota. Zwolniony z więzienia, przez Belgię i Włochy udaje się do Paryża, dokąd przybywa na początku 1849 r. Tu nawiązuje kontakty w wybitnymi przedstawicielami emigracji: Krasieńskim, Mickiewiczem, Czartoryskim, Chopinem, którego odwiedza kilkakrotnie na krótko przed jego śmiercią.

Recytator 1

(na tle melodii Morricone *A Fistful of Dollars*)

I

Byłem u Ciebie w te dni przedostatnie
Nie docieczonego wątku –
– Pełne, jak Mit,
Blade, jak świt...
– Gdy życia koniec szepce do początku.
„Nie stargam Cię ja – nie – Ja, u-wydatnie!...”

II

Byłem u Ciebie w dni te. Przedostatnie,
Gdy podobniałeś – co chwila, co chwila –
Do opuszczonej przez Orfeja liry,
W której się rzutu-moc z pieśnią przesila,
I rozmawiają z sobą struny cztery,
Trącąc się.
Po dwie – po dwie –
I szemrząc z cicha:
„Zacząłże on
Uderzać w ton?...
Czy taki Mistrz!... że gra... choć – odpycha?”

III

Byłem u Ciebie w te dni, Fryderyku!
Którego ręka... dla swojej białości
Alabastrowej – i wzięcia – i zysku –
I chwiejnych dotknąć jak strusiove pióro –

Mięszala mi się w oczach z klawiatura

Z słoniowej kości...

I byłeś jako owa postać, którą

Z marmurów łoną,

Niżli je kuto,

Odejmną długo

Geniuszu – wiecznego Pigmaliona!

IV

I – oto – pieśń skończyłeś – i już więcej

Nie oglądał Cię – jedno – słyszę.

(Fortepian Chopina C. K. Norwid)

Narrator

W tym czasie Norwid wyłożył swój program ideowy i artystyczny. Twórczość tego okresu, której sporą część udało mu się opublikować, przyniosła pierwszy rozdzźwięk między poetą a czytelnikami. Zarzucano mu głównie „manierowaną niejasność myśli, obrazów i wyrazów”.

Kolejne publikacje powiększały tylko przepaść między poetą a czytelnikami. W gruzach legły też nadzieje poety, że może utrzymać się z prac artystycznych. Norwid właściwie pozostał samotny, skłócony ze wszystkimi, o czym mówi z goryczą w wierszu *Pascha*.

Recytator 2

(na tle melodii Vangelisa *La mort du loup*)

Gdzie miłości tak mało, że się nie jednoczą,
Tam trzeba w nienawiści trzeciego człowieka
Połączyć się – tam w krwi się jednej pierwszej
broczą,

Tam choć w ciosaniu krzyża i wbijaniu ćwieka
W całość się złać fatalnie kłótne muszą wole.
Stąd jest ofiara ciągła i Pascha na stole...

(*Pascha* C. K. Norwid)

Narrator

W listopadzie 1852 r. Norwid korzysta z propozycji Władysława Zamoyskiego i wyjeżdża do Ameryki. Tam żyje w nędzy, pracuje nawet fizycznie. Skazany jest na mecenat – datki przyjaciół, bezwrotne pożyczki, dorywcze prace. Chciał być artystą zawodowym, ale nie potrafił dostosować się do wymagań ówczesnej rzeczywistości. Był artystą – nowatorem, próbującym narzucić swoje normy czytającej publiczności.

Recytator 3

Kiedym próbował prawa na plancie
I wagi zmierzchu, co się zowie jawem,
Widziałem dobrze, bo wzrokiem nadzawam
Że Tyś mię jeden nie upuścił w świecie –
Niechże Cię miłość – BOŻA za to czeka,
Nie, żeś pamiętał mnie, lecz że – człowieka!

(*Do Teofila Lenartowicza* C. K. Norwid)

Narrator

Pobyt w Ameryce wzbogacił doświadczenia życiowe poety, pogłębił wiedzę o świecie i ludziach, przyniósł wiele wrażeń, którymi dzielił się w listach do przyjaciół. Sądząc z korespondencji i z two-

rów literackich napisanych w Ameryce, towarzyszył Norwidowi nastrój melancholii, smutku, pesymizmu. W liście poetyckim do Marii Trębickiej poeta pisał:

Recytator 4

(na tle melodii Vangelisa *La mort du loup*)

Musiałem rzucić się za ten Ocean,
Nie abym szukał Ameryki – ale
Ażebym nie był tam... O, wierz mi, Pani,
Że dla zabawki nie szuka się grobu.
Na półokręgu przeciwległym globu.

Narrator

Przez cały pobyt w Ameryce artysta walczył z niedostatkami i nostalgią, marząc o powrocie do Europy, gdzie przybył w 1854 r. Po powrocie sytuacja Norwida nieco się poprawiła. Dużo pisał, drukował zarówno poematy, jak i opowiadania, jednakże w latach siedemdziesiątych zrezygnował z ogłaszania swoich utworów zniechęcony brakiem oddźwięku.

Norwid przeniósł się do Paryża i tam powoli tracił nadzieję na lepszy los. W 1877 r. zdecydował się zamieszkać w domu św. Kazimierza, emigracyjnym schronisku dla weteranów.

Juliusz W. Gomulicki – znawca twórczości Norwida – stwierdził, że: „przysłówek dla zdolnego pisarza to nieszczęście, dla wybitnego – to męka, dla genialnego, a przy tym doskonale świadomego swego geniuszu – to prawdziwa tragedia.”

Sam poeta traktował pobyt w przytułku jako tymczasowy, gdyż zdawał sobie sprawę z tego, że dla jego planów artystycznych była to sytuacja szkodliwa. Pisał: „Widzę, że się gubię tu.” Poeta marzył o podróży na południe, do Włoch, ale nikt nie wspomógł go finansowo.

Zmarł w przytułku 23 maja 1883 r.

Recytator 5

Widziałam ślepego Norwida
Chodził z podniesioną
głową
Po placu Pigalle
Prosząc ludzi o
powstanie
Zamknięte oczy
widziały więcej
Niż te najbardziej
otwarte
– Uśmiechnięte do
słońca
Uspane na klęskę
człowieka
Coś mówił – nie
słuchałam
Bo kto słucha starca
Rozwierającego
ramiona nad grobem
Zielonym nurtem
Sekwany
Uśmiechnął się
podnosząc rękę do góry

Popatrzył na gwiazdy
Na pociemniałe niebo
Ukląkł w geście
rozpaczy
Widziałam ślepego
Norwida
Przy alei czerwonych
Kasztanów
Wariata – mędrca
Na polu upadłych
dusz

(Oczy Norwida Jagoda Sudak)

Narrator

Aby zrozumieć poezję Norwida, należy uruchomić wszelkie mechanizmy swojej wyobraźni. Przyjęto Norwidowi etykietkę poezji trudnej, intelektualnej, elitarnej. A jest to twórczość niezwykle bogata, nowatorska, oryginalna, nie tylko na tle polskiego romantyzmu, lecz na mapie polskiej poezji wszystkich epok.

Norwid wiedział, że jego epoka go nie pojmie. Nie liczył na to. Wierzył w późnego wnuka, w przyszłe pokolenia.

Recytator 1

Syn – minie pismo, lecz ty spominasz, wnuku,
Co znika dzisiaj (iż czytane pędem)
Za panowania Panteizmu – druku,
Pod ołowianej litery urzędem –
I jak zdarzało się na rzymskim bruku,
Mając pod stopy katakomb korytarz,
Nad czołem słońce i jaw, ufny w błędzie,
Tak znów odczyta on, co ty dziś czytasz,
Ale on spomni mnie... bo mnie nie będzie!
(*Klaskaniem mając obrzętkę prawicę... C. K. Norwid*)

Narrator

Jego poezję odkrył i rozpropagował dopiero Zenon Miriam w dobie Młodej Polski. Utwory Norwida są spadkiem pozostawionym nam, miał rację, że dziezdzictwo to do nas dotrze.

Recytator 2

(na tle melodii Vangelisa *La petite fille de la mer*)

Szary dworek w ogrodzie.
Wieś wyboista.
Krajobraz płaski nie łąki.
Żaden tutaj turysta
nie zbłądzi
z grosikiem swej pamięci [...]
W izbie, gdzie stała
kolebka poety,
zaczątek pieśni,
nikt się nie sprawdził
w swej tożsamości,
nikt z nas, współcześni [...]
Wygnaniec ze swego wieku,
ustąpił, prócz poezji,
we wszystkim,

nawet proch jego grobu
rozwiął się jak kurz
w kurzu paryskim.

Został tylko ten dom,
ta izba, gdzie się urodził
z tej pod nią ziemi,

i słowo, co jak jabłko
na drzewie naszej mowy
najpełniej się rumieni.

(*Dom urodzin Norwida M. Piechal*)

AGNIESZKA STEĆ, BEATA SAWOSZ
Zespół Szkół Budowlanych w Chełmie

Z żałobnej karty

ZOFIA NADOLNA (1939-2001)

Dnia 6 lipca 2001 r. pożegnaliśmy na Starym Cmentarzu Katolickim przy ul. Ogrodowej w Łodzi zasłużoną bibliotekarkę Zofię Nadolną.

Urodziła się w Łodzi 6 kwietnia 1939 r. i z miastem tym była związana przez całe życie. Po ukończeniu Liceum Ogólnokształcącego wstąpiła na Wydział Filozoficzno-Historyczny Uniwersytetu Łódzkiego, gdzie w 1963 r. otrzymała absolutorium. Pracę w Miejskiej Bibliotece Publicznej im. Ludwika Waryńskiego (obecnie WiMBP im. Marszałka Józefa Piłsudskiego) rozpoczęła 1 sierpnia 1966 r. jako młodszy bibliotekarz. W tymże roku została członkiem Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich. Pracując w Dziale Udostępniania Zbiorów i Informacji tej Biblioteki ukończyła w POKB w Jarocinie Kurs dla pracowników służby infor-

macyjnej bibliotek wojewódzkich i wielkomijskich. Po zakończeniu kursu pełniła obowiązki informatora i bibliografa. W latach 1969-1972 była zatrudniona w Dziale Opracowania, a od listopada 1972 r. podjęła pracę w Dziale Instrukcyjno-Metodycznym na stanowisku instruktora ds. bibliotek dziecięcych. W 1975 r. ukończyła w POKB w Jarocinie Kurs dla instruktorów bibliotek publicznych stopnia wojewódzkiego. Od stycznia tego roku koleżanka Zofia Nadolna przejęła jako starszy bibliotekarz bezpośredni nadzór merytoryczny nad bibliotekami dziecięcymi Województwa Łódzkiego. Aż do czasu przejścia na emeryturę w 1996 r. była głównym organizatorem i koordynatorem ogólnopolskich konkursów bibliotek dziecięcych na terenie Łodzi i województwa.

Za wieloletnią i owocną pracę w bibliotekarstwie została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi i Odznaką Zasłużonego Działacza Kultury.

W pamięci kolegów i współpracowników Zofia Nadolna pozostanie świetnym fachowcem, autorką artykułów i publikacji z zakresu bibliotekoznawstwa, ale przede wszystkim wspaniałą, serdeczną i skromną koleżanką.

IZABELA NAGÓRSKA

INFORMACJE • KOMUNIKATY • DONIESIENIA

Dzień Finlandii w I Liceum Ogólnokształcącym im. A. Mickiewicza w Białymstoku

● Dnia 10 maja 2001 r. odbyła się uroczystość Dnia Fińskiego zorganizowana przez nauczyciela bibliotekarza Elżbietę Ołdyńską przy współpracy Anny Ulman – bibliotekarza szkoły wieczorowej. Przybyli zaproszeni goście: Johanna Salovaara – attaché kulturalny Ambasady Finlandii w Polsce oraz Zbigniew Szortyka – sekretarz generalny Towarzystwa Polska-Finlandia. Impreza miała charakter wielotematyczny i połączona była z wcześniej zorganizowaną wystawą propagującą ten kraj oraz degustacją 3 potraw fińskich: pierogów karelskich, sałatki śledziewej oraz ryby w sosie żurawinowym. Degustację przygotowała nauczycielka Technikum Gastronomicznego w Białymstoku, Elżbieta Falkowska, a wystrój stołu – Maria Bazylewicz-Radio, także nauczycielka Technikum Gastronomicznego.

W programie imprezy znalazły się występy szkolnego zespołu teatralnego „Boże Ziółka”, przedstawiającego fragmenty „Kalevali” i współczesnej poezji fińskiej, inscenizacja dotycząca związków polsko-fińskich w aspekcie historycznym, w wykonaniu uczennice kl. Ie oraz utwory Sibeliusa wykonane na pianinie przez ucznia I Liceum Ogólnokształcącego, Wojciecha Świętońskiego. Bardzo istotną częścią Dnia Fińskiego była dyskusja młodzieży z attaché (odbywała się w języku angielskim i dotyczyła m.in. wzajemnych kontaktów fińsko-polskich, perspektyw ich rozwoju, obrazu naszego kraju w oczach Finów, stanowiska Finlandii w sprawie wejścia Polski do Unii Europejskiej).

Uczniowie byli dobrze przygotowani merytorycznie, gdyż wcześniej, 25.04.2001 r. uczestniczyli w zorganizowanym w liceum konkursie wiedzy o Finlandii (w jury uczestniczyła wówczas Magdalena Galińska, reprezentująca firmę fińską Metsa Tissue). Impreza przybliżyła młodzieży wiedzę o jednym z istotnych (pod względem rozwoju gospodarczego i poziomu wykształcenia mieszkańców) państw Unii Europejskiej. Kontynuacją wzajemnych kontaktów ma być podjęcie współpracy ze szkołami średnimi w Finlandii.

Elżbieta Ołdyńska, Anna Ulman

Dokumenty życia społecznego w bibliotece

● Problematyka dokumentów życia społecznego w bibliotece niezbyt często jest przedmiotem rozważań konferencyjnych. Warto zatem poinformować czytelników „Poradnika” o warsztatach poświęconych opracowaniu dzś-ów zorganizowanych przez Wojewódzką i Miejską Bibliotekę Publiczną we Wrocławiu w dniach 26-27.09.2001 r. Dwudniowa narada odbywała się w Ośrodku Szkoleniowo-Wypoczynkowym w Osoli k. Wrocławia. W czasie spotkań z bibliotekarzami przewidziano m.in. wystąpienia Emilii Słomianowskiej – *Opracowanie DZŚ w Bibliotece Uniwersyteckiej w Warszawie – dziś i jutro*, Krystyny Sławińskiej – *Z ossolińskich doświadczeń – druki ulotne, przechowywanie i konserwacja*, Teresa Smaga: *Gromadzenie i opracowanie DZŚ w WiMBP we Wrocławiu*, Jolanta Słowik: *Struktura bazy danych*, Teresa Smaga: *Warsztaty komputerowe – obsługa baz danych DZŚ*. (J. Ch.)

● To tytuł konferencji zorganizowanej przez Centrum Edukacji Bibliotekarskiej, Informacyjnej i Dokumentacyjnej w Warszawie i Wójcowską i Miejską Bibliotekę Publiczną w Zielonej Górze w dniach 18-19.09.2001 r. Do Książnicy zielonogórskiej przybyli nauczyciele pomaturalnych szkół bibliotekarskich, instruktorzy czytelnictwa dziecięcego oraz bibliotekarze z całej Polski. Uczestnicy dwudniowej konferencji wysłuchali m.in. referatów na temat roli rodziny i tradycji rodzinnych w kształtowaniu systemu wartości i postaw dzieci i młodzieży (Beata Gomzar), o literaturze dla najmłodszych i jej obiegu (Pola Kulczka), o potrzebie wczesnej nauki czytania, o bibliotekach publicznych wobec reformy edukacyjnej (Grażyna Lewandowicz) a także uczestniczyli w zajęciach warsztatowych, poznając różnorodne formy pracy z czytelnikami dziecięcym. Stanisława Niedziela przedstawiła program edukacyjny pt. „Małe dziecko i jego rodzice w bibliotece” realizowany od kilku lat w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Oświęcimiu. (J. Ch.)

„Biblioteki publiczne wobec Unii Europejskiej” – konferencja Polskiego Związku Bibliotek w Przesiece

● Polski Związek Bibliotek zorganizował w II połowie września br. (17-19) konferencję pt. „Biblioteki publiczne wobec Unii Europejskiej”. Temat tego spotkania nasuwa bezpośrednio skojarzenie z konferencją czerwową zorganizowaną przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich z okazji Krajowego Zjazdu Delegatów SBP (7-9.06. Warszawa-Miedzeszyn). Program trzynastodniowej narady w Przesiece k. Torunia obejmował jednak nieco inne treści m.in. wystąpienia prezesa Polskiego Związku Bibliotek – Jana Krajewskiego, dyr. Dep. Książki i Czytelnictwa MKiDN – Magdaleny Ślusarskiej, marszałka woj. kujawsko-pomorskiego, prezesa Polskiej Izby Książki dr. A. Nowakowskiego. Ponadto referaty: Jan Wołosz: *Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich wobec standardów Unii Europejskiej*, Nagy Laszlo (Węgry) – *Stowarzyszenia i organizacje biblioteczne na Węgrzech*, Lucjan Biliński: *Problemy i szanse bibliotek w progu XXI wieku*, Bronisława Woźniczka-Paruzel: *Biblioteki dla dzieci i młodzieży w Europie i w Polsce – porównania i refleksje*, Jerzy Maj: *Problemy integracji komputeryzacji w Polsce z bibliotecznymi sieciami UE*, Sylwia Błaszczak: *Źródła informacji o Unii Europejskiej*, Marta Nadruga (Ukraina): *Współpraca międzynarodowa Zachodniej Ukrainy*, Tibor Eger (Węgry): *Bibliotekarstwo publiczne na Węgrzech*, Tatiana Ilarionowa (Rosja): *Zagraniczna książka polityczna w Rosji na przełomie tysiącleci*, Elisabeth Simon (Niemcy): *Struktura bibliotek publicznych w Niemczech*, Joanna Skrzypkowska: *Biblioteki publiczne w państwach Unii Europejskiej*, Maria Bochan: *Współpraca z Miejską Biblioteką w Cuxhaven w Niemczech*, Bogdan Kocurek: *Z doświadczeń Centrum Informacji Europejskiej Książnicy Beskidzkiej i inne*.

Uczestnicy narady zwiedzili Powiatową i Miejską Bibliotekę Publiczną w Chełmży oraz Chełmżę.

Polski Związek Bibliotek – organizacja zawodowa reprezentująca biblioteki publiczne. Prezesem jest Jan Krajewski – dyrektor PiMBP w Chełmży. Siedziba Związku znajduje się w Powiatowej i Miejskiej Bibliotece Publicznej w Chełmży. (J. Ch.)

Promocja albumów Norwida

● Z okazji Roku Norwidowskiego Biblioteka Narodowa wydała bibliofilską publikację pt. *Anioły – rysunki Cypriana*

Kamila Norwida. Ukazała się ona w nakładzie 300 egzemplarzy. Publikacja obejmuje 45 prac Norwida wybranych z trzech albumów, znajdujących się obecnie w zbiorach Biblioteki Narodowej. Losy ich, jak każdych cennych kolekcji, były zawile. Dwa z nich należały uprzednio do przyjaciela poety – marszałka Teodora Jałowieckiego, trzeci zaś – pochodzi ze spuścizny Norwida, następnie przechowywany był u Józefostwa Dybowskich w Paryżu, a później w zbiorach Zenona Przemyskiego-Miriama. Zamieszczone w albumie akwarele C. K. Norwida pochodzą z lat 1846-1873; głównie są to kompozycje dotyczące antyku i religii. Uroczystą promocję albumów C. K. Norwida zorganizowała Biblioteka Narodowa 10.09.2001 r. (J. Ch.)

Warszawskie Targi Książki

● Tegoroczne Krajowe Targi Książki, które tradycyjnie odbywają się w warszawskim Pałacu Kultury i Nauki (20-23.09) świadczą o recesji polskiego rynku wydawniczego. Maleje liczba publikowanych i sprzedawanych książek, utrzymuje się ogólny spadek czytelnictwa. W tym roku w targach uczestniczyło tylko 113 wystawców, czyli o 90 mniej – w stosunku do 11 edycji tej imprezy. Na targach zabrakło Muzy, WSiP i Wydawnictwa Amber. Aczkolwiek miłośnicy książek jak zwykle dopisali i frekwencja na wrześniejszych targach była nawet większa (18 tys.), niż rok temu. Zdecydowanie mniej było nowości. Dużym powodzeniem cieszyła się książka Katarzyny Grocholi *Nigdy w życiu*. Kolejka po autograf była nie tylko długa, ale i pełna ekspresji. Zainteresowaniem cieszyły się także pozycje jak: *Leśmian Encyklopedia* Jarosława Marka Rymkiewicza, *W ogrodzie pamięci* Joanny Olczak-Roniker, poezje Julii Hartwig *Nie ma odpowiedzi*. Wielką atrakcją 12 Krajowych Targów Książki było stoisko fanów Harry'ego Pottera, organizowane przez internetowy Portal Magicznych Ludzi, stworzony przez Tytusa Holdysa. Na stoisku pojawiali się Magiczni Ludzie, Demony, Czarodzieje i Potwory oraz plejada znanych i lubianych osobistości – m.in. obecni byli: Zbigniew Holdys, Urszula, Jurek Owsiak, Henryk Chmielewski (Papcio Chmiel), Piotr Lato (Big Brother), Ewa Bem, Kasia Kowalska a także Maryla Rodowicz. Na mięjsku można było otrzymać pamiątki, autografy, wziąć udział w konkursach, wygrać super nagrody oraz zrobić sobie zdjęcia z gwiazdami magicznej sceny.

W trakcie Krajowych Targów Książki ogłoszono nominacje do Nagrody Sezonu Wydawniczo-Księgarskiego IKARA. Otrzymali je: Zbigniew Domino, wydawnictwa WAB i słowo (obraz) terytorium, księgarnia EMPIK, Miejska Biblioteka Publiczna w Tarnobrzegu oraz red. Tomasz Fiałkowski – lektor. Nagroda Główna przypada księgarskiemu EMPIK.

Opinię o niekorzystnej sytuacji polskiej książki potwierdzają również sierpniowe Targi Książki Szkolnej w Warszawie, które były najskromniejszą imprezą w porównaniu do dotychczasowej 3-letniej edycji targów. Zgromadzili zaledwie 69 wydawców książki edukacyjnej, wielu wydawców było nieobecnych, a powierzchnia ekspozycyjna znacznie ograniczona. Jak będzie w przyszłym roku? (J. Ch.)

Nagroda IKARA '2001 – dla Miejskiej Biblioteki Publicznej w Tarnobrzegu

● Nagrodę IKARA '2001 w dziedzinie upowszechniania czytelnictwa otrzymała Miejska Biblioteka Publiczna w Tarnobrzegu. Statuetkę „małego Ikara” odebrała Stanisława Mazur – dyrektor tarnobrzejskiej książnicy. Redakcja „Poradnika Bibliotekarza” składa Pani Dyrektor i pracownikom Biblioteki serdeczne gratulacje i życzenia. (J. Ch.)

Ukazuje się od maja 1992 r.

Notes

wydawniczy

W każdym numerze:

- największy w kraju, liczący około 1000 tytułów zestaw nowości wydawniczych
- noty o nowych książkach
- bestsellery – cykliczna analiza wyników sprzedaży
- publicystyka poświęcona problemom ruchu wydawniczego
- kronika: co słysać w branży?
- problemy bibliotek
- nowe media

Adres redakcji: ul. Pereca 13/19 m 713, 00-849 Warszawa
www.notes-wydawniczy.pl e-mail: redakcja@notes-wydawniczy.pl

**MIESIĘCZNIK
WYDAWCÓW,
KSIĘGARZY,
BIBLIOTEKARZY,
HURTOWNIKÓW**

**I WSZYSTKICH
ZAINTERESOWANYCH
RYNKIEM KSIĄŻKI**

oferujemy prenumeratę i reklamę

tel./fax (0-22) 624 84 24

Poradnik BIBLIOTEKARZA

Miesięcznik Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich
Ukazuje się od roku 1949

Komitet Redakcyjny: Elżbieta Barbara Zybert (przewodnicząca), Mirosława Majewska (sekretarz), Sylwia Błaszczuk, Wiesława Borkowska-Nichthausen, Andrzej Kempa, Bogdan Klukowski, Grażyna Lewandowicz, Robert Miszczuk, Anna Skubisz, Barbara Stępniewska

Redaktor naczelny: Jadwiga CHRUŚCIŃSKA tel. (0-22) 822-43-49, 0606-269-116

Sekretarz redakcji: Marianna BANACKA tel. 0604-250-585

Redaktor techniczny i opracowanie graficzne: Elżbieta MATUSIAK tel. (0-22) 827-52-96

Projekt graficzny okładki i piktogramów: Agata LIPNICKA

Współpracują z redakcją: Jadwiga Andrzejewska, Lucjan Biliński, Grażyna Bilka, Lidia Błaszczuk, Ewa Gruda, Małgorzata Kisilowska, Bogdan Klukowski, Stefan Kubów, Krystyna Kuźmińska

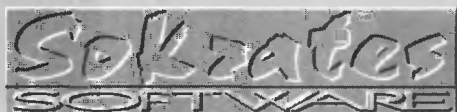

Dyrektor Wydawnictwa — Janusz NOWICKI tel./fax 827-52-96
00-335 WARSZAWA, ul. Konopczyńskiego 5/7

Konto SBP: BIG Bank Gdański SA IV O/Warszawa Nr 11601120-4040-132

Skład i łamanie: Warszawska Drukarnia Naukowa PAN, 00-656 Warszawa, ul. Śniadeckich 8. Druk i oprawa: Zakład Poligraficzny PRIMUM s.c., Kozerki 17a, 05-825 Grodzisk Mazowiecki. ISSN 0032-4752. Indeks 369594.

www.sokrates.pl

60-587 POZNAŃ, ul. Cienista 3
tel. /fax 847-57-49, 847-46-90, 841-00-13,
adres do korespondencji: 60-969 POZNAŃ 60, skr. 40

Oferujemy dwa zintegrowane systemy biblioteczne: SOWA oraz SOWA2.

Oba systemy różnią się obszarem zastosowań.

System SOWA przeznaczony jest do obsługi zasobów bibliotek: książek, czasopism (wolumenów), zbiorów specjalnych, w tym m.in. zbiorów muzycznych. System automatyzuje takie procesy biblioteczne jak: katalogowanie, wyszukiwanie informacji, gromadzenie, prowadzenie inwentarzy, udostępnianie (ze statystykami), inwentaryzacja (skontrum). System charakteryzuje się własnym prostym i czytelnym formatem danych oraz umożliwia import i eksport opisów katalogowych w formacie USMARC, MARC-BN i in.

System SOWA2 przeznaczony jest przede wszystkim dla katalogów informacyjno-bibliograficznych, faktograficznych, biograficznych oraz nietypowych. System automatyzuje wydruki bibliograficzne np. wydruk bibliografii regionalnej poprzez edytor Word. System umożliwia wybranie formatu danych indywidualnie dla każdej instalacji. Oferujemy formaty USMARC, MARC-BN (BZCZ) oraz własne, stosowane w bibliografiach regionalnych. W ramach jednego katalogu można zastosować różne formaty rekordów i w ten sposób połączyć dane przygotowane w różnych formatach (katalog centralny).

Systemy SOWA i SOWA2 zawierają oprogramowanie w wersji graficznej (dla Windows) oraz na życzenie również oprogramowanie w wersji tekstowej. Obie wersje mogą współpracować w jednej sieci komputerowej, co pozwala na wykorzystanie każdego z systemów równocześnie na starszym (DOS) i nowszym (Windows) sprzęcie komputerowym.

Dla obu systemów przewidziano możliwość współpracy z Internetem poprzez specjalne oprogramowanie SOWA-WWW działające w technice klient/serwer. Oprogramowanie umożliwia wyszukiwanie informacji oraz zamawianie i rezerwowanie pozycji poprzez Internet. Specjalny program klienta umożliwia pobieranie gotowych rekordów ze zdalnego katalogu.

Zapraszamy do odwiedzenia naszej strony internetowej

<http://www.sokrates.pl>

Adres poczty elektronicznej: sokrates@man.poznan.pl

OFERTA DLA BIBLIOTEK

Oferujemy Państwu możliwość zakupienia naszych książek w sprzedaży wysyłkowej.

Zamówienia prosimy nadsyłać pod adresem:

Wydawnictwo „bis”, ul. Łędzka 44 A, 01-446 Warszawa,

Nie doliczamy kosztów wysyłki!!!

Literatura obyczajowa, romans

*CHRISTINA DODD

Brzydka narzeczona

Adam Keane – bogaty, lecz cieszący się złą sławą szlachcic – dzięki małżeństwu z panną z arystokratycznego rodu chce poprawić swoją pozycję towarzyską. W rodzice Edana, słynącym z pięknych panien, lecz cierpiącym na wieczne niedostatki finansowe, jest na wydaniu młoda Bronwyn. Rodzice Bronwyn chętnie przystają na hojną propozycję Adama w zamian za rękę córki. Układ zostaje zawarty. Jednak na widok narzeczonej Adam nie jest w stanie ukryć zaskoczenia...

str. 408, **cena 17 zł**

*BERTRICE SMALL

Zdradzona

Fiona Hay, zubożała panna rycerskiego rodu, samotnie opiekuje się młodszymi siostrami. Aby zdobyć dla dwóch z nich wychodzących właśnie za mąż, kradnie sąsiadowi stado owiec. Przyłapaną na gorącym uczynku, ofiarowuje mu jedynie co ma, swą niewinność. I tak rozpoczyna się burzliwe losy Fiony...

str. 416, **cena 22 zł**

Na zawsze razem

Piękna i odważna Wenna z Garnock nie marzy o zamążpójściu. Postanawia poświęcić się opiece nad rodzeństwem i rodzimym majątkiem. Nie spodziewanie w jej życiu pojawia się książę Maddock, który twierdzi, że dziewczyna jest mu przyrzeczona od urodzenia. Jego ród wywodzi się ponoć od czarownika Merlina. WENNĘ ZACZYNAJĄ OGARNIAĆ UCZUCIA DOTĄD JEJ NIEZNANE...

str. 464, **cena 23 zł**

Niepokonana

Jared Dunham – żądny przygód podróżnik i handlowiec – żeni się z inteligentną, upartą i piękną Mirandą, tym samym umożliwiając dziewczynie pozostanie w rodowej posiadłości na wybrzeżu Nowej Anglii. Spokój nowożeńców nie trwa długo. Czasy są trudne – Napoleon odnosi kolejne zwycięstwa. Dunham coraz bardziej angażuje się w sprawy państwa i międzynarodowej polityki, co na pewien czas rozdziela go z ukochaną żoną. Uczucie wobec męża sprawia, że Miranda postanawia pojechać w ślad za Jaredem do carskiej Rosji. Ta pochopna decyzja uruchamia lawinę niebezpiecznych przygód i dramatycznych zdarzeń, które czynią z Mirandy inną kobietę...

str. 440, **cena 19 zł**

*CATHERINE COULTER

Pieśń ziemi

Porywca i piękna Philippa de Beauchamp, mieszkanka XIII-wiecznej Kornwalii, ucieka z zamku swego ojca, by nie zostać żoną odraża-

jącego barona de Bridgporta. Jednak na skutek zbiegu okoliczności, zamiast do swojego kuzyna trafia do posiadłości Dienwalda de Fortenberry, znanego ze swych zbójckich czynów. Philippa odtąd zdana na jego łaskę, dowiaduje się o sobie rzeczy, których nie mogłaby przewidzieć nawet w najśmielszych marzeniach...

str. 384, **cena 21 zł**

Pieśń ognia

Lord Graelam de Moreton, powracając z krucjaty, w przypadkowej potyczce ratuje życie Maurice'owi de Lorris z Belleterre, od którego przyjmuje zaproszenie do zamku. Tam zastaje w śmiertelnej agonii młodszą córkę Maurice'a – Kasję. De Lorris błaga swego wybawcę o jeszcze jedną przysługę – by pojął umierającą dziewczynę za żonę, tym samym stając się dziedzicem Belleterre i zarazem jego obrońcą przed zakusami licznych wrogów...

str. 448, **cena 23 zł**

Sekretna pieśń

Daria de Fortescue po śmierci ojca pozostaje pod opieką stryja, który nie licząc się z jej szczęściem, wbrew jej woli, chce wydać ją za mąż. Plany krzyżuje mu hrabia Clare, porywając darcie i chcąc ją poślubić. Stryj wysłał młodego rycerza Rolanda de Tournay, by wykraść Darię i przywiózł ją do domu. Tan w przebraniu duchownego przedostaje się do zamku hrabięgo Clare...

str. 352 str., **cena 22 zł**

Dzika gwiazda

Brent Hammond przypadkowo spotyka w San Diego dziewczynę o niezwykłym imieniu Byrony. Choć rozmawiają tylko przez chwilę, młoda piękność głęboko zapada Brentowi w pamięć. Byrony również nie przestaje myśleć o przystojnym ciemnowłosym mężczyźnie, jednak wkrótce zostaje wydana za mąż za starszego kuzyna. Dziwne to małżeństwo, lecz Byrony przystaje na nie, by wyzwolić się spod przemocy ojca. Zamieszkuje z nową rodziną w San Francisco, a tam mieszka również Brent. Czy los zetknie ich ze sobą ponownie? I co z tego wyniknie?

str. 424, **cena 19 zł**

Gwiazda północy

Delaney Saxton zdobywa ogromny majątek podczas "gorączki złota" w roku 1849. Chauncey Fitz-Hugh, odważna, piękna i bogata dziedziczka, przybywa z Anglii do San Francisco, by pomóc bankrutowi i śmierć ojca, za które wini właśnie Saxtona. Ten – ku jej zaskoczeniu – okazuje się czarujący, troskliwy i... bardzo przystojny. Na skutek misternego planu oraz zbiegu okoliczności pannie Fitz-Hugh udaje się zbliżyć do swej ofiary. I wówczas kobieta niespodziewanie traci kontrolę nad biegiem wydarzeń...

str. 416, **cena 21 zł**

Miasteczko Cove

Sally Brainerd ucieka z lecznicy psychiatrycznej, gdzie została umieszczona przez rodzinę. Ściga ją agent specjalny FBI James Quinlan, który sądzi, że dzięki niej uda mu się wyjaśnić zagadkę morderstwa, jednak wkrótce jego znajomość z Sally przybiera inny niż służbowy charakter.

str. 416, **cena 20 zł**

Eden

Lindsay Foxe jest piękną, wrażliwą kobietą. Odnosi sukcesy jako modelka, ukrywając swą tożsamość pod pseudonimem Eden. W ten sposób próbuje uciec od ponurej przeszłości. Samotna z wyboru, nierozumiana przez rodzinę, pewnego dnia poznaje prywatnego detektywa, S. C. Taylora, którego wynajęła agencja modelek. Ma chronić Eden przed grożącym jej niebezpieczeństwem. To nieodwracalnie zmienia jej życie...

str. 408, **cena 20 zł**

Niesforny Jack

Niesforny Jack – tajemnicza postać, ukrywająca prawdziwą tożsamość przed światem, przybywa ze swymi krewnymi do Londynu, aby prosić lorda Graysona St. Cyre o pomoc w pewnej delikatnej sprawie. Ten przyjmuje gości bardzo serdecznie, lecz niebawem przylapuje rzekomego Jacka na próbie kradzieży swego ulubionego konia. Pościg za rabusiem pomaga odkryć pilnie strzeżoną tajemnicę Niesfornego Jacka, co daje początek wielu dramatycznym, romantycznym i zabawnym zdarzeniom...

str. 360, **cena 19 zł**

Dziedzictwo Valentine

James Wyndham, właściciel stajni wyścigowych, a z zamilowania także dżokej, natrafił na torze wyścigowym na godną siebie rywalkę w osobie rudowłosej Jessie Warfield, dziewczyny, która wolała nosić spodnie niż suknie z falbanami. Jessie już jako podlotek skrycie kochała się w Jamesie i tylko duma nie pozwalała jej się do tego przyznać. On zaś nigdy nie dostrzegał w niej kobiety, a tym bardziej kandydatki na żonę. Życie jest jednak pełne niespodzianek...

str. 448, **cena 21 zł**

Dziedzictwo Nightingale'ów

Caroline Derwent-Jones, po śmierci ojca pozostająca pod opieką wujów, liczy na to, że od dnia dziewiętnastych urodzin będzie mogła samodzielnie dysponować majątkiem i decydować o sobie. Okazuje się jednak, że wuj ma wobec niej pewne plany i nawet siłą chciałby ją zmusić do uległości. Caroline ucieka z domu. W trakcie ucieczki poznaje przystojnego, kruczoczarnego i ponurego jak noc hrabiego Nightingale'ów...

str. 416, **cena 21 zł**

Dziedzictwo Wyndhamów

Josephina Cochrane, nieślubne dziecko hrabiego Wyndhama, już jako mała dziewczynka była niezwykłą osobą. Dystyngowana i wyniosła została nazwana przez swego kuzyna Marcusa Duchessą i odtąd ten przydomek zastępował jej imię. Marcus ponownie pojawił się w jej życiu, kiedy sprytnie sformułowany testament hrabiego pozwala Duchessie decydować o losie kuzyna.

str. 432, **cena 20 zł**

Młoda Pani Sherbrooke

Hrabia Douglas Sherbrooke dobiega już trzydziestki, więc rodzina oczekuje od niego, że się ożeni i zapewni rodowi dziedzica. Hrabia decyduje się na ożenek z piękną Melisandą. Los jednak płata mu figla i zamiast Melisandy daje za żonę jej mniej urodziwą siostrę Aleksandrę, która kocha się w nim od lat...

str. 288, **cena 14 zł**

Posażna panna młoda

Młody hrabia Colin Kinross przybywa z Londynu w poszukiwaniu bogatej kandydatki na żonę. Ślub z dziedziczką jest bowiem jedyną szansą na spłacenie długów jego krewnych i uratowanie rodowych włości przed ostateczną ruiną. Sprawy przybierają nieoczekiwany obrót, a przeszłość hrabiego zaczyna wpływać na los jego wybranki, która stopniowo odkrywa ponure tajemnice Kinrossów.

str. 374, **cena 16 zł**

Panna młoda z piekła rodem

Hrabia Ryder Sherbrooke wyrusza na Jamajkę, by rozwiłkła zagadkę tajemniczych wydarzeń na zamorskich plantacjach należących do jego rodziny. Wkrótce poznaje piękną Sophie, która chce go uwieść.

str. 368, **cena 17 zł**

Szalony baron

Biedna dziewczyna wychodzi za bogatego człowieka i wkrótce zostaje wdową. Wtedy jednak wychodzi na jaw, że ślub był fikcyjny i bohaterka zostaje bez środków do życia. Opiekę nad nią przejmuje brat zmarłego męża.

str. 424, **cena 18 zł**

Buntowniczka

Julien St. Clair, hrabia March, prowadzi światowe życie w Londynie i rzadko bywa w swej rodowej wiejskiej posiadłości. Podczas jednej z wizyt poznaje jednak młodą uroczą osobkę, która sprawia, że niespieszno mu z powrotem do stolicy. Panna Katharine Brandon często zakłada chłopięcy strój, łowi ryby, uczy się strzelać, a więc oddaje się zajęciom niepasującym młodej damie, a przy tym zdaje się darzyć Juliana niekłamana sympatią...

str. 408, **cena 22 zł**

***BARBARA DELINSKY**

Piąty mężczyzna

Młoda dziennikarka, Nia Phillips, pisze artykuł o pięciu najbardziej fascynujących mężczyznach zamieszkujących Wschodnie Wybrzeże. Kiedy poznaje Numer Piąty – Daniela Strahana, trenera zawodowej drużyny koszykarskiej, jej życie w krótkim czasie zmienia się nie do poznania...

str. 224, **cena 15 zł**

Skandal

Utalentowana śpiewaczka Lily Blake, udzielając wywiadu, wspomina o swej przyjaźni ze znanym duchownym, który właśnie został kardynałem. Nieuczciwy dziennikarz przeinacza jej słowa i Lily zostaje posądzona o romans z kardynałem. Osaczona oskarżeniami ucieka do domku nad jeziorem Henry, w pięknym zakątku New Hampshire...

str. 496, **cena 23 zł**

Zmysłowy burgund

Laura Grandine, utalentowana i niezależna prawniczka, której życie bez reszty wypełnia praca, ulega – wbrew sobie – czarowi Maxa Kraiga, przeciwnika z sali sądowej – przystojnego i błyskotliwego adwokata, a przy tym ulubieńca kobiet i lekkoducha. Burzliwy romans rozpoczyna pełną napiętości i pasji walkę tych dwojga, zarówno na gruncie zawodowym, jak i prywatnym...

str. 224, **cena 15 zł**

***EILEEN GOUDGE**

Ostatni taniec

Trzy siostry – Daphne, nieszczęśliwa w małżeństwie pisarka, Kitty, właścicielka popularnej herbaciarni, oraz Alex, agentka w handlu nieruchomościami, rozwiedziona matka kilkunastoletnich bliźniaczków – przeżywają szok, gdy w przeddzień czterdziestej rocznicy ślubu ich matka zabija ojca. Poszukując wyjaśnienia tej sytuacji, poznają sekrety rodzinnego domu, który uważały za szczęśliwy i pełen miłości.

str. 496, **cena 23 zł**

Inne

***FRANZ WAGNER**

Refleksoterapia

Masaż dłoni i stóp jest cenioną metodą medycyny naturalnej, dzięki której możemy pobudzić energię życia. Działa profilaktycznie i pobudza siły samouzdrawiające. W książce znajdują się dokładne wskazówki dotyczące kolejnych etapów masażu oraz wiele zdjęć i rysunków.

str. 160, **cena 25 zł**

***CH. WEISBACH, U. DACHS**

Inteligencja emocjonalna

Ten, kto umie kształtować własne uczucia, nie jest od nich uzależniony. Możemy się nauczyć uwalniać od negatywnych emocji. Ta pasjonująca książka podpowiada jak rozwiązywać konflikty uwzględniając dobro wszystkich zainteresowanych; podejmujemy wyzwania pełni optymizmu i z jasną motywacją; łączmy uczucia z myśleniem. Ćwiczenia i testy zawarte w książce rozbudzą naszą inteligencję emocjonalną.

str. 160, **cena 25 zł**

***ERICH WÜHR**

Chińska sztuka leczenia

Bogato ilustrowana książka w przystępny i uporządkowany sposób przedstawia założenia i filozofię chińskiej sztuki leczniczej, sposoby zachowania harmonijnego przepływu energii poprzez odpowiedni tryb życia, ćwiczenia i sposób odżywiania, a także chińskie metody leczenia, takie jak akupunktura, akupresura, ziołolecznictwo.

str. 160, **cena 25 zł**

***RICHARD PARRY**

Tai Chi. Krok po kroku.

Bogato ilustrowany, prowadzący krok po kroku, podręcznik *tai chi* – starej chińskiej gimnastyki, zdobywającej coraz większą popularność w zachodnim świecie. Dzięki prostym, nie wymagającym dużego wysiłku ćwiczeniom możemy

osiągnąć stan równowagi fizycznej i psychicznej.

str. 144, **cena 33 zł**

***PIER TSUI PO**

Tajemnice chińskiej sztuki uzdrawiania

Książka uczy, jak przywrócić życiu spokój, harmonię i zdrowie, a środowisku równowagę. Autor prezentuje uzdrawiające ćwiczenia *dao in* i ukazuje powiązanie między sztukami leczenia i walki. Prezentuje główne punkty energetyczne, które mają wpływ na nasze zdrowie i pomagają pozbyć się wielu chorób.

str. 200, **cena 15 zł**

***RUTH WHITE**

Czakry – aby uleczyć swoje życie

Książka jest praktycznym podręcznikiem pracy z czakrami, dzięki której możemy wykorzystać możliwości fizyczne i psychiczne własnego organizmu, pokonać blokady i ograniczenia we wszystkich dziedzinach życia.

str. 272, **cena 20 zł**

***ROY EUGENE DAVIS**

Ajurweda – droga do pełni zdrowia

Ajurweda, czyli wiedza o życiu, to system medyczny starożytnych Indii. Autor przedstawia jego założenia: charakteryzuje trzy podstawowe typy ludzi odpowiadające trzem stanom równowagi sił natury i uczy, jak tę równowagę zachowywać.

str. 160, **cena 15 zł**

***DON R. POWELL**

Domowy poradnik medyczny

Poradnik zawiera aktualne informacje o sposobach leczenia 90 najczęstszych problemów zdrowotnych osób dorosłych i dzieci. Oprawa twarda.

str. 480, **cena 33 zł**

***JUDITH REICHMAN**

Jestem za młoda, żeby się zestarzeć. Zdrowie kobiety po czterdziestce.

Poradnik dla każdej kobiety – nie tylko po czterdziestce. Przystępnie napisana książka na temat zdrowia kobiety, zmian jakie zachodzą w jej organizmie, możliwych chorób i profilaktyki. Oprawa twarda.

str. 472, **cena 20 zł**

***JULIAN SCOTT**

Medycyna naturalna dla dzieci

Poradnik dla każdej matki, proponujący wykorzystanie dobrodziejstw natury w leczeniu i zapobieganiu chorobom dzieci. Znajdziemy tu porady na temat wykorzystania ziół, lekarstw homeopatycznych, rozmaitych technik masażu oraz innych terapii naturalnych.

str. 416, **cena 20 zł**

***REX FOREHAND, NICHOLAS LONG**

Jak wychowywać uparte dziecko

Praktyczny poradnik dla rodziców dzieci upartych, sprawiających kłopoty wychowawcze – w wieku od dwóch do sześciu lat.

str. 256, **cena 16 zł**

***BRUCE LANSKY**

Prawo matki Murphy'ego.

Mądrości życiowe dla rodziców dzieci w każdym wieku.

Przewrotne i zabawne obserwacje i refleksje na temat problemów wychowawczych. Wywołają uśmiech na twarzy każdego rodzica. Książka jest wzbogacona o zabawne ilustracje.

str. 128, **cena 8 zł**

***LYNDA MADARAS**
Porozmawiajmy o AIDS

Rzeczowo i przystępnie napisany poradnik dla młodzieży, rodziców i nauczycieli. Autorka znana jest młodzieży i wychowawcom z książek „Co się dzieje z moim ciałem”, wpisanych na listę książek zaleczanych przez MEN. str. 112, **cena 6,20 zł**

***PETER HARPER**
Ogród naturalny

Bogato ilustrowany poradnik dla wszystkich, którzy chcą uprawiać ogród bez środków chemicznych i zgodnie z naturą. Książka, która nie tylko daje wskazówki, ale pozwala zrozumieć życie ogrodu. Oprawa twarda. str. 288, **cena 40 zł**

***GILL HALE**
Ogród Feng Shui

Bogato ilustrowany poradnik – jak zaprojektować ogród zgodnie z zasadami Feng Shui, starej chińskiej sztuki aranżacji przestrzeni, by czerpać z niego zdrowie, bogactwo i szczęście. Oprawa twarda. str. 128, **cena 35 zł**

***BARTOSZ MICHALAK**

Na zakręcie. Agnieszka Osiecka we wspomnieniach

To zapis kilkudziesięciu godzin rozmów z przyjaciółmi i najbliższymi znajomymi Agnieszki Osieckiej. Wyłania się z tych wspomnień, anegdot, urywków utworów i listów wielobarwny, pełen sprzeczności portret kobiety niezwykle. str. 232, **cena 20 zł**

Vademecum młodego ekologa

Spinana w segregatorze ilustrowana książka, która w formie komiksowych rysunków oraz licznych wykresów i tabel przedstawia najważniejsze problemy związane ze środowiskiem przyrodniczym, zagrożeniami i jego ochroną. Doskonała pomoc dla uczniów i nauczycieli gimnazjum. format A-4 str. 288, **cena 23 zł**

***NORMAN MYERS**

Ziemia. Atlas zarządzania planetą

Bogato ilustrowane kompendium wiedzy o Ziemi – o jej zasobach, bogactwie i różnorodności form życia, a także o zagrożeniu, jakim jest dla

niej działalność człowieka. Atlas przedstawia Ziemię-Gaję w przełomowej chwili, kiedy człowiek poczynił już wiele zniszczeń, ale też coraz silniej zaczyna sobie uświadamiać konieczność dopasowania swego działania do możliwości planety. Oprawa twarda. str. 264, **cena 38 zł**

***MICHAEL BOND**

Seria książek o przygodach misia Paddingtona, pomyslowego niedźwiadka znalezionej na dworcu kolejowym w Londynie. Miś niecodziennymi czynami urozmaica życie swoich opiekunów – państwa Brown. Klasyka powieści dziecięcej.

Miś zwany Paddington str. 160, **cena 10 zł**
Jeszcze o Paddingtonie str. 160, **cena 10 zł**
Paddington daje sobie radę str. 144, **cena 10 zł**
Nowe przygody Paddingtona str. 160, **cena 10 zł**
Paddington za granicą str. 136, **cena 10 zł**
Paddington w opałach str. 144, **cena 10 zł**
Paddington przy pracy str. 152, **cena 10 zł**

***ILSE NIMSCHOWSKI**

Dziecinne proste ORIGAMI

Sztuka origami dla dzieci – proste, przejrzyste ilustrowane instrukcje, jak wykonać z papieru modele zwierząt, meble dla lalek, ozdoby choinkowe itp. str. 80, **cena 18 zł**

***ARTUR SCHOPENHAUER**

O podstawie moralności

str. 176, **cena 6,00 zł**

**SPECJALNA OFERTA
TYLKO DLA PRENUMERATORÓW
PORADNIKA BIBLIOTEKARZA!!!
KSIĄZKA ZA 7 ZŁ!!!**

***BARBARA DELINSKY**

Droga nad urwiskiem str. 432
Miejsce kobiety str. 448

***EILEEN GOUDGE**

Serce matki str. 512
Ciernie prawdy str. 512

Nasze książki można również kupić w Księgarni Internetowej Wydawnictw „bis” i „Alma-Press”

www.almapress.com.pl www.wydawnictwobis.com.pl

Wydawnictwo „bis”, ul. Łędzka 44 a, 01-446 Warszawa
tel. (0-22) 877-27-05 fax 837-10-84
e-mail: bis@optimus.waw.pl

Prosimy o przysłanie wraz z zamówieniem upoważnienia o następującej treści:

Zgodnie z Rozdziałem 13 par. 38 pkt. 8 Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 15.12.1997 r. (Dz. U. 156 poz. 1024) oświadczam, że jesteśmy płatnikami podatku VAT upoważnionymi do otrzymywania faktur VAT

Nasz NIP.....

Jednocześnie upoważniamy Wydawnictwo „bis” Sp. z o. o. do wystawiania nam faktur VAT bez naszego podpisu.

.....
data, pieczęć firmowa i podpis osoby upoważnionej

Na życzenie wysyłamy pełną ofertę naszych książek.

Folia samoprzylepna do oprawy książek

Wymiary rolki (m x cm)	Cena rolki
25 x 24	71,00
25 x 26	75,00
25 x 28	79,20
25 x 30	83,00
25 x 35	98,00
25 x 40	109,80
25 x 45	123,00

PROWADZIMY SPRZEDAŻ WYSYŁKOWĄ
Ceny brutto w PLN, nie zawierają kosztu przesyłki

DANTEKS

Zamówienia:
60-195 Poznań, ul. Szeherazady 32
tel. (0-61) 861-87-67, fax (0-61) 861-88-31
E-mail: afrackowiak@post.pl

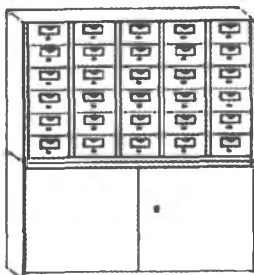

SoftMaster

40-555 Katowice ul. Rolna 43
tel. (032) 203-13-05
tel/fax (032) 202-33-95

**Bezpośredni wykonawca
drewnianych mebli bibliotecznych
oferuje**

- ◆ *Szafki katalogowe*
- ◆ *Lady biblioteczne*
- ◆ *Regaly typowe i ekspozycyjne*

Uwaga!
Uwzględniamy
indywidualne
zyczenia klienta
w zakresie
wymiarów
i kolorów mebli

KSIĄŻKI I CZASOPISMA

WYDAWANE PRZEZ
STOWARZYSZENIE
BIBLIOTEKARZY
POLSKICH

MOŻNA ZAMÓWIĆ:

**Dział
Promocji i Kolportażu
Wydawnictwa SBP**

**02-086 Warszawa
Al. Niepodległości 213**

**Tel: (0-22) 825-50-24
Fax: (0-22) 825-53-49**

„SUNTUS”
Firma Usługowo-Handlowa
80-215 Gdańsk
ul. Myczkowskiego 8/14 tel. (0-58) 345-65-44

oferuje do sprzedaży publikacje autorstwa ELŻBIETY JANICKIEJ (d. Sobiborowicz) – nauczyciela bibliotekarza prowadzącego szkolenia dla nauczycieli z całej Polski w zakresie katalogowania i obsługi komputerowej MOL.

1. **Słownik haseł wzorcowych** – do wykorzystania w programie komputerowym dla bibliotek MOL – również w wersji MOL 2000. Zawiera ok. 2500 haseł powiązanych z symbolami UKD, odsyłacze skojarzeniowe i hasła odrzucone.
2. **Opisy bibliograficzne lektur z języka polskiego** od klasy pierwszej do maturalnej.
3. **Opisy bibliograficzne wydawnictw encyklopedycznych i monograficznych** (z różnych dziedzin wiedzy).
4. **Praktyczny poradnik katalogowania** wraz z przykładami (książki jedno- i wielotomowe oraz wydawnictwa niesamoiestne) do zastosowania w katalogach i kartotekach.
5. **Opisy bibliograficzne** – artykułów z „Cogito” – od 1994 r.
6. **Testy ze znajomości lektur szkolnych w gimnazjum i liceum** wraz z odpowiedziami dla nauczyciela – forma broszury luźnej z możliwością powielania.
7. **Bibliografia zawartości „Polonistyki”** autorstwa Edyty Majer – forma dyskietki zawierająca ok. 2300 pozycji od 1970 do 1999 r.
8. **Mapa topograficzna do trylogii H. Sienkiewicza** w wersji czarno-białej.

NOWA OFERTA dla Dyrektora szkoły, Nauczycieli p. 8-10
Koszt wysyłek pokrywa Wydawca.

OFERTA CENOWA – ZAMÓWIENIE

Pieczęć lub nazwisko NIP	dnia	szk.
	cena		
1. Słownik haseł wzorcowych			
● książka	30 zł	
● dyskietka	30 zł	
2. Opis bibliograficzny lektur z jęz. polskiego			
● dyskietka	30 zł	
● książka	25 zł	
3. Opisy bibliograficzne wydawnictw encyklopedycznych i monograficznych			
● dyskietka	30 zł	
● książka	25 zł	
4. Praktyczny poradnik katalogowania			
● książka	20 zł	
5. Opisy bibliograficzne – artykułów z „Cogito”			
● dyskietka	20 zł	
6. Testy ze znajomości lektur szkolnych w gimnazjum i liceum wraz z odpowiedziami dla nauczycieli			
● książka	25 zł	
● dyskietka	15 zł	
7. Bibliografia zawartości „Polonistyki”			
● dyskietka	30 zł	
8. Strategiczne planowanie rozwoju szkoły podstawowej, autorzy Janina Kowalcze i Stanisław Sobola			
● książka	30 zł	
9. Ocena dorobku zawodowego nauczyciela po nowelizacji planu rozwoju zawodo- wego (awans nauczyciela). Praca zbiorowa S. Kitela, B. Smolarz, J. Hermanowicz- ka, W. Frydrych			
● książka	20 zł	
10. System motywacyjny a efektywność nauczania autorstwa Małgorzaty Kazimierczak			
● książka	30 zł	
Podpis Głównego Księgowego			Podpis Dyrektora

Warunki prenumeraty „Poradnika Bibliotekarza” i „Bibliotekarza”

„RUCH” S.A.

Wpłaty na prenumeratę przyjmowane są tylko na okresy kwartalne. Cena prenumeraty krajowej na I kwartał 2002 r. wynosi 24 zł, a cena prenumeraty ze zleceniem dostawy za granicę jest o 100 % wyższa od krajowej.

1. Prenumerata krajowa:

- Przedpłaty na prenumeratę przyjmują jednostki kolportażowe „RUCH” S.A. właściwe dla miejsca zamieszkania. Termin przyjmowania wpłat na prenumeratę krajową i zagranicą do 5 każdego miesiąca poprzedzającego okres rozpoczęcia prenumeraty.

2. Prenumerata zagraniczna:

- Wpłaty przyjmuje jednostka „RUCH” S.A. Oddział Krajowej Dystrybucji Prasy na konto: PKO S.A. IV O/Warszawa nr 12401053-40060347-2700-401112-005 lub kasa Oddziału.
- Informacji o warunkach prenumeraty udziela ww. Oddział – 01-248 Warszawa, ul. Jana Kazimierza 31/33. Tel: (prefiks) (0-22) 53-28-731, 53-28-816, 53-28-819, 53-28-820,
- infolinia 0-800-1200-29, w internecie <http://www.ruch.pol.pl>
- Adres do korespondencji: „RUCH” S.A. O.K.D.P., ul. Jana Kazimierza 31/33, 01-248 Warszawa.

POCZTA POLSKA

1. Przyjmowanie przedpłat od prenumeratorów, we wszystkich urzędach pocztowych w całym kraju w terminach:

- a. do 25 listopada – na prenumeratę realizowaną od 1 stycznia następnego roku,
- b. do 25 lutego – na prenumeratę realizowaną od 1 kwietnia bieżącego roku,
- c. do 25 maja – na prenumeratę realizowaną od 1 lipca bieżącego roku,
- d. do 25 sierpnia – na prenumeratę realizowaną od 1 października bieżącego roku.

Urzędy pocztowe właściwe dla miejsca zamieszkania lub siedziby prenumeratora przyjmują przedpłaty odpowiednio:

- a. do 30 listopada – na prenumeratę realizowaną od 1 stycznia następnego roku,
 - b. do końca lutego – na prenumeratę realizowaną od 1 kwietnia bieżącego roku,
 - c. do 31 maja – na prenumeratę realizowaną od 1 lipca bieżącego roku,
 - d. do 31 sierpnia – na prenumeratę realizowaną od 1 października bieżącego roku.
- Przedpłaty na prenumeratę są przyjmowane przez listonoszy i doręczycieli (od osób niepełnosprawnych w miastach) od wszystkich mieszkańców wsi i małych miasteczek gdzie dostęp do urzędu pocztowego jest utrudniony.
 - Prenumerata prasy obejmuje pełne okresy kwartalne.
 - Wpłaty na prenumeratę są przyjmowane bez pobierania dodatkowych opłat, bez obowiązku wypełniania blankietów wpłat.
 - Zaprenumerowane egzemplarze są doręczane do miejsca zamieszkania prenumeratora lub jego siedziby bez pobrania dodatkowych opłat.

STOWARZYSZENIE BIBLIOTEKARZY POLSKICH

Prenumeratę można również zrealizować w **Dziale Promocji i Sprzedaży Biura ZG SBP**, Al. Niepodległości 213, 02-086 Warszawa, tel: (prefiks) (0-22) 825-50-24.

WYDAWNICTWO NAUKOWE PWN

poleca:

LEKSYKON PWN. WOJNA, WOJSKO, BROŃ
Pod red. Marcina Kamlera

Wyd. 1, leksykon, 22 ark. wyd., brosz., 14,3x20,5 cm
 ISBN 83-01-13506-9

Leksykon będzie zawierał ok. 3 tys. małych haseł poświęconych wszystkim wojnom od starożytności do końca XX w. Grupa haseł poświęconych wojsku obejmuje teksty dotyczące poszczególnych rodzajów i typów wojsk, formacji wojskowych, a także armii, jednostek oraz mniejszych, znanych oddziałów. Obszerna partia tekstów, obejmuje nie tylko hasła dotyczące oręża dawnego i uzbrojenia nowoczesnego, ale również poświęcone elementom wyposażenia i umundurowania żołnierzy oraz różnym rodzajom fortyfikacji.

Bronisław Baczko
HIOB, MÓJ PRZYJACIEL

Tęsknota za szczęściem i nieuchronność zła

Tłum. Jerzy Niecikowski

(Job, mon ami. Promesses du bonheur et fatalité du mal)

Wyd. 1, ks. pom., ark. wyd. 26, brosz., 14,3x20,5 cm
 ISBN 83-01-13615-4

Zbiór esejów z dziedziny filozofii i myśli politycznej poświęconych problematyce zła, cierpienia, a także dążeniu do szczęścia, marzeniom o nim. Autor – jeden z najwybitniejszych, obok Leszka Kołakowskiego i Andrzeja Walickiego, przedstawicieli warszawskiej szkoły historyków idei, profesor Uniwersytetu Genewskiego – poszukuje sensu zła i cierpienia ludzkiego; demaskuje oświeceniowe wyobrażenia o szczęściu w idealnym królestwie dobra; analizuje problem wewnętrznego rozdarcia człowieka, istoty autonomicznej a zarazem uwarunkowanej społecznie, wyobcowanej, osamotnionej; ukazuje tragizm ruchu rewolucyjnego, który w imię szczęścia przyszłych pokoleń skazuje żyjących na zło terroru politycznego. Przedstawia bogaty materiał historyczny z epoki francuskiego Oświecenia. Swą refleksją burzy stereotypowy obraz tej epoki. Waga, uniwersalny i ponadczasowy charakter poruszanych w książce kwestii egzystencjalnych stanowią o aktualności i atrakcyjności książki dla czytelnika.

Anthony Giddens
NOWOCZESNOŚĆ I TOŻSAMOŚĆ

Świadomość i społeczeństwo w epoce późnej nowoczesności

(Modernity and Self-Identity. Self and Society in the Late Modern Age)

Tłum. Alina Szulżycka

Seria: Biblioteka Socjologiczna

Wyd. 1, ks. pom., ark. wyd. 21, tw + obw., 12,3x19,3 cm
 ISBN 83-01-13549-2

Dogłębna, dokonana w sposób nowatorski i oryginalny, odwołująca się do różnych teorii i koncepcji, także koncepcji i pojęć stworzonych przez samego autora, analiza sytuacji, w jakich znalazł się człowiek współczesny, żyjący w wysoko rozwiniętych i technologicznie zaawansowanych społeczeństwach zachodnich, charakterystyka procesów decydujących o przemianach nowoczesności w późną nowoczesność.

WYDAWNICTWO NAUKOWE PWN

00-251 WARSZAWA, ul. Miodowa 10

Dział Sprzedaży: tel. (0-22) 695-43-21, fax (0-22) 826-71-63

WYDAWNICTWO NAUKOWE PWN S.A.

Dział Dystrybucji Wysyłkowej Prenumerat 00-251 WARSZAWA, ul. Miodowa 10

tel. 0-801-351-929 (od poniedziałku do piątku w godz. 8⁰⁰-18⁰⁰)

**Zapraszamy do naszych księgarń własnych i promocyjnych na terenie całego kraju,
 w których można kupić wszystkie publikacje naszego Wydawnictwa**